

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ, ΛΑΡΙΣΑ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ»**

**«ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ.»**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΛΑΜΠΡΟΣ ΣΔΡΟΛΙΑΣ

ΛΑΡΙΣΑ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2021

Υπεύθυνη δήλωση

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών του ΠΜΣ στην Δημόσια Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση Πλήρους Φοίτησης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Η εργασία, αντιπροσωπεύει τις προσωπικές μου απόψεις επί του θέματος που αναπτύσσω και το κείμενο δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής από τρίτες πηγές. Οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής αναφέρονται στο σύνολό τους, δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο».

Πρόλογος – Ευχαριστίες

Η περίοδος που πέρασε ήταν εποικοδομητική, γεμάτη νέες γνώσεις και ακαδημαϊκές προκλήσεις και αρκετές δυσκολίες για όλους μας. Με το τέλος των σπουδών μου θεωρώ υποχρέωση μου να ευχαριστήσω τους καθηγητές μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στην Δημόσια Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση για την διδασκαλία την καθοδήγηση και κυρίως την έμπνευση. Ιδιαίτερα θα ήθελα να σταθώ στον επιβλέποντα καθηγητή της μεταπτυχιακής μου εργασίας Κύριο Σδρόλια, για τις συμβουλές και την καθοδήγηση του, σε όλη την διάρκεια της εκπόνησης της. Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στην οικογένειά μου, τη γυναίκα μου Γεωργία και τις δύο μου κόρες Αλεξάνδρα και Σμαράγδα, για την κατανόηση, την υπομονή και τη στήριξη καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ABSTRACT.....	7
<i>Culture and Regional Development. The case of the municipality of Lake Plastiras ...</i>	7
Λίστα Πινάκων	8
Λίστα Διαγραμμάτων.....	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	12
Πολιτισμός, Πολιτιστική πολιτική και Πολιτιστική ανάπτυξη	12
1.1. ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ.....	13
1.2. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΑΓΑΘΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ	18
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ	18
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	18
1.2.1 Πολιτιστικά αγαθά, πολιτιστικοί πόροι. Πολιτιστική δραστηριότητα	18
1.2.2 Πολιτιστική Δραστηριότητα και Φορείς Πολιτιστικής	25
Πολιτικής.....	25
1.3 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	30
Πολιτισμός και Τοπική Αυτοδιοίκηση - Τοπική Πολιτιστική Πολιτική.....	30
2.1 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ	31
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ.....	31
2.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ.....	34
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ	34
2.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ	39
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	43
Δήμος Λίμνης Πλαστήρα.....	43
3.1 ΔΗΜΟΣ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ – ΛΙΜΝΗ ΝΙΚ. ΠΛΑΣΤΗΡΑ	44
3.1.1 Λίμνη Ν. Πλαστήρα	46
3.1.2 Χλωρίδα και πανίδα - Φυσικό τοπίο	48
3.1.3 Δημογραφικά χαρακτηριστικά	50
3.1.4 Οικονομική δραστηριότητα.....	55
3.2 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ	57
ΠΛΑΣΤΗΡΑ	57

3.2.1 Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Αγροτουρισμού στην Ελλάδα	57
3.2.2 Αγροτουρισμός και βιώσιμη αειφόρος ανάπτυξη	62
3.2.3 Η περίπτωση της Λίμνης Ν. Πλαστήρα	64
3.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ.....	66
3.3.1 Ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά.....	66
3.3.2 Μνημεία – Αρχαιολογικοί χώροι.....	67
3.3.3 Πολιτιστικές υποδομές	68
3.4 Η ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ.....	70
ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ	70
3.4.1 Σκοποί και Αντικείμενα του τομέα Πολιτισμού.....	70
3.4.2 Πολιτιστική Πολιτική - Πολιτιστικές Δραστηριότητες.....	76
3.5 ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΗΣ.....	82
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ Λ. ΠΛΑΣΤΗΡΑ.....	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	90
Πολιτισμός και στρατηγικές ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα.....	90
4.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ	91
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	91
ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ	91
4.2 ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ.....	94
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ	94
4.2.1 Ανάλυση SWOT.....	94
4.2.2 Συμπεράσματα από την ανάλυση SWOT.....	97
4.3 ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ.....	98
ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	98
ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ.	98
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	112
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	115
Ελληνική Βιβλιογραφία	115
Ξένη Βιβλιογραφία.....	118
Ιστοσελίδες.....	123

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη μεταπτυχιακή εργασία εξετάζει την πολιτιστική διάσταση του Δήμου Ν. Πλαστήρα στο Νομό Καρδίτσας με σκοπό να προσδιορίσει πως ο Πολιτισμός με την ευρεία έννοια του, μπορεί να αποτελέσει τον βασικό πυλώνα της αειφόρου και βιώσιμης ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής, και πως μπορεί με την κατάλληλη διαχείριση να αποτελέσει, για την συγκεκριμένη περιοχή ένα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα για την περαιτέρω δυναμική ανάπτυξη της.

Με σημείο αναφοράς την ευρύτερη περιοχή του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα, τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα που διερευνώνται είναι:

- Η σημασία του πολιτισμού και ενός ισχυρού πολιτιστικού προϊόντος στην διαμόρφωση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος για την περιοχή.
- Ο προσδιορισμός της σχέσης ενός ισχυρού πολιτιστικού προϊόντος και της ανάπτυξης.
- Δράσεις, ενέργειες και σχεδιασμός του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα για την ενδυνάμωση του πολιτιστικού προϊόντος της ευρύτερης περιοχής και στρατηγική για την ανάδειξη και αξιοποίηση του προϊόντος αυτού.
- Επιπτώσεις από την ανάδειξη του πολιτιστικού προϊόντος στην τοπική κοινωνία, στην τοπική οικονομία και γενικότερα στην υποστήριξη της αειφόρου βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας αναλύεται η έννοια του πολιτισμού, της πολιτιστικής πολιτικής και ανάπτυξης και η σχέση του Πολιτισμού με την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη κάθε περιοχής.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η σχέση του πολιτισμού με την τοπική ανάπτυξη και τον ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η περιοχή του Δήμου Λίμνης Ν. Πλαστήρα και αναλύονται η πολιτιστική, η ιστορική και θρησκευτική κληρονομιά, της περιοχής, και προσδιορίζεται, σε όλη τη έκταση του, το πολιτιστικό προϊόν της περιοχής.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια ενδελεχής ανάλυση για το πώς τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της περιοχής μπορούν να εξελιχθούν σε σημαντικό πολιτιστικό και τουριστικό προϊόν και να αποτελέσουν τον κύριο μοχλό ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής. Με βάση όλα τα παραπάνω προτείνεται ένας συγκεκριμένος στρατηγικός σχεδιασμός, με συγκεκριμένες πολιτικές, δράσεις και ενέργειες, για την ανάδειξη και αξιοποίηση των πολιτιστικών χαρακτηριστικών της περιοχής.

Λέξεις κλειδιά:

Πολιτισμός, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Στρατηγικός Σχεδιασμός, Πολιτιστική Πολιτική, Πολιτιστική Ταυτότητα, Ανάπτυξη.

ABSTRACT

Culture and Regional Development. The case of the municipality of Lake Plastiras

This postgraduate thesis examines the cultural dimension of the Municipality of Lake Plastiras in the Prefecture of Karditsa in order to determine how Culture, in its broadest sense, can be the main pillar of sustainable development of the wider region, and how, with the appropriate management, can become, an important comparative advantage for the specific region, and for its further dynamic development.

With reference to the wider area of the Municipality of N. Plastira, the main research questions that are investigated are:

- The importance of culture and of a strong cultural product in shaping a competitive advantage for the region.
- Determining the relationship between a strong cultural product and development.
- Actions, and planning of the Municipality of Lake Plastira for the empowerment of the cultural product of the wider area and a strategy for the promotion and utilization of this product.
- Impacts from the promotion of the cultural product in the local community, in the local economy and in general in the support of the sustainable development of the region.

Key words:

Culture, Cultural identity, Cultural policies, local development, local government, civilization, tradition, tourism, strategic planning.

Λίστα Πινάκων

Πίνακας 1.1: Τύποι πολιτιστικών αγαθών και πόρων που συναντώνται συνήθως στις τοπικές κοινωνίες.

Πίνακας 3.2: Χαρακτηριστικά Λίμνης Πλαστήρα.

Πίνακας 3.3: Διαχρονική εξέλιξη πραγματικού πληθυσμού της περιοχής μελέτης. Πηγή: ΕΣΥΕ.

Πίνακας 3.4: Μόνιμος πληθυσμός των δημοτικών διαμερισμάτων για τα έτη 1991, 2001, 2011. Πηγή: ΕΣΥΕ.

Πίνακας 3.5 : Μορφωτικό επίπεδο του μόνιμου πληθυσμού της περιοχής (απογραφή 2001). Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001.

Λίστα Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1.1 :Οι πολιτιστικοί πόροι ως στοιχείο της ιδιαίτερης ταυτότητας ενός τόπου.

Διάγραμμα 3.2 :Ευρύτερη Περιοχή Δήμου Λίμνης Πλαστήρα.

Διάγραμμα 3.3 :Χάρτης περιοχής Λίμνης Πλαστήρα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ορισμός του Πολιτισμού σύμφωνα με το Λεξικό της Νεοελληνικής γλώσσας, περιγράφεται ως το σύνολο των επιτευγμάτων, υλικών, πνευματικών, τεχνικών, καθώς και των επιδόσεων, που είναι αποτέλεσμα των δημιουργικών δυνάμεων και των ικανοτήτων του ανθρώπου και που εκφράζεται ιστορικά στις μορφές οργάνωσης και δράσης της εκάστοτε κοινωνίας, και έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία υλικών και πνευματικών αξιών.

Ο Πολιτισμός και η τοπική ανάπτυξη είναι έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους, καθώς ο πολιτισμός εκτός από την πνευματική του διάσταση προσδιορίζεται από ένα σύνολο δραστηριοτήτων που μπορούν να παράγουν αγαθά και υπηρεσίες που μπορεί να είναι εμπορεύσιμα, των οποίων η αξιοποίηση μπορεί να αποτελέσει ισχυρό παράγοντα τοπικής ανάπτυξης, τόσο οικονομικής όσο και κοινωνικής για ολόκληρες περιοχές (Sdrolias et al., 2016).

Αυτή η οικονομική διάσταση του Πολιτισμού οδήγησε στην ένταξή του στον αναπτυξιακό σχεδιασμό και στον οικονομικό προγραμματισμό ολόκληρων περιοχών τα τελευταία χρόνια, σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο (Dvořáková- Líšková et al., 2015; Tsiotas et al., 2019b; Tsiotas et al., 2021). Η τοπική πολιτιστική κληρονομιά και η ιστορική παράδοση, αποτελούν χαρακτηριστικά που όταν συνδυαστούν με τα φυσικά χαρακτηριστικά και τις υφιστάμενες υποδομές σε τοπικό επίπεδο, μπορούν να συμβάλουν αποτελεσματικά στην επίτευξη σημαντικών οικονομικών και κοινωνικών αποτελεσμάτων (Sdrolias et al., 2019; Tsiotas et al., 2019a; Tsiotas et al., 2019b). Στόχος είναι η τοπική ανάπτυξη που θα προκύψει ως αποτέλεσμα αυτής της νέας προσέγγισης, να αναδεικνύει την πολιτιστική ταυτότητα της περιοχής με σεβασμό στην τοπική ιστορία και παράδοση.

Η έννοια του πολιτισμού σε μια χώρα, ή ακόμα και σε μια περιοχή, κατά κύριο λόγο αφορά τη διαχείριση του πολιτισμικού της πλούτου. Η διαχείριση αυτού του πλούτου επηρεάζει όλους τους οικονομικούς και κοινωνικούς θεσμούς και έτσι έρχεται στο

επίκεντρο της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης (Kyriakou et al., 2016). Δε νοείται οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη χωρίς την ύπαρξη μιας καλά οργανωμένης πολιτιστικής δραστηριότητας είτε αυτό αφορά μια χώρα , είτε αφορά μια περιοχή (Dvořáková- Líšková et al., 2019; Sdrolias et al., 2019).

Στη χώρα μας η σχέση Πολιτισμού και ανάπτυξης αποτελεί έναν από τα θεμελιώδη κεφάλαια του κράτους και της οικονομίας μας. Αποτελεί δε το σημαντικότερο μέσο κοινωνικής, οικονομικής και εθνικής ανάπτυξης (Belias et al., 2016). Διακρίνεται ως ένας από τους βασικότερους τομείς βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς συνδέεται άμεσα με τον τουρισμό, και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της Ελλάδος.

Ιδιαίτερα σήμερα, που ο Πολιτισμός έχει αναδειχθεί ως βασική προϋπόθεση για την οικονομική ανάπτυξη των χωρών, η διατήρηση και η ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας, και η αξιοποίηση όλων των μορφών του, για την Ελλάδα αποτελεί ένα από τα «ισχυρότερα χαρτιά» που διαθέτει η χώρα (Rossidis et al., 2019). Σε ένα περιβάλλον έντονου ανταγωνισμού, συνέπεια των παγκόσμιων αγορών, αλλά και στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης που χαρακτηρίζεται από πολλές μεταβολές και αστάθεια, χαρακτηριστικά όπως ο Πολιτισμός, με την ευρύτερη έννοια του, αποτελούν ένα από τα ισχυρότερα συγκριτικά πλεονεκτήματα που μπορεί να αξιοποιήσει η Ελλάδα (Sdrolias et al., 2005; Polyzos and Sdrolias, 2006).

Το μεγάλο πλεονέκτημα του Πολιτισμού είναι ότι παράγει πολιτιστικά αγαθά, τα οποία είναι θεσμοθετημένο κοινωνικό δικαίωμα όλων των ανθρώπων, και αποτελούν τον συνδετικό κρίκο, τόσο μεταξύ των πολιτών μια χώρας, όσο και των πολιτών διαφορετικών χωρών (Tsiotas et al., 2019a). Με αυτή την έννοια τα πολιτιστικά αγαθά κάθε χώρας αποτελούν μια γέφυρα που ενώνει τους διάφορους πολιτισμούς και φέρνει πιο κοντά τους λαούς όλου του κόσμου.

Η συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες, που αποτελεί μια από τις βασικότερες προϋποθέσεις για την ανάδειξη των πολιτιστικών χαρακτηριστικών, κάθε περιοχής και κάθε χώρας, δίνει στους πολίτες την δυνατότητα να έρχονται σε επαφή μεταξύ τους, δημιουργώντας δεσμούς επικοινωνίας, αποτρέπει τον κοινωνικό αποκλεισμό, και ισχυροποιεί το αίσθημα ένταξης σε ένα ευρύτερο σύνολο, διαμορφώνοντας έτσι μια ισχυρή βάση για την επίτευξη μιας δυνατής κοινωνικής συνοχής (Sdrolias et al., 2014a; Sdrolias et al., 2016).

Η ανάπτυξη είναι μια πολυδιάστατη έννοια με μεγάλο εύρος ορισμών και επεξηγήσεων. Ο προσδιορισμός της σε σχέση με τον Πολιτισμό, έχει μια ενιαία κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική διάσταση που συνδέεται άμεσα με την ενεργοποίηση των ενδογενών πόρων, μέσων και δυνατοτήτων κάθε περιοχής Έτσι ο Πολιτισμός συνδέεται άμεσα με την έννοια της τοπικής ανάπτυξης, και καθιστά την Τοπική Αυτοδιοίκηση τον κύριο διαχειριστή της εκάστοτε πολιτιστικής πολιτικής. Στα πλαίσια αυτά η Τοπική Αυτοδιοίκηση παίζει σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση συγκεκριμένης πολιτιστικής πολιτικής και στην ανάδειξη, διαχείριση, και προσφορά των πολιτιστικών αγαθών (Sdrolias et al., 2014a; Sdrolias et al., 2016).

Οι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, και ιδιαίτερα αυτοί που είναι επιφορτισμένοι με την διαχείριση του Πολιτισμού στην εκάστοτε τοπική περιοχή, χρειάζεται να επενδύουν στα πολιτιστικά χαρακτηριστικά του τόπου τους, στηριγμένοι σε μακροχρόνια προγράμματα και στρατηγικές, διότι έτσι μόνο μπορούν να αξιοποιηθούν τα πολιτιστικά τους αγαθά και να προωθηθεί η τοπική ανάπτυξη, προς όφελος των οικονομικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών των κατοίκων της εκάστοτε περιοχής. Οι φορείς αυτοί μέσα από δράσεις και ενέργειες που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στον μακροχρόνιο στρατηγικό σχεδιασμό τους, οφείλουν να κινητοποιήσουν τους κατοίκους, να ενισχύσουν το πολιτιστικό τους επίπεδο μέσα από ποικίλες πολιτιστικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις, και να εκσυγχρονίζουν τις πολιτιστικές τους υποδομές (Kakkos et al., 2014; Sdrolias et al., 2014a; Sdrolias et al., 2016).

Η συγκεκριμένη μεταπτυχιακή εργασία διαπραγματεύεται τον ρόλο του Πολιτισμού και των πολιτιστικών αγαθών, στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα, στον Νομό Καρδίτσας, με στόχο να διαπιστωθεί πως ο Πολιτισμός με την ευρεία έννοια του, μπορεί με την κατάλληλη διαχείριση να αποτελέσει, στην συγκεκριμένη περιοχή ένα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα για την περεταίρω δυναμική ανάπτυξη της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Πολιτισμός, Πολιτιστική πολιτική και Πολιτιστική ανάπτυξη

1.1. ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Ο ορισμός της λέξης «πολιτισμός» η οποία αποτελεί μια έννοια πολύπλευρη και πολυδιάστατη, είναι μια διαδικασία δύσκολη. Ο όρος «Πολιτισμός», αν και χρησιμοποιείται ευρύτατα δεν έχει σαφές και ξεκάθαρο περιεχόμενο. Με δεδομένο το πλήθος των στοιχείων που τον χαρακτηρίζουν ως έννοια, διαμορφώνονται πολλές ερμηνείες. Αναφέρεται κυρίως ως «το σύνολο των υλικών και πνευματικών αξιών, και επιτευγμάτων που κληροδοτούνται από γενιά σε γενιά στο πέρασμα του χρόνου, διαμορφώνοντας, κοινή μνήμη για ένα σύνολο ατόμων, και κοινή αφετηρία αναφορών και βιωμάτων (Μπιτσάνη, 2004; Sdrolias et al., 2014a). Ο πολιτισμός σύμφωνα με την UNESCO, περιλαμβάνει εκτός από τις τέχνες και τα γράμματα, τον τρόπο ζωής, τις παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα κάθε τόπου, (UNESCO 1982)

Η δυσκολία στο να οριστεί η έννοια του Πολιτισμού οφείλεται στο γεγονός ότι αφενός, σχετίζεται με διάφορους κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες που κατά καιρούς, και σε διαφορετικές περιόδους της ανθρώπινης ιστορίας, του έχουν προσδώσει διαφορετικές σημασίες και αφετέρου στο ότι ο ορισμός του αποτέλεσε αντικείμενο επιστημονικών αναλύσεων, που ανάλογα με την επιστημονική τους προσέγγιση, κατέδειξαν διαφορετικές πτυχές του. Οι διαφοροποιήσεις αυτές στην επιστημονική προσέγγιση, έχουν δημιουργήσει διαχρονικά, έντονους προβληματισμούς σε σχέση με τον προσδιορισμό την εξέλιξη και την διαμόρφωση της έννοιας του Πολιτισμού.

Οι πρώτες προσεγγίσεις για την εννοιολογική οριοθέτηση του Πολιτισμού εντοπίζονται στο 16ο αι. και σχετίζονται με, τους όρους «πόλις-πολίτης». Την περίοδο αυτή η έννοια του Πολιτισμού, διερευνήθηκε από τον ιστορικό Febvre (Lucien Febvre, 1878–1956) και αποδόθηκε ως «η αρετή της διακριτικότητας, της ειλικρίνειας και της ευγένειας», που συνιστά, κατά τα πρότυπα εκείνης της εποχής, αυτό που αποκαλείται « άσπογη συμπεριφορά » ενός ατόμου. Χαρακτηριστικό είναι ότι η άσπογη συμπεριφορά αποτελούσε αποκλειστικό προνόμιο της ανώτερης τάξης και της αριστοκρατίας. (Rundell & Mennell, 1998, σ.5). Αργότερα εισάγονται έννοιες στον προσδιορισμό του πολιτισμού που χρησιμοποιούνται για να αποδώσουν την σύνθεση μιας κοινωνίας, την επιστημονική της πρόοδο, τους κοινωνικούς θεσμούς και το σύνολο των ανθρωπίνων επιτευγμάτων. Η λέξη civilization δηλαδή πολιτισμός, συναντάται για πρώτη φορά το

18ο αιώνα, και δηλώνει «αφενός έναν κώδικα κόσμιας και ευπρεπούς κοινωνικής συμπεριφοράς και αφετέρου έναν πνευματικά καλλιεργημένο τρόπο ζωής». (Rundell & Mennell, 1998, σ. 6).

Με αυτή την ερμηνεία προσεγγίζεται η έννοια του Πολιτισμού την περίοδο του Διαφωτισμού. Η φιλοσοφική σκέψη και η κοσμοθεωρία των διαφωτιστών διαμορφώνει μια νέα ερμηνεία που περιγράφει ένα ανώτερο επίπεδο κοινωνικής ζωής και οργάνωσης στην οποία συμπεριλαμβάνεται η πρόοδος της ανθρώπινης κοινωνίας, η διάδοση της γνώσης και η ανάπτυξη της επιστήμης. (Γκέφου - Μαδιανού, 1999).

Στα τέλη του 19ου ο πολιτισμός αποτελούσε ένα σύνθετο σύνολο που περιλαμβάνει, εκτός των άλλων, τη γνώση και την πίστη, την τέχνη, το νόμο, τα ήθη και τα έθιμα και άλλες δεξιότητες που αποκτάει ο άνθρωπος ως μέλος μιας ευρύτερης κοινωνικής ομάδας (Πασχαλίδης, 1999).

Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ο ορισμός που επικράτησε διεθνώς υπήρξε ο «παραδοσιακός» ορισμός ο οποίος αναφέρεται : «στα υψηλότερα πνευματικά κατορθώματα των ανθρώπων: τα μουσικά, φιλοσοφικά, λογοτεχνικά, καλλιτεχνικά και αρχιτεκτονικά έργα και τεχνικές, τα οποία έχουν επηρεάσει την ανθρωπότητα συνολικά, και τα οποία για τις εκάστοτε κοινότητες που τα παρήγαγαν αποτελούν, και αναγνωρίζονται ως τα σημαντικότερα κατορθώματα τους» (Defner et al., 2003).

Η έννοια του πολιτισμού συχνά συγχέεται με την έννοια του όρου «κουλτούρα». Ιστορικά, οι δύο αυτοί όροι, έχουν διαφορετική σημασία και διαφορετικές χρήσεις, και ουσιαστικά αποτελούν ξεχωριστές έννοιες, καθώς με τη λέξη «πολιτισμός» αποδίδεται ένας υπερεθνικός χαρακτήρας, ενώ η λέξη κουλτούρα (culture), χρησιμοποιείται κυρίως στα πλαίσια μια συγκεκριμένης κοινωνίας. Μια πιο προσεγμένη προσέγγιση στην διαφοροποίηση των δύο εννοιών παρουσιάστηκε στις αρχές του 20ου αιώνα, από τον Άλφρεντ Βέμπερ, ο οποίος διαχώρισε τους όρους πολιτισμός και κουλτούρα, συνδέοντας τον πολιτισμό με χαρακτηριστικά, που αναφέρονται σε υλικά προϊόντα, σε τεχνολογικά επιτεύγματα, και στην ανάπτυξη της επιστημονικής γνώσης, ενώ στην κουλτούρα προσδίδει την έννοια του πνευματικού πολιτισμού, που περιλαμβάνει ιδέες και πεποιθήσεις. (Πασχαλίδης & Χαμπούρη, 2002; Μπιτσάνη, 2004).

Αργότερα ο Νόρμπερτ Ελίας επιχειρώντας να συμβάλει στη μελέτη και επιστημονική προσέγγιση της έννοιας του πολιτισμού, παρουσιάζει έναν αρκετά πολυσχιδή ορισμό,

σύμφωνα με τον οποίο στον κλασσικό, παραδοσιακό ορισμό του Πολιτισμού συμπεριλαμβάνει, τους τρόπους κοινωνικής συμπεριφοράς, και τον τρόπο διαβίωσης των ανθρώπων σε όλες τις εκφάνσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας και δημιουργίας (Ελίας, 1997).

Από την πλευρά της κοινωνιολογίας, παρουσιάζεται μια εντελώς διαφορετική προσέγγιση που διαφοροποιεί πλήρως τις δύο έννοιες. Η έννοια του πολιτισμού προσδιορίζεται ως στοιχείο κοινωνικής συνοχής και σημείο αναφοράς της συλλογικής ταυτότητας του εκάστοτε κοινωνικού συνόλου, αποτελεί δε την κοινωνική κληρονομιά των ανθρώπων που εντάσσονται στο συγκεκριμένο κοινωνικό σύνολο (Μπιτσάνη, 2004; Kakkos et al., 2014; Sdrolias et al., 2014a). Χαρακτηριστικό του είναι ότι μεταδίδεται από γενιά σε γενιά, στοιχείο που δίνει στον πολιτισμό μεταβιβάσιμο και μη αναστρέψιμο χαρακτήρα. Αντίθετα η κουλτούρα παρουσιάζει διαχρονικά σημαντική μεταβλητότητα με αποτέλεσμα να μη μεταβιβάζεται ούτε να κληρονομείται από γενιά σε γενιά (Μπιτσάνη, 2004 , σ. 33)

Για να καταστούν πιο κατανοητές οι δύο έννοιες, και ιδιαίτερα για να περιγραφεί καλύτερα η ευρύτερη έννοια του πολιτισμού, είναι αναγκαία η αναφορά σε ορισμένους επιπλέον ορισμούς, που προέρχονται από άλλους κλάδους επιστημών, οι οποίοι θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε πολύ καλύτερα τη σύνδεση του πολιτισμού με τον κλάδο της οικονομίας, καθώς αυτή η σύνδεση διαμορφώνει την σχέση του με την ανάπτυξη, πράγμα που αποτελεί και το πλαίσιο της παρούσας εργασίας (Loupa et al., 2005; Polyzos et al., 2013).

Ένας τέτοιος ορισμός οριοθετεί τον πολιτισμό με βάση την πολιτική, τη γεωγραφία, τη θρησκεία, την εθνικότητα ή και άλλα χαρακτηριστικά, τα οποία προβάλλονται με διάφορους τρόπους έκφρασης, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται, σύμβολα, γλωσσικά κείμενα, γλώσσες και ιδιωτισμοί, προφορικές και γραπτές παραδόσεις ήθη και έθιμα. Το βασικό αποτέλεσμα αυτών των πολιτισμικών εκφράσεων της κάθε κοινωνικής ομάδας είναι η διαμόρφωση μιας διακριτής ταυτότητας, η οποία διαφοροποιεί τις κοινωνικές ομάδες μεταξύ τους και δημιουργεί διαφορετική κοινωνική συνοχή για κάθε ομάδα ξεχωριστά (Thorsby, 2001; Polyzos et al., 2013; Sdrolias et al., 2014a).

Με βάση τον παραπάνω ορισμό ο πολιτισμός προσδιορίζεται σαν ένας χώρος πολυδιάστατος ο οποίος περιγράφεται από όλες τις παραπάνω έννοιες, και περιλαμβάνει πολλούς σημαντικούς τομείς και πεδία δράσης. Γίνεται κατανοητό ότι τα πεδία δράσης του πολιτισμού αφορούν σε ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που αντικατοπτρίζουν έτσι την πολυπλοκότητα και την πολυμορφία της σύγχρονης κοινωνίας (Μακ Κουέιλ, 2002).

Η έννοια της πολιτιστικής δράσης είναι το χαρακτηριστικό του πολιτισμού που του προσδίδει την συλλογικότητα, δηλαδή την συμμετοχή όλων των πολιτών στην διαμόρφωση των δράσεων. Έτσι ο πολιτισμός εξελίσσεται δυναμικά και παρουσιάζει συνέχεια μέσα στο χρόνο, δηλαδή προσδιορίζεται από το παρελθόν του και διαμορφώνει το δυνητικά του μέλλον, επηρεάζοντας έτσι σημαντικά την ζωή των ανθρώπων (Μακ Κουέιλ, 2002).

Σύμφωνα με τον ορισμό του διακυβερνητικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), ο πολιτισμός είναι το συνολικό σύμπλεγμα των πνευματικών, υλικών, διανοητικών και συναισθηματικών γνωρισμάτων που χαρακτηρίζουν μια κοινωνία ή μια κοινωνική ομάδα, το οποίο συμπεριλαμβάνει όχι μόνο τα γράμματα και τις τέχνες, αλλά και τρόπος ζωής, θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, συστήματα αξιών, παραδόσεις και πιστεύω. Ο Πολιτισμός έτσι αποκτά μια ακόμη διάσταση και γίνεται άρρηκτα συνδεδεμένος με τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η πολιτισμική πολυμορφία προϋποθέτει εξάλλου το σεβασμό των βασικών ελευθεριών, όπως η ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης, της θρησκείας, η ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης, καθώς και την ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή ενός τόπου (UNESCO, 1994).

Στην Ελλάδα η έννοια του πολιτισμού είναι συνυφασμένη με την ύπαρξη και την εξέλιξη των Ελλήνων και συνυπάρχει σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής τους σε όλες τις περιόδους της Ελληνικής ιστορίας. Μέσα από τον πολιτισμό τους οι Έλληνες δημιούργησαν όλα τα σημαντικά επιτεύγματα τους, στις τέχνες, στα γράμματα, στις επιστήμες, στην φιλοσοφία, στις παραδόσεις, στα ήθη και έθιμα, τα οποία και χάρισαν στην ανθρωπότητα, δημιουργώντας έτσι τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη άλλων πολιτισμών και κυρίως του Ευρωπαϊκού.

Στη νεότερη Ελλάδα τη λέξη πολιτισμός ως μετάφραση της αγγλικής λέξης civilization, χρησιμοποίησε για πρώτη φορά ο Αδαμάντιος Κοραής (1748-1833) ο οποίος προσέδωσε στην έννοια του πολιτισμού μια σχέση με ανώτερες έννοιες, όπως η υψηλή τέχνη, η φιλοσοφία και οι επιστήμες, έννοιες που σχετίζονται με τον τρόπο ζωής μια κοινωνίας. Σύμφωνα με το Νέο Ελληνικό Λεξικό της Σύγχρονης Δημοτικής Γλώσσας του καθηγητή Εμμ. Κριαρά, ο πολιτισμός ορίζεται ως το σύνολο των επιτευγμάτων μιας χώρας συνολικά ή και ενός τόπου πιο συγκεκριμένα, σε όλους τους τομείς της επιστήμης, της καλλιτεχνικής δημιουργίας, της εκπαίδευσης, καθώς και του τρόπου ζωής και συμβίωσης των κατοίκων, της γλώσσας, της θρησκείας, των παραδόσεων τους και των εθίμων τους και σε οτιδήποτε άλλο συμβάλλει στην διαμόρφωση των ηθών (Παχάκη κα., 2000).

Είναι φανερό, πως με όποιον ορισμό και αν προσεγγιστεί, η έννοια της λέξης πολιτισμός είναι πολυδιάστατη και διαμορφώνεται μέσα από την ιστορία, και την εξέλιξη του ανθρώπου. Μέσα από αυτή την ιστορία και την εξέλιξη, περιγράφονται σε κάθε εποχή οι ανάγκες του ανθρώπου για να εκφραστεί μέσα από τις τέχνες, τις επιστήμες, και την καθημερινή του ζωή, σε μια προσπάθεια να δημιουργήσει υλικά και άυλα δημιουργήματα που να αφορούν στην τέχνη, την παιδεία, την ψυχαγωγία, τις επιστήμες και την τεχνολογική ανάπτυξη, που θα κληροδοτηθούν στις επόμενες γενιές, ξεπερνώντας έτσι την φυσική και βιολογική του υπόσταση. Με τον τρόπο αυτό ο άνθρωπος παράγει αξίες, και διαμορφώνει ένα σύστημα αξιών, επηρεάζοντας τόσο την τοπική του κοινωνία όσο και ολόκληρο τον κόσμο.

Με αυτή τη λογική, ο πολιτισμός ως όρος έχει διπλό νόημα στον τρόπο που χρησιμοποιείται. Από τη μια αποτελεί ένα σύστημα αξιών που περικλείει μέσα του φιλοδοξίες, ταυτότητες και συμπεριφορές ατόμων και ομάδων, και από την άλλη περιλαμβάνει ένα συγκεκριμένο τρόπο ζωής ομάδων ανθρώπων, οι οποίοι έχουν διαμορφωθεί ως σύνολο μέσα από την ιστορία, τις παραδόσεις, τη γλώσσα, τη θρησκεία και τις επιστήμες. Με άλλα λόγια, ο Πολιτισμός προσδιορίζεται από τρία βασικά στοιχεία: τα ήθη και έθιμα, τις αξίες και τις εμπειρίες (Χριστογιάννης, 2002).

1.2. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΑΓΑΘΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1.2.1 Πολιτιστικά αγαθά, πολιτιστικοί πόροι. Πολιτιστική δραστηριότητα

Αντίστοιχη με την πολυδιάστατη έννοια του πολιτισμού είναι και η έννοια των πολιτιστικών αγαθών, όπου συνήθως δεν υπάρχει μια ενιαία αντιμετώπιση στον τρόπο που ορίζονται (Μπιτσάνη, 2004). Για το λόγο αυτό οι περισσότερες προσεγγίσεις, ιδιαίτερα σε επιστημονικό επίπεδο, που γίνονται για να οριοθετηθεί η έννοια των αγαθών αυτών, βασίζονται σε εμπειρικές προσεγγίσεις με τις οποίες επιδιώκεται η εξακρίβωση της αξίας που τα καθορίζει ως πολιτιστικά αγαθά. Αυτό έχει σα συνέπεια αρκετά συχνά να μην αναγνωρίζονται, αρχικά, ως σημαντικά, αγαθά τα οποία όμως κάτω από ορισμένες συνθήκες και διαδικασίες μπορούν να εξελιχθούν σε σημαντικά και αξιοσημείωτα πολιτιστικά αγαθά.

Τα πολιτιστικά αγαθά είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την έννοια της πολιτιστικής διαχείρισης. Προκειμένου να κατανοήσουμε την έννοια της πολιτιστικής διαχείρισης και των προεκτάσεων της, είναι απολύτως απαραίτητο να αποδώσουμε μια κάποια ουσιαστική και όχι εμπειρική ερμηνεία στην έννοια των πολιτιστικών αγαθών και δραστηριοτήτων. Σε μια τέτοια προσπάθεια θα μπορούσαμε να ορίσουμε ότι, πολιτιστικά αγαθά μπορούν να αποτελέσουν όλα τα αγαθά που παράγει ο άνθρωπος με την δραστηριότητα του και τα οποία μπορούν να διακριθούν σε (Μπιτσάνη, 2004):

- δημόσιου ή ιδιωτικού χαρακτήρα
- κινητά ή ακίνητα
- υλικά ή άυλα πνευματικά

Προκειμένου να εμβαθύνουμε στην έννοια των πολιτιστικών αγαθών, και προκειμένου να διαχωριστούν από άλλου είδους αγαθά ή προϊόντα, κρίνεται απαραίτητη η συνοπτική καταγραφή των κύριων χαρακτηριστικών τους.

Τα βασικά χαρακτηριστικά τους είναι (Παχάκη κ.ά., 2000):

- Τα πολιτιστικά αγαθά έχουν κατά κύριο λόγο δημόσιο χαρακτήρα.
- Τα πολιτιστικά αγαθά είναι συνήθως φορείς κάποιου «μηνύματος» που προσδιορίζει την ουσία τους.
- Τα πολιτιστικά αγαθά διαθέτουν συνήθως μια μοναδικότητα και δε μπορούν να τυποποιηθούν.
- Τα πολιτιστικά αγαθά συνήθως κουβαλούν μια αβεβαιότητα ως προς τη διαχρονική ποιότητα και την ιστορική αξία τους.
- Τα πολιτιστικά αγαθά σχετίζονται με εξωτερικές επιδράσεις που δημιουργούνται σε σχέση με το χώρο που βρίσκονται αλλά και σε σχέση με το χρόνο.
- Τα πολιτιστικά αγαθά συνήθως χαρακτηρίζονται σαν «έργα» και όχι απλώς σαν αγαθά.

Με βάση τα παραπάνω χαρακτηριστικά τα πολιτιστικά αγαθά αντικατοπτρίζουν τις πολιτισμικές αξίες, ενός τόπου με τις οποίες μπορούμε να κατανοήσουμε, να συναισθανθούμε και να αντιληφθούμε τον πολιτισμό σαν μια ευρύτερη έννοια ιστορικής κοινωνικής και οικονομικής εξέλιξης ενός τόπου ή και μιας χώρας. Τα πολιτιστικά αγαθά, επίσης, μπορούν να εκπέμπουν συναισθήματα θαυμασμού και δέους, ενώ η πραγματική τους αξία ξεπερνά κάθε είδους κοινωνική ή οικονομική αξία (Klamer, 2008; Sdrolias et al., 2014a).

Στην Ελλάδα, η έννοια των πολιτιστικών αγαθών εμπεριέχεται στην γενικότερη έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς στην οποία συμπεριλαμβάνονται το σύνολο των ιστορικών, θρησκευτικών, και αρχαιολογικών μνημείων, οι παραδόσεις τα ήθη και τα έθιμα, όλα τα μνημεία του γραπτού και προφορικού λόγου, περιοχές ιδιαίτερης σημασίας, καθώς επίσης οι τέχνες και τα γράμματα.

Διαχρονικά η ελληνική πολιτεία με δεδομένο τον μεγάλο πλούτο που διαθέτει η χώρα ως πολιτιστική κληρονομιά, προχώρησε σε νομοθετικές και άλλες πρωτοβουλίες που σκοπό έχουν «την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς». Έτσι προέκυψε η ανάγκη για την ακριβή ερμηνεία των πολιτιστικών αγαθών, για τα οποία νομικά δίνεται συγκεκριμένη ερμηνεία: Σύμφωνα λοιπόν με το νόμο πολιτιστικά αγαθά θεωρούνται τα: μνημεία, κινητά και ακίνητα, αρχαία και

νεότερα, οι αρχαιολογικοί χώροι, και οι ιστορικοί τόποι καθώς και τα άυλα πολιτιστικά αγαθά. Μάλιστα λόγω της πολύ μακράς ιστορίας της χώρας χρειάστηκε να γίνει χρονικός διαχωρισμός, ώστε να υπάρχει μια κοινή αποδοχή για το τι θεωρείται αρχαίο πολιτιστικό αγαθό και για το τι νεότερο αγαθό. Έτσι αποφασίστηκε ότι όλα τα πολιτιστικά αγαθά που διαμορφώθηκαν μέχρι το 1830 θεωρούνται αρχαία, ενώ όλα τα πολιτιστικά αγαθά από το 1830 και μεταγενέστερα θεωρούνται νεότερα.

Αντίστοιχα ο όρος πολιτιστικός πόρος διαφοροποιείται από την έννοια του αγαθού καθώς προσδιορίζει την διαμόρφωση πλούτου και πολιτιστικού αποθέματος από την αξιοποίηση του πολιτιστικού αγαθού. Οι πολιτιστικοί πόροι θεωρούνται, οι βασικοί άξονες παραγωγής και δημιουργίας πολιτιστικού πλούτου και πολιτιστικού αποθέματος μιας κοινωνίας. Με αυτή την έννοια η πρωταρχική πηγή δημιουργίας πολιτιστικού πλούτου σχετίζεται με την δημιουργία πολιτιστικών πόρων από την αξιοποίηση των πολιτιστικών αγαθών μια κοινωνίας.

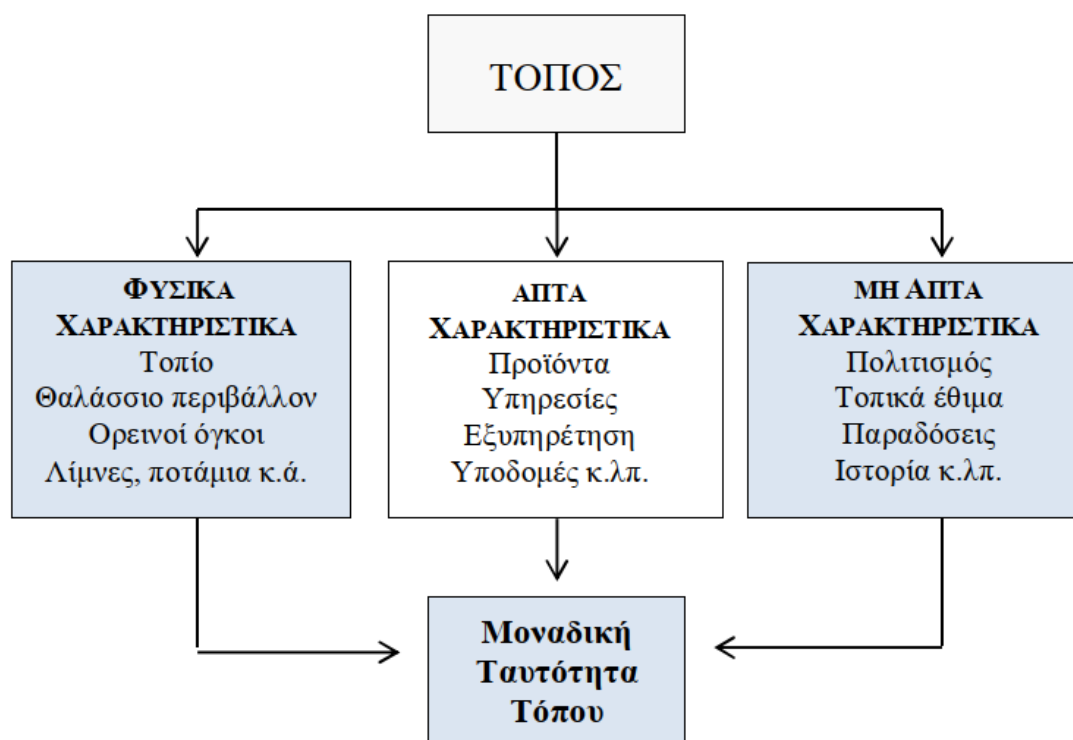
Οι Πολιτισμικοί πόροι εκπορεύονται από την διαχείριση όλων των πολιτιστικών αγαθών όπως αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικά μνημεία, δραστηριότητες και συνήθειες του τρόπου ζωής, ιδιαιτερότητες και χαρακτηριστικά, τοπία φυσικού κάλλους, τοποθεσίες και δομημένα περιβάλλοντα που περιλαμβάνουν οικήματα, εγκαταστάσεις, και κατασκευές, καθώς και η βιοποικιλότητα, οι λαογραφικές συλλογές, παλιά επαγγέλματα και πρακτικές, εμπειρίες και ζωντανές μαρτυρίες, θρησκευτικές συνήθειες και δοξασίες, και στοιχεία εθνικού χαρακτήρα. Ο ορισμός διαθέτει τόσο ευρύ φάσμα που περιέχει ακόμα πεποιθήσεις της εκάστοτε τοπικής κοινωνίας, πρόσωπα και γεγονότα που αναγνωρίστηκαν σπουδαία μέσα από την τοπική ιστορία (Sdrolias et al., 2014a; Stratigea et al., 2016; Sdrolias et al., 2015). Στην έννοια των πολιτιστικών πόρων επίσης περιλαμβάνονται το ανθρώπινο δυναμικό, και ο φυσικός πλούτος που διαθέτει μία κοινωνία.

Οι πολιτισμικοί πόροι συνεισφέρουν ουσιαστικά στον πολιτισμό και την «κουλτούρα» ενός τόπου, και διαμορφώνουν αυτό που ονομάζεται πολιτισμικό δυναμικό. δηλαδή όλα εκείνα τα στοιχεία που δημιουργούν αίσθηση της τοπικής ταυτότητας και αντίληψης, καθώς και επικοινωνίας ανάμεσα στα άτομα και στις τοπικές ομάδες, της κάθε περιοχής, στα πλαίσια συμμετοχής σε κοινές δράσεις. Η διαχείριση των πολιτισμικών πόρων είναι επίσης στενά συνδεδεμένη με θέματα κοινωνικής και

τοπικής ανάπτυξης καθώς βασικός στόχος της εκάστοτε πολιτιστικής πολιτικής είναι η βελτίωση και η διεύρυνση των πολιτιστικών πόρων της κάθε περιοχής.

Αυτά τα στοιχεία που περιγράφονται μέσα από τις έννοιες «πολιτιστικά αγαθά και πολιτιστικοί πόροι» διαμορφώνονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής, τα οποία βοηθούν στη σύνθεση των τοπικών χαρακτηριστικών και της ιδιαίτερης ταυτότητάς της και κατ' επέκταση αποτελούν συγκριτικά πλεονεκτήματα για την ανάδειξη, και την ανάπτυξη της (Ipsilandis et al., 2005; Dvořáková -Líšková et al., 2015; Sdrolias et al., 2016).

Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται ο ρόλος των πολιτιστικών πόρων στην διαμόρφωση της ιδιαίτερης ταυτότητας κάθε τόπου.

Διάγραμμα 1 : Οι πολιτιστικοί πόροι ως στοιχείο της ιδιαίτερης ταυτότητας ενός τόπου (Stratigea A., Parakonstantinou D., Giaoutzi M., 2008).

Στη διαμόρφωση και στην ανάδειξη της εικόνας, και της μοναδικής ταυτότητας του κάθε τόπου, σημαντικό ρόλο παίζει η πολιτιστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται με βάση τα αγαθά και τους πόρους. Ως πολιτιστική δραστηριότητα, σύμφωνα με τον νόμο, νοείται η δραστηριότητα που αποσκοπεί στην προστασία, αξιοποίηση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και στην ενίσχυση και προβολή του αρχαίου, του νεότερου και του σύγχρονου πολιτισμού. Με αυτή την έννοια η πολιτιστική δραστηριότητα, εκτός των άλλων, περιλαμβάνει και κάθε δράση ή ενέργεια που σκοπό έχει την καλλιέργεια, προαγωγή και διάδοση των γραμμάτων, της μουσικής, του χορού, του θεάτρου, του κινηματογράφου, της αρχιτεκτονικής, της ζωγραφικής, της γλυπτικής, και των εικαστικών τεχνών γενικότερα» (Ν.3028/2002 ΦΕΚ 153 Α΄/28.6.2002).

Με βάση τον συγκεκριμένο ορισμό της πολιτιστικής δραστηριότητας γίνεται εμφανές πως, ακολουθώντας συγκεκριμένες τακτικές και πολιτιστικές στρατηγικές, που προσδιορίζονται από συγκεκριμένους σκοπούς και μεγιστοποιούν την αξιοποίηση τοπικών μέσων και φορέων, μπορεί να επιτευχθεί η ενίσχυση και η διάδοση του πολιτιστικού προϊόντος του κάθε τόπου (Κόνσολα & Ιωαννίδης, 2005).

Ταυτόχρονα η πολιτιστική δραστηριότητα δε σχετίζεται μόνο με την ανάδειξη της μοναδικής ταυτότητας του κάθε τόπου μέσω της ορθολογικής χρήσης των πολιτιστικών της αγαθών, αλλά ενισχύει και την συλλογική συμμετοχή των κατοίκων της εκάστοτε περιοχής, δίνοντας βαρύτητα στην εξυπηρέτηση και την κάλυψη των αναγκών και των επιθυμιών τους, και στην δημιουργία ίσων και ελεύθερων ευκαιριών έκφρασης τους (Sdrolias et al., 2014a; Γκαντζιάς, 2015; Sdrolias et al., 2016).

Αναδεικνύοντας την συλλογική συμμετοχή των κατοίκων της κάθε περιοχής, και τη δημιουργία ίσων ευκαιριών έκφρασης, πρέπει να σημειωθεί πως η προστασία και αξιοποίηση, αλλά και η ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων - αγαθών, μέσα από οργανωμένες πολιτιστικές δραστηριότητες, αποτελεί μέλημα αλλά και δικαίωμα της κάθε τοπικής κοινωνίας (Sdrolias et al., 2014a; Stratigea et al., 2016).

Από τον παραπάνω ορισμό γίνεται φανερό πως η έννοια της πολιτιστικής δραστηριότητας έχει ένα ευρύ φάσμα αντικειμένων που συμπεριλαμβάνονται στο περιεχόμενο της. Μέσα από αυτό το περιεχόμενο δημιουργείται ιδιαίτερη αξία για τα πολιτιστικά αγαθά και αναδεικνύεται η αισθητική, η μορφωτική, και η ψυχαγωγική

χρησιμότητα τους. Ταυτόχρονα η πολιτιστική δραστηριότητα επιδρά στον ψυχισμό των ανθρώπων δημιουργώντας έντονες εμπειρίες (Παχάκη κ.ά., 2008).

Συνοπτικά λοιπόν ως «Πολιτιστική δραστηριότητα» ορίζουμε την διαμόρφωση μια οργανωμένης σχέσης και επικοινωνίας των ανθρώπων με τα πολιτιστικά προϊόντα και αγαθά, με στόχο τη χρησιμοποίηση τους και επομένως την αξιοποίηση τους. Η σχέση αυτή που δημιουργείται μεταξύ ανθρώπων και πολιτιστικών αγαθών μέσω της πολιτιστικής δραστηριότητας, αποτελεί ένα, υψηλής σημασίας κοινωνικό γεγονός του οποίου η αξία συνήθως είναι σημαντική και επωφελής για το κοινωνικό σύνολο. Η σημασία έγκειται στο γεγονός ότι η οργάνωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στην καλλιέργεια και την πνευματική ανάπτυξη των μελών του κοινωνικού συνόλου (Μπιτσάνη, 2004; Sdrolias et al., 2014a; Sdrolias et al., 2016).

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει κατηγορίες και τύπους πολιτιστικών πόρων και αγαθών που συναντώνται συνήθως στις τοπικές κοινωνίες.

Υλική Πολιτιστική Κληρονομιά	Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά	Φυσική Κληρονομιά
<ul style="list-style-type: none"> • Μουσεία αρχαιολογικά, εθνολογικά, λαογραφικά κ.α. • Αρχαιολογικοί τόποι • Φυσικά μνημεία • Τεχνολογικά μνημεία • Αρχαιολογικοί τόποι • Ερείπια παλαιών εποχών • Αρχαίες οδοί • Αρχαία μονοπάτια • Διατηρητέα κτίρια ιδιαίτερου αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος • Πέτρινα γεφύρια • Αδριάντες • Βιβλιοθήκες • Πολιτιστικές υποδομές • Ναοί- μοναστήρια • Παρεκκλήσια • Τάφοι • Βωμοί • Προσκυνήματα • Κάστρα • Οχυρά- φρούρια • Ιστορικά κτήρια • Ιστορικές οικίες • Τόποι γέννησης ιστορικών προσώπων • Αγροικίες • Αρχοντικά • Χωριά- παραδοσιακοί οικισμοί • Μαρτυρικά χωριά • Πόλεις 	<ul style="list-style-type: none"> • Ιστορικές τοποθεσίες • Τόποι σημαντικών μαχών • Τόποι ιστορικής μνήμης • Τόποι μυθολογίας • Τόποι σημαντικών προσωπικοτήτων • Τοπικός πολιτισμός (τοπική διάλεκτος, γαστρονομία, πανηγύρια, έθιμα, τοπικά προϊόντα, λαϊκή τέχνη, χειροτεχνήματα κ.α.) • Εθνικές γιορτές • Πανηγύρια • Λαϊκές παραδόσεις • Εκδηλώσεις • Πολιτιστικοί σύλλογοι/ φορείς • Ιστορικοί δεσμοί με άλλες περιοχές • Ήθη και έθιμα • Σημαντικές προσωπικότητες 	<ul style="list-style-type: none"> • Πανίδα- χλωρίδα • Ποτάμια • Πηγές • Δάση • Ορεινοί όγκοι • Σπήλαια • Φαράγγια • Λίμνες Παράκτιες περιοχές ιδιαίτερου κάλλους • Τοπία ιδιαίτερου φυσικού ενδιαφέροντος • Ιαματικές πηγές • Απειλούμενα είδη πανίδας και χλωρίδας • Μνημεία της φύσης • Προστατευόμενες περιοχές

Πίνακας 1: Τύποι πολιτιστικών αγαθών και πόρων που συναντώνται συνήθως στις τοπικές κοινωνίες.

1.2.2 Πολιτιστική Δραστηριότητα και Φορείς Πολιτιστικής Πολιτικής

Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη παράγραφο ως «Πολιτιστική δραστηριότητα» νοείται η δραστηριότητα που αποσκοπεί στην προστασία, αξιοποίηση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς, και στην ενίσχυση και προβολή του πολιτισμού». Στα πλαίσια αυτά κάθε δράση που στόχο έχει την παραγωγή, καλλιέργεια, προαγωγή και μετάδοση πληροφοριών, ιδεών και αισθημάτων αναφορικά με την υλική, την άυλη και την φυσική κληρονομιά του ανθρώπου αποτελεί πολιτιστική δραστηριότητα (Κοσκινά & Γλύτση, 2003; Sdrolias et al., 2014a; Kakkos et al., 2015; Sdrolias et al., 2016).

Οι πολιτιστικές δραστηριότητες παρέχουν τη δυνατότητα για ανάπτυξη της κοινωνικής συνοχής μέσα από ένα διαφορετικό τρόπο συμμετοχής του κοινού, που περνά μέσα από το ευρύ φάσμα αντικειμένων που συμπεριλαμβάνονται στο περιεχόμενο των πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Ακόμα κι όταν πρόκειται για δραστηριότητες που επαναλαμβάνονται, κάθε φορά μπορούν να παρουσιάζουν μια διαφορετική ερμηνευτική προσέγγιση, δημιουργώντας έτσι νέες αξίες που μπορούν να παράγουν νέο πολιτισμό (Ζουμπούλη κ.α., 2007).

Ιδιαίτερα στην σύγχρονη εποχή, που η παγκοσμιοποίηση έχει διαμορφώσει ένα εντελώς διαφορετικό περιβάλλον, στόχος όλων των κρατών είναι να κρατήσουν τη μοναδικότητα και την ταυτότητα τους. Ο Πολιτισμός αποτελεί τον βασικότερο πυλώνα στην προσπάθεια αυτή με βασικό του εργαλείο τις πολιτιστικές δραστηριότητες, οι οποίες γίνονται όλο πιο χρήσιμες και εμφανείς. Αυτό συμβαίνει γιατί οι πολιτιστικές δραστηριότητες προσπαθούν να διατηρήσουν, να μελετήσουν και να τονίσουν τις ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας αναδεικνύοντας έτσι την ταυτότητα και την μοναδικότητά της (Οικονόμου, 2003).

Με βάση τις παραπάνω προσεγγίσεις γίνεται σαφές πως η πολυδιάστατη και ποικιλόμορφη φύση της πολιτιστικής δραστηριότητας απαιτεί αντίστοιχα πολυδιάστατη διαχείριση. Φορείς διαχείρισης των πολιτιστικών δραστηριοτήτων είναι το κράτος, οι κερδοσκοπικοί και μη-κερδοσκοπικοί οργανισμοί, τα πολιτιστικά ιδρύματα, οι πόλεις και η ιδιωτική πρωτοβουλία (Sdrolias et al., 2014a; Kakkos et al.,

2015; Sdrolias et al., 2016). Στην έννοια του κράτους συμπεριλαμβάνεται και η Τοπική Αυτοδιοίκηση η οποία τα τελευταία χρόνια έχει αναδειχθεί σε κορυφαίο θεσμό ανάπτυξης και διαχείρισης των πολιτιστικών δραστηριοτήτων, και κατ' επέκταση τον κύριο εκφραστή των πολιτικών που αφορούν στην διαχείριση της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του κάθε τόπου.

Ιδιαίτερα στην Ελλάδα ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι πολύ σημαντικός στην διαχείριση του Πολιτισμού και των πολιτιστικών αγαθών κάθε περιοχής. Αν και το Υπουργείο Πολιτισμού είναι ο κεντρικός φορέας για τη χάραξη της πολιτιστικής πολιτικής της χώρας, την βασική ευθύνη για την άσκηση της τοπικής πολιτιστικής πολιτικής και την διαμόρφωση των τοπικών πολιτιστικών δραστηριοτήτων έχει η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Μπιτσάνη, 2008, σελ.8).

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση ασκεί την πολιτιστική της πολιτική μέσα από τους οργανισμούς που εποπτεύει. Έτσι τις πολιτιστικές δραστηριότητες συνήθως αναλαμβάνουν τα Νομικά Πρόσωπα, (ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ), όπως τα Πνευματικά Κέντρα, και οι άλλες Δημοτικές Επιχειρήσεις. Οι σκοποί των Δημοτικών επιχειρήσεων αυτών είναι, αφενός η εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος τοπικής πολιτιστικής πολιτικής και ανάπτυξης, αφετέρου η εξασφάλιση των συνθηκών που θα επιτρέψουν την άσκηση και ανάπτυξη της συλλογικής συνοχής της τοπικής κοινωνίας σε όλους τους τομείς του πολιτισμού (Sdrolias et al., 2014a; Kakkos et al., 2015; Sdrolias et al., 2016).

1.3 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ο πολιτισμός αποτελεί μια σύνθετη έννοια με την οποία εκφράζεται η θεσμική, ηθική, επιστημονική και κοινωνική πρόοδος, τόσο σε επίπεδο του κράτους, όσο και σε ότι αφορά τις τοπικές περιοχές. Η πρόοδος αυτή, η οποία είναι μετρήσιμη με οικονομικούς όρους, θέτει τον πολιτισμό στο επίκεντρο της οικονομικής δραστηριότητας ολόκληρων περιοχών ή και κρατών.

Η νέα αυτή προσέγγιση του πολιτισμού, με επίκεντρο την οικονομική ανάπτυξη αφορά, πέραν των κλασικών δεικτών οικονομικής ανάπτυξης, και τη συνεισφορά του στην αύξηση της απασχόλησης, στην αύξηση των επενδύσεων για έρευνα και καινοτομία, στη βελτίωση της εκπαίδευσης, στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας. Επιπλέον, ο πολιτισμός, σαν κλάδος οικονομικής δραστηριότητας, δημιουργεί υψηλές προστιθέμενες αξίες, άμεσα μετρήσιμες για τις τοπικές και εθνικές οικονομίες.

Σημαντική επίσης είναι και η διασύνδεσή του με πολλούς και διαφορετικούς κλάδους και υπηρεσίες, των οποίων οι δραστηριότητες ενισχύονται, μέσω του πολιτισμού, και επιφέρουν πολλαπλασιαστικά οφέλη, τόσο οικονομικά όσο και κοινωνικά. Μάλιστα τα τελευταία χρόνια ο πολιτισμός, τοποθετείται στο κέντρο των πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης, οι οποίες αναδεικνύονται ως πολύ σημαντικές, στις σύγχρονες κοινωνίες καθώς έχουν μια ολιστική προσέγγιση της ανάπτυξης και αποτελούν προσανατολισμό πολλών πολιτικών που αφορούν ολόκληρες περιοχές (Dvořáková -Lišková et al., 2015; Sdrolias et al., 2017; Dvořáková -Lišková et al., 2019).

Η οικονομία του πολιτισμού, όπως χαρακτηριστικά ονομάστηκε συμπεριλαμβάνεται σταθερά στις στρατηγικές ανάπτυξης ιδιαίτερα των αναδυόμενων οικονομιών. Σε διεθνές επίπεδο μάλιστα φαίνεται από τις στατιστικές αναλύσεις, ότι ο πολιτιστικός τομέας επηρεάστηκε σημαντικά λιγότερο σε περιόδους οικονομικής κρίσης και ύφεσης (Polyzos et al., 2013; Kyriakou et al. 2015a; Sdrolias et al, 2019). Με βασικό στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής συνεισφέρει στην διαμόρφωση ενός ευρύτερου αναπτυξιακού κλίματος. Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά μέσο όρο τα τελευταία χρόνια, συμβάλλει σε ποσοστό άνω του 4,5% στο ευρωπαϊκό ΑΕΠ, ενώ παρουσιάζει σε ετήσια βάση αύξηση που έφθασε και το 12%, σημειώνοντας επίδοση μεγαλύτερη από κάθε

άλλο τομέα. Στα πλαίσια αυτά οι πολιτιστικές βιομηχανίες αποτελούν τον πλέον ανερχόμενο, οικονομικά, τομέα παγκοσμίως.

Για τους λόγους αυτούς, τα τελευταία χρόνια, στις ετήσιες εκθέσεις διεθνών οργανισμών ο πολιτισμός κατέχει μια σημαντική θέση λόγω ακριβώς της ανάπτυξης που παρουσιάζει. Στις εκθέσεις οργανισμών, όπως του ΟΟΣΑ, της Παγκόσμιας Τράπεζας, των Ηνωμένων Εθνών και της UNESCO, έχει κατοχυρώσει μια διακεκριμένη θέση, ενώ παρουσιάζει ιδιαίτερα ενισχυμένο ρόλο στα κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς από την αρχή ο Πολιτισμός αποτέλεσε βασική παράμετρο της οικονομικής διάστασης της Ενωμένης Ευρώπης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μάλιστα, προσπαθεί να προσδώσει έναν ιδιαίτερα ενισχυμένο ρόλο στον πολιτισμό και την πολιτιστική πολιτική της, μέσα από τις δράσεις και τις στρατηγικές που έχει αναπτύξει τα τελευταία χρόνια. Κορυφαία τέτοια δράση, αποτέλεσε η Στρατηγική για την Ευρώπη 2020, στην οποία οι προτεραιότητες που δόθηκαν αφορούν στην βιώσιμη ανάπτυξη, στην ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς και στην έξυπνη ανάπτυξη (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2010; Dvořáková- Líšková et al., 2015; Sdrolías et al., 2017). Οι πρωτοβουλίες αυτές αποτελούν συνέχεια, αντίστοιχων πρωτοβουλιών που εντάχθηκαν στην ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό του 2007 όπου ο πολιτισμός, αναδείχθηκε ως απαραίτητο στοιχείο για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή της ευημερίας, της αλληλεγγύης, και της ασφάλειας των πολιτών (Άρθρο 167 της Συνθήκης της Ε.Ε). Ταυτόχρονα ο πολιτισμός τοποθετήθηκε στον πυρήνα των πολιτικών για τη βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη που αποτελούν μια από τις σημαντικότερες στρατηγικές ολιστικής ανάπτυξης της Ε.Ε για τις ευρωπαϊκές κοινωνίες (Theodoropoulos & Fafaliou, 2003).

Για όλους τους παραπάνω λόγους, τα τελευταία χρόνια, ο πολιτιστικός κλάδος και οι δραστηριότητες που σχετίζονται με αυτόν αποτελούν έναν από τους πιο ανερχόμενους οικονομικούς τομείς, για τις σύγχρονες κοινωνίες.

Το βασικό όχημα πάνω στο οποίο αναπτύσσεται ο πολιτιστικός σχεδιασμός είναι ο τουρισμός. Πολιτισμός και τουρισμός συνδέονται άμεσα και ισχυρά διαμορφώνοντας ένα κοινό πλέγμα δραστηριοτήτων, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην τουριστική ανάπτυξη και στην αναβάθμιση ολόκληρων περιοχών ή και κρατών (Loupa et al., 2005;

Leventi et al., 2006; Loupa et al., 2009; Belias et al., 2016). Η σχέση πολιτισμού και τουρισμού προσδιορίζεται από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της κάθε περιοχής, ενσωματώνοντας στα φυσικά χαρακτηριστικά της, πολιτιστικά αγαθά και δραστηριότητες, εμπλουτίζοντας έτσι το τουριστικό της προϊόν .

Ο πολιτιστικός τουρισμός, ο οποίος περιγράφει πιο στοχευμένα την σχέση πολιτισμού και τουρισμού, αποτελεί θεμελιώδες κεφάλαιο ιδιαίτερα για τους κατ' εξοχήν τουριστικούς προορισμούς. Μέσα από την τουριστική αξιοποίηση του πολιτισμού, εμπλουτίζεται σημαντικά το συνολικό τουριστικό προϊόν με την ανάδειξη των πολιτιστικών αγαθών ως αναπόσπαστο κομμάτι του. Έτσι, εκτός των άλλων αναβαθμίζονται περιοχές και γίνονται ελκυστικές για διαβίωση και μόνιμη εγκατάσταση, ενώ παράλληλα προσελκύουν επενδύσεις με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού (Belias et al., 2018a; Rossidis et al., 2019). Ο συνδυασμός πολιτισμού και τουρισμού προσδίδει νέα αξία στα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής, διασώζοντας έτσι και προβάλλοντας την συνολική πολιτιστική κληρονομιά, δημιουργώντας ταυτόχρονα ένα ευνοϊκό περιβάλλον όπου μπορούν να αναπτυχθούν, δημιουργικοί άνθρωποι και καινοτόμες μικρομεσαίες επιχειρήσεις του ευρύτερου πολιτιστικού τομέα (Sdrolias et al., 2014a; Kakkos et al., 2015; Sdrolias et al., 2016).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

Πολιτισμός και Τοπική Αυτοδιοίκηση - Τοπική Πολιτιστική Πολιτική

2.1 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Ως Πολιτιστική πολιτική ορίζεται « ένα σύστημα φορέων που με συγκεκριμένα μέσα, θέτουν συγκεκριμένους σκοπούς στα πλαίσια ολοκληρωμένων προγραμμάτων με στόχο να πετύχουν την ενίσχυση και διάδοση των πολιτιστικών χαρακτηριστικών μιας συγκεκριμένης περιοχής, για μια δεδομένη χρονική περίοδο» (Κόνσολα, 1995).

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει αναδειχθεί ως ένας από τους πιο σημαντικούς φορείς άσκησης πολιτιστικής πολιτικής καθώς έχει το πλεονέκτημα να είναι το κοντινότερο επίπεδο διοίκησης προς τον πολίτη. Οι δήμοι και οι κοινότητες, μπορούν να διαδραματίσουν πρωταρχικό ρόλο στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, στη διατήρηση και προβολή των τοπικών ιδιαιτεροτήτων. Έτσι η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει την δυνατότητα να ασκήσει το δικό της καθοριστικό ρόλο σε ζητήματα πολιτιστικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο, μέσα από την ουσιαστική της συμμετοχή στην κατάρτιση και στην υλοποίηση του στρατηγικού σχεδιασμού και προγραμματισμού ανάπτυξης της εκάστοτε περιοχής. Καθίσταται λοιπόν σαφές πως σε ένα περιβάλλον έντονου ανταγωνισμού, η ανάδειξη καθώς επίσης και η προβολή των τοπικών πολιτιστικών χαρακτηριστικών αλλά και των ιδιαιτεροτήτων μιας περιοχής, τα οποία αποτελούν τα πλέον ισχυρά πλεονεκτήματα για βιώσιμη ανάπτυξη, είναι κατά βάση ευθύνη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Ο σχεδιασμός μιας πολιτιστικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο μπορεί να αποτελέσει σημαντικό πλεονέκτημα για την οικονομική ανάπτυξη για την ευρύτερη περιοχή ενός Δήμου. Μέσα από ένα προσεκτικό σχεδιασμό και προγραμματισμό συντονισμένων κινήσεων για την διαμόρφωση μιας πολιτιστικής ταυτότητας μπορεί να επιτευχθεί η τοπική αναβάθμιση και η συνολική βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της εκάστοτε περιοχής (Μητούλα, 2003; Sdrolias et al., 2014b).

Καθίσταται λοιπόν απόλυτα λογικό να συνδέεται άρρηκτα, αυτή η ενδογενής ανάπτυξη με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τις Τοπικές αρχές κάθε τόπου. Είναι προφανές ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση βρίσκεται κοντά στις τοπικές κοινωνίες, γνωρίζει τα άμεσα προβλήματα της κάθε περιοχής και διαθέτει τη γνώση για την καλύτερη δυνατή χρήση όλων των πολιτιστικών στοιχείων και μνημείων, εφαρμόζοντας μια ενιαία προσέγγιση

στο σχεδιασμό για την ανάδειξη του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς σε κάθε περιοχή (Χρηστάκης, 2016, Belias et al., 2017a; Belias et al., 2017b; Belias et al., 2018b).

Η έννοια της Πολιτιστικής Πολιτικής για την Τοπική Αυτοδιοίκηση θα μπορούσε να περιγραφεί ως : ‘Η ανάδειξη της δημόσιας αξίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, της καλλιτεχνικής δημιουργίας, της παράδοσης και της καθημερινότητας κάθε τόπου. Αυτά τα στοιχεία του τοπικού πολιτισμού αξιοποιούνται μέσα από ένα ενιαίο στρατηγικό σχεδιασμό ενεργειών και δράσεων ο οποίος συνοπτικά αναφέρεται ως τοπική πολιτιστική πολιτική, με στόχο την διαμόρφωση και καθιέρωση μιας τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας, που να διευκολύνει και να οδηγεί στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη του τόπου (Χρηστάκης, 2016).

Οι κύριοι σκοποί της πολιτιστικής πολιτικής για τη προώθηση και διάδοση των πολιτιστικών αγαθών προσδιορίζονται ως εξής:

- Προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και της πολιτιστικής ταυτότητας,
- Ενίσχυση της καλλιτεχνικής και πνευματικής δημιουργίας,
- Συμμετοχή των κατοίκων της κάθε περιοχής στην απόλαυση αλλά και στη δημιουργία των πολιτιστικών αγαθών,
- Προώθηση της πολιτιστικής επικοινωνίας με ξένες χώρες όπως και η βελτίωση της πολιτιστικής εικόνας στο εξωτερικό.

Με βάση τους σκοπούς αυτούς η Τοπική Αυτοδιοίκηση οφείλει η ίδια να παίρνει πρωτοβουλίες για την διαμόρφωση της πολιτιστικής της πολιτικής, καθώς και να ενθαρρύνει να συντονίζει και να παρακινεί πρωτοβουλίες, με την συμμετοχή των πολιτών σε καθετί που θα μπορεί να ενισχύσει στην πολιτιστική δημιουργία και την εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για την ανάδειξη των τοπικών πολιτιστικών χαρακτηριστικών. (Κλάδος, 1995).

Φαίνεται λοιπόν πως η πολιτιστική πολιτική αποτελεί σημαντικότατο παράγοντα ο οποίος συντελεί ουσιαστικά στην επίτευξη της τοπικής ανάπτυξης και στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων, καθώς και στην εν γένει αναζωογόνηση των τοπικών περιοχών.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση με την πολιτική που ασκεί πρέπει να έχει σαν αποκλειστικό στόχο την τόνωση του ενδιαφέροντος και της πεποίθησης των κατοίκων για την αξία της πολιτιστικής τους κληρονομιάς. Οι πόροι και τα μέσα τα οποία θα χρησιμοποιηθούν από τη τοπική αυτοδιοίκηση με σκοπό μια αποτελεσματικότερη πολιτιστική πολιτική είναι :

- α) Η αξιοποίηση των πολιτιστικών αγαθών,
- β) Η διαμόρφωση κατάλληλου χρόνου για την αξιοποίηση των πολιτιστικών αγαθών,
- γ) Η ανάπτυξη και ενίσχυση της πολιτιστικής υποδομής,
- δ) Η ανάπτυξη ολοκληρωμένου προγράμματος επικοινωνίας με την αξιοποίηση όλων των μέσων επικοινωνίας,
- ε) Η αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς σε συνδυασμό με το φυσικό περιβάλλον και τα υπόλοιπα τοπικά χαρακτηριστικά.

Η τοπική αυτοδιοίκηση οφείλει να καθορίσει το πλαίσιο ανάπτυξης δράσεων και πρωτοβουλιών για τον πολιτισμό σε κάθε περιοχή και να τα εντάξει σε ένα ευρύτερο Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Προγραμματισμό, ώστε να αναδειχθεί ο ιδιαίτερος ρόλος της, αφενός σε σχέση με την εγγύτητα, την αμεσότητα και τη γνώση, της τοπικής κοινωνίας που διαθέτει, και αφετέρου με την ικανότητα της να διαχειριστεί τα πολιτιστικά στοιχεία και μνημεία του τόπου. Αποτέλεσμα του συγκεκριμένου Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Προγραμματισμού, θα είναι η καθιέρωση μιας ενιαίας Πολιτιστικής Ταυτότητας, μέσω της οποίας θα διαμορφωθούν δεσμοί για τους κατοίκους και τους επισκέπτες της περιοχής με τα ευρύτερα πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Μέσα από αυτή την σχέση οι κάτοικοι και οι επισκέπτες μετατρέπονται σε πρεσβευτές/πολλαπλασιαστές της προβολής και της ανάδειξης των πολιτιστικών αγαθών, συμβάλλοντας έτσι ουσιαστικά στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη του τόπου.

2.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Η ανάγκη για διαμόρφωση και υλοποίηση της Πολιτιστικής Πολιτικής κάθε τόπου αναδεικνύει τον κομβικό ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ιδιαίτερα σε μια εξαιρετικά κρίσιμη περίοδο σαν τη σημερινή, όπου οι επικρατούσες συνθήκες στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πεδίο είναι ιδιαίτερα ρευστές, η Τοπική Αυτοδιοίκηση καλείται να επανακαθορίσει την σχέση του Πολιτισμού, με την κοινωνική και οικονομική διάσταση του κάθε τόπου.

Κρίνεται λοιπόν απαραίτητη η διατύπωση μιας ξεκάθαρης στρατηγικής πολιτιστικής ανάπτυξης η οποία να προσδιορίζεται από την κοινωνική της διάσταση αλλά και από δράσεις ενίσχυσης της τοπικής επιχειρηματικότητας. Ένα τέτοιο Στρατηγικό Σχέδιο όταν εφαρμόζεται σε τοπικό επίπεδο προσλαμβάνει ουσιαστικά χαρακτηριστικά ανάπτυξης, και καθιστά τον πολιτισμό σημαντικό για την τοπική κοινωνία.

Κομβικό στοιχείο της επιτυχίας του Στρατηγικού σχεδιασμού για τον Πολιτισμό, είναι η αξιοποίηση όλων των πόρων και μέσων που διαθέτει η κάθε περιοχή, όπως και η ανάδειξη του συνόλου των στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς, της καλλιτεχνικής δημιουργίας και των χαρακτηριστικών στοιχείων της καθημερινότητας της (ήθη και έθιμα, τοπικά προϊόντα κ.ά.). Σε ένα τέτοιο πλαίσιο ο Στρατηγικός σχεδιασμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε σχέση με την διαμόρφωση της πολιτιστικής πολιτικής του θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει (Sdrolias et al., 2014a; Kakkos et al., 2015; Sdrolias et al., 2016).

- Σχεδιασμό δράσεων και ενεργειών ενδογενούς ανάπτυξης με έμφαση στην αξιοποίηση τοπικών πολιτιστικών πόρων και στην παραγωγή, τοπικών πολιτιστικών αγαθών.
- Σχεδιασμό δράσεων και ενεργειών για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής με την ανάπτυξη πολιτιστικών θεσμών και δομών, για την ουσιαστική ενίσχυση της ανάδειξης των τοπικών πολιτιστικών χαρακτηριστικών.
- Ολοκληρωμένη προσέγγιση για την υποκίνηση των τοπικών κοινωνικών δυνάμεων οι οποίες σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς θα πρέπει να

διαμορφώνουν, στα πλαίσια της στρατηγικής ενδογενούς πολιτιστικής ανάπτυξης μία κοινωνικά προσανατολισμένη πολιτιστική επιχειρηματικότητα.

Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή τέτοιων στρατηγικών σχεδίων, τα οποία εκ των πραγμάτων περιλαμβάνουν δράσεις υποστήριξης της επιχειρηματικότητας, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη και να προσπαθούν να αποφύγουν τους κινδύνους μετατροπής των πολιτιστικών αγαθών σε αμιγώς εμπορευματοποιημένα προϊόντα, καθώς υπάρχει ο κίνδυνος μετάλλαξης των κοινωνικών πολιτιστικών αγαθών σε επιχειρήσεις αμιγώς οικονομικού σκοπού.

Ο δημόσιος χαρακτήρας των πολιτιστικών αγαθών αποτελεί το σημαντικότερο χαρακτηριστικό τους. γι' αυτό ο σχεδιασμός της πολιτιστικής πολιτικής δεν μπορεί να περιορίζεται και να εξαντλείται σε διαφόρων τύπου «αγοραίες ανταλλαγές» και να αντιμετωπίζεται μόνο υπό το πρίσμα της ιδιωτικής οικονομίας (Sennett, 1999). Όταν ο δημόσιος χαρακτήρας των αγαθών μετατρέπεται αποκλειστικά σε μια αμιγώς οικονομική δραστηριότητα τότε η οικονομία λειτουργεί σε βάρος της κοινωνίας και του τόπου.

Για το λόγο αυτό μία στρατηγική ενδογενούς τοπικής πολιτιστικής ανάπτυξης πρέπει να υιοθετεί ως αναγκαία συνθήκη την προώθηση εναλλακτικών μορφών παραγωγής και διαχείρισης πολιτιστικών αγαθών, με στόχο την ανάδειξη συλλογικών μορφών συμμετοχής των κατοίκων της κάθε περιοχής (Sdrolias et al., 2014a; Kakkos et al., 2015; Sdrolias et al., 2016). Πιο συγκεκριμένα ένα τέτοιο στρατηγικό σχέδιο πολιτικής πολιτισμού θα πρέπει να υπερασπίζεται και να διεκδικεί:

- Την ενσωμάτωση δράσεων για την ανάπτυξη κοινωνικής αλληλεγγύης και κοινωνικής συνοχής.
- Την εφαρμογή πολιτικών ενάντια στον ανταγωνισμό, τον πολυκερματισμό, τον αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση.
- Την υιοθέτηση δράσεων για την ανάπτυξη εξωστρέφειας και επικοινωνίας ενάντια σε κάθε μορφή εσωστρέφειας.
- Την άρση των διακρίσεων και την αναγνώριση πολιτισμικών δικαιωμάτων σε όλες τις κοινωνικές ομάδες.

- Την εισαγωγή καινοτομιών στην διαχείριση των πολιτιστικών αγαθών, και την αξιοποίηση της πρωτοτυπίας και της επινοητικότητας στην διαμόρφωση των πολιτικών.
- Την ολοκλήρωση των δράσεων και ενεργειών με βάση την αξιοπρέπεια και το ήθος.
- Την ανάδειξη της πραγματικής αισθητικής των πολιτιστικών αγαθών.
- Την ανάδειξη του πραγματικού συναισθήματος και της ευαισθησίας που εκπέμπεται από την χρήση των πολιτιστικών αγαθών ενός τόπου.
- Την αντιμετώπιση των τεχνολογικών εξελίξεων η επιτάχυνση των οποίων έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στα ίδια τα πολιτιστικά αγαθά των οποίων σε πολλές περιπτώσεις, μέσω της τεχνολογίας, αλλάζει η μορφή τους και η πρόσβαση σ' αυτά (Sassen, 2007; Karagiannis et al., 2014; Belias et al., 2017c).
- Την αντιμετώπιση του υψηλού κόστους πρόσβασης σε πολιτιστικά αγαθά που συμβάλλει στον αποκλεισμό της συμμετοχής των ομάδων χαμηλού ιδίως εισοδήματος (πχ. αγροτικά νοικοκυριά) και κυρίως των ανέργων στις πιο «δημόσιες» μορφές πολιτιστικών δραστηριοτήτων (Sdrolias et al., 2015).

Καθίσταται λοιπόν σαφές πως η διαμόρφωση της πολιτιστικής πολιτικής μέσω ενός ολοκληρωμένου Στρατηγικού Σχεδιασμού για τον Πολιτισμό από την Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί κομβικό σημείο ανάπτυξης για την τοπική κοινωνική, γι' αυτό και ο σχεδιασμός αυτός θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα:

- α) Την πλήρη αξιοποίηση των αναπτυξιακών προοπτικών που διαμορφώνονται με την προσέγγιση του πολιτισμού ως οικονομικής δράσης, συμπεριλαμβανομένης και της αξιοποίησης των χρηματοδοτήσεων που την αφορούν τόσο μέσα από προγράμματα της Ε.Ε , όσο και μέσα από τον προϋπολογισμό της χώρας.
- β) Την πλήρη αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας, όσο και ιδιαίτερα της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς σε όλες τις περιοχές της χώρας.
- γ) Την πλήρη αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων κοινωνικής ανάπτυξης για την δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης για το εργατικό δυναμικό σε τοπικό επίπεδο, με εξειδίκευση στην διαχείριση πολιτιστικών προϊόντων, το οποίο πρέπει να είναι σε θέση να ενσωματώσει στην πολιτιστική πολιτική, την χρήση των ΤΠΕ ώστε να μπορεί

να προσελκύσει ένα ευρύτερο κοινό στα πλαίσια της ανάδειξης των πολιτιστικών χαρακτηριστικών κάθε περιοχής.

Συνοπτικά ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ενός συγκεκριμένου στρατηγικού σχεδιασμού για την διαμόρφωση πολιτιστικής πολιτικής από την Τοπική Αυτοδιοίκηση θα πρέπει να γίνεται με στόχο μια ουσιαστική παρέμβαση στη διαχείριση της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς, την ευθύνη της οποίας φέρνουν οι τοπικές αρχές και η τοπική κοινωνία, ενσωματώνοντας έτσι στην πολιτιστική ταυτότητα, την τοπική ανάπτυξη, με σεβασμό στην τοπική πολιτιστική κληρονομιά, και στην εξασφάλιση των πολιτιστικών δικαιωμάτων των κατοίκων της περιοχής (Sdrolias et al., 2017).

Σύμφωνα με τα παραπάνω στο εκάστοτε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, ο Δήμος οφείλει να εκτελέσει κάποιες δραστηριότητες που ορίζονται, στο πλαίσιο των θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων του, με απώτερο σκοπό:

- να προστατεύσει και να αναβαθμίσει το φυσικό και δομημένο περιβάλλον της περιοχής και να διασφαλίσει την ποιότητα ζωής των κατοίκων, με καίριες παρεμβάσεις στην προστασία και αειφόρο διαχείριση του περιβάλλοντος, στη βελτίωση και διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού, στην εξυπηρέτηση των δικτύων και των τεχνικών υποδομών, κ.α.
- να βελτιώσει την κοινωνική και οικονομική ευημερία των κατοίκων της περιφέρειάς του, με δράσεις στους τομείς της Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ενσωμάτωσης, της Υγείας, της Παιδείας / Δια βίου μάθησης, Πολιτισμού και Αθλητισμού, της Ισότητας των φύλων κ.α.
- να ενισχύσει την τοπική οικονομία και να βελτιώσει τις υποδομές απασχόλησης, μέσω οικονομικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων

Για την αποτελεσματική άσκηση της πολιτιστικής πολιτικής ενός Δήμου είναι απαραίτητη η:

- Αξιοποίηση σωστά και αποτελεσματικά των πολιτισμικών πόρων σε τοπικό επίπεδο (καταγραφή και ταξινόμησή τους).
- Καταγραφή των τάσεων και των αναγκών του τοπικού πληθυσμού.

- Πραγματοποίηση έρευνας σε τακτά χρονικά διαστήματα σε επίπεδο δημογραφικό (μελέτη εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης, πολιτισμικών καταβολών, αποτύπωση κουλτούρας).
- Διερεύνηση καταναλωτικών προτύπων και προτιμήσεων (Belias et al., 2017d).
- Καταγραφή πολιτιστικών φορέων (πολιτιστικοί σύλλογοι, ανθρώπινο δυναμικό, εκπαιδευτικοί φορείς).
- Καταγραφή προβλημάτων και ελλείψεων.
- Καταγραφή οικονομικών πόρων, εκμετάλλευσης Ευρωπαϊκών κονδυλίων, και εξασφάλιση σταθερών χορηγιών.
- Περιγραφή της πολιτικής κατάστασης και των τάσεων των εθνικών πολιτικών.
- Προγραμματισμός και σχέδιο πολιτιστικής ανάπτυξης, με μακροχρόνιο σχεδιασμό.
- Καλή γνώση του εκάστοτε θεσμικού πλαισίου.
- Συντονισμένη εργασία από το ανθρώπινο δυναμικό.
- Ποιοτική και ποσοτική αξιολόγηση της εφαρμοσμένης πολιτικής.

2.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η ικανότητα που έχει κάθε τοπική κοινωνία, στο να χαράξει την κατάλληλη για την περιοχή πολιτιστική πολιτική, με βασικό στόχο τη μέγιστη δυνατή ενεργοποίηση των διαθέσιμων πόρων, μπορεί να οδηγήσει σε αυτό που οι ειδικοί επιστήμονες ονομάζουν Ενδογενής Ανάπτυξη. Η ενδογενής ανάπτυξη ταυτίζεται, σαν έννοια με την τοπική ανάπτυξη. η οποία στα διάφορα στάδια της περιλαμβάνει :

- α) Την ενίσχυση και ανάδειξη της τοπικής επιχειρηματικότητας ,
- β) Την ενίσχυση και ανάπτυξη των τοπικών επιχειρήσεων ,
- γ) Την διατήρηση της σχέσης των τοπικών επιχειρήσεων με την τοπική κοινωνία ,
- δ) Την διαμόρφωση ενός σχεδιασμού και μιας οικονομικής διάρθρωσης των τοπικών επιχειρήσεων με λειτουργίες και επιχειρηματικές υπηρεσίες τοπικού χαρακτήρα.

Η τοπική ανάπτυξη είναι άμεσα συνυφασμένη με την βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη στις τοπικές κοινωνίες και αποτελεί την ουσιαστικότερη μορφή υποστήριξης και ενίσχυσης όχι μόνο των οικονομικών αλλά και των κοινωνικών και δημογραφικών χαρακτηριστικών ολόκληρων περιοχών.

Η τοπική ανάπτυξη εκ των πραγμάτων αφορά στην αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε περιοχής καθώς ο βασικός στόχος της είναι η μεγιστοποίηση των διαθέσιμων πόρων με τρόπο που, αφενός να μην αλλοιώνει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής και αφετέρου να έχει μια συνολική επίπτωση για όλη την τοπική κοινωνία. Στα πλαίσια αυτά η ανάδειξη και η αξιοποίηση των πολιτιστικών αγαθών κάθε περιοχής αποτελεί κατά κύριο λόγο δράση τοπικής ανάπτυξης.

Ο Πολιτισμός με την γενικότερη έννοια του έχει ήδη αναδειχθεί σε βασικό πυλώνα για την οικονομία, ολόκληρων κρατών, και η έννοια της πολιτιστικής ανάπτυξης και της οικονομίας έχει ενδελεχώς αναλυθεί, και έχει αναδειχθεί η ισχυρή επίπτωση που έχει σε κλάδους όπως ο τουρισμός. Στις τοπικές κοινωνίες όμως η σχέση πολιτιστικής

ανάπτυξης και οικονομίας έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τα οποία δεν μπορούν να αξιολογηθούν μόνο με όρους οικονομικούς. Στις τοπικές κοινωνίες η ανάγκη για αξιοποίηση των πολιτιστικών τους αγαθών με στόχο την αύξηση των εσόδων και άρα την οικονομική ανάπτυξη, συνήθως είναι συνυφασμένη με ευρύτερες επιπτώσεις. Πιο συγκεκριμένα :

- Ο πολιτισμός είναι άμεσα συνδεδεμένος με τον τουρισμό. Η ανάπτυξη πολιτιστικών αγαθών σημαίνει ουσιαστικά αύξηση του τουρισμού και των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον τουρισμό. Αυτό έχει σαν επίπτωση την αύξηση των εσόδων για το σύνολο των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον πολιτισμό και τον τουρισμό.
- Η αύξηση των εσόδων συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη και δημιουργία επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης για ειδικευμένο ή και μη ειδικευμένο προσωπικό.
- Αντίστοιχα η αύξηση των επισκεπτών στην περιοχή δημιουργεί ανάγκες για περισσότερες υποδομές η ολοκλήρωση των οποίων επίσης δημιουργεί αύξηση των εσόδων στην περιοχή καθώς και δημιουργία θέσεων απασχόλησης που σχετίζονται με τα έργα των υποδομών.
- Όλα τα παραπάνω κατευθύνουν τους κατοίκους της περιοχής στην εμπλοκή τους με νέες δραστηριότητες οι οποίες προκύπτουν σαν ευκαιρίες εργασίας, ή σαν επιχειρηματικές ευκαιρίες, με βάση τις ανάγκες που διαμορφώνονται από την ανάπτυξη του τουρισμού και των ποικίλων δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον τουρισμό (Kyriakou et al., 2015b). Η εμπλοκή των κατοίκων με τέτοιου είδους δραστηριότητες δημιουργεί διαφοροποίηση του εισοδήματός τους και ταυτόχρονα τους δίνει την ευκαιρία να εκπαιδευτούν και να αποκτήσουν δεξιότητες και εμπειρία σε νέους τομείς εργασίας.
- Η εμπλοκή των κατοίκων με δραστηριότητες που αφορούν στον πολιτισμό και στον τουρισμό δημιουργούν προϋποθέσεις κοινωνικής συνοχής για την περιοχή καθώς οι κάτοικοι αρχίζουν να γνωρίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της

περιοχής τους, αρχίζουν να εμπλέκονται με δραστηριότητες και πρωτοβουλίες και έτσι αυξάνει και η κοινωνική τους συμμετοχή.

- Ταυτόχρονα δημιουργείται μετακίνηση ατόμων προς την περιοχή, ατόμων με καταγωγή από την περιοχή ή και ατόμων που δεν έχουν σχέση με την περιοχή αλλά αναζητούν τις ευκαιρίες που δημιουργούνται από την δημιουργία θέσεων εργασίας, ή από τις ευκαιρίες για δημιουργία επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την δημογραφική ενίσχυση της περιοχής με άτομα τα οποία διαμένουν στην περιοχή εποχικά, ή και σε μόνιμη βάση.
- Η αύξηση του πληθυσμού, εποχικού ή μόνιμου διαφοροποιεί τα κοινωνικά χαρακτηριστικά της περιοχής, ενώ ταυτόχρονα ο αυξημένος πληθυσμός δημιουργεί ανάγκες για ακόμη περισσότερες υποδομές υγείας, εκπαίδευσης και ασφάλειας, δημιουργώντας ακόμη μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη για τη περιοχή.
- Η αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας δημιουργεί ανάγκες για περισσότερες επενδύσεις σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων τόσο ιδιωτικές που σχετίζονται με την ανάπτυξη των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην περιοχή, όσο και δημόσιες καθώς η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα πρέπει να διαμορφώσει και να εφαρμόσει ολοκληρωμένους στρατηγικούς σχεδιασμούς για την μέγιστη αξιοποίηση των μέσων και πόρων που διαθέτει η περιοχή, τόσο σε ότι αφορά τον πολιτισμό και τον τουρισμό, όσο και τους υπόλοιπους κλάδους δραστηριότητας του πρωτογενή, δευτερογενή, και τριτογενή τομέα.
- Συνέχεια των δραστηριοτήτων που πρέπει να αναλάβει η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί η διερεύνηση και η αξιοποίηση όλων των αναπτυξιακών προοπτικών και των χρηματοδοτήσεων τόσο από τον κρατικό προϋπολογισμό όσο και μέσα από προγράμματα της Ε.Ε.

Συνοπτικά η πολιτιστική ανάπτυξη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την τοπική οικονομία και με την γενικότερη τοπική ανάπτυξη καθώς φαίνεται πως η αύξηση των εσόδων συνέπεια της αξιοποίησης των πολιτιστικών αγαθών έχει επιπτώσεις

τόσο στον τουρισμό όσο και στο σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων για τις τοπικές περιοχές. Η αύξηση αυτή συνδέεται πολλαπλασιαστικά με την ενίσχυση των οικονομικών, κοινωνικών και δημογραφικών χαρακτηριστικών για ολόκληρες περιοχές, και αποτελεί την βάση της προσπάθειας των τοπικών κοινωνιών να υποστηρίξουν μια βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Δήμος Λίμνης Πλαστήρα

Ο Δήμος Λίμνης Πλαστήρα, είναι από τους πλέον ανεπτυγμένους στην Περιφερειακή Ενότητα Καρδίτσας. Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στον τουρισμό, ο οποίος έχει αναδειχθεί σαν βασικός πυλώνας οικονομικής ανάπτυξης της. Η θέση της περιοχής θεωρείται ιδανική καθώς διαθέτει εξαιρετικό φυσικό περιβάλλον (εξαιρετικές θέσεις θέας στην Λίμνη Πλαστήρα), βρίσκεται σε σχετικά κοντινή απόσταση την πόλη της Καρδίτσας και τα άλλα αστικά κέντρα, και διαθέτει σχετικά καλό οδικό δίκτυο προς τις παραλίμνιες Τοπικές Κοινότητες, υπάρχουν δε ανεπτυγμένες τουριστικές υποδομές με σημαντικό αριθμό καταλυμάτων και εστιατορίων.

Τα τελευταία χρόνια στον Δήμο Λίμνης Πλαστήρα έχουν γίνει σημαντικές επενδύσεις σε τουριστικές εγκαταστάσεις και έχουν αξιοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό τα εθνικά και κοινοτικά προγράμματα χρηματοδότησης. Αυτό, σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής, το εντυπωσιακό φυσικό περιβάλλον και την πλεονεκτική της θέση, είχε σαν αποτέλεσμα η ευρύτερη περιοχή που διοικητικά καλύπτει ο Δήμος Λίμνης Πλαστήρα να έχει αναδειχθεί στους πλέον δημοφιλείς προορισμούς στην Ελλάδα.

Η μεγαλύτερη τουριστική δραστηριότητα παρατηρείται στη δημοτική ενότητα Νεβρόπολης Αγράφων όπου βρίσκονται συγκεντρωμένες το 67,1% του συνολικού αριθμού των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Λίμνης Πλαστήρα, οι οποίες διαθέτουν το 63,3% του αριθμού κλινών που υπάρχουν στην περιοχή.

Παρά την σημαντική τουριστική ανάπτυξη η περιοχή αντιμετωπίζει προβλήματα, κυρίως με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της τα οποία φαίνονται ανησυχητικά. Τα στοιχεία καταδεικνύουν την άμεση ανάγκη για λήψη μέτρων για συγκράτηση του πληθυσμού στην περιοχή αλλά και τον επαναπατρισμό μέρους των καταγόμενων από την περιοχή.

Το τουριστικό πρότυπο περιοχής είναι προσανατολισμένο στις ήπιες μορφές τουρισμού, με επαρκή διαφοροποίηση των προσφερόμενων τύπων καταλυμάτων και αρκετά εκτεταμένη τουριστική περίοδο, παρά το γεγονός ότι παρουσιάζει σημαντική εποχικότητα στην κίνηση των επισκεπτών. Ωστόσο, παρατηρείται αφ' ενός μια τάση αύξησης του αριθμού των επισκεπτών που τείνουν προς μαζικότερες μορφές τουρισμού, οι οποίες δημιουργούν προβλήματα σε σχέση με το περιβάλλον και το

φυσικό τοπίο, και αφ' ετέρου μια συγκέντρωση των τουριστικών δραστηριοτήτων στην παραλίμνια ζώνη και μάλιστα σε συγκεκριμένα σημεία, με μια ανισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα που δεν βρίσκονται περιμετρικά της Λίμνης Πλαστήρα (Sdrolias et al., 2014b; Belias et al., 2017d). Η βελτίωση του υπάρχοντος οδικού δικτύου θα βοηθήσει κατά πολύ την επισκεψιμότητα όλων των περιοχών καθώς και των ιστορικών μνημείων και μοναστηριών της ευρύτερης περιοχής.

Ένα ακόμα πλεονέκτημα της περιοχής στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος είναι η ένταξη της περιοχής στο Δίκτυο «Natura» και η ένταξη της περιοχής σε Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου, στοιχεία που υποστηρίζουν στην ορθόδοξη χρήση γης και την προστασία της τοπικής αρχιτεκτονικής χάρη στους περιορισμούς και τον έλεγχο στην δόμηση που αυτά επιφέρουν. Από την άλλη πλευρά, η ένταξη της περιοχής σε ΖΟΕ δημιουργεί τεράστια προβλήματα στην υλοποίηση έργων, και ιδιαίτερα έργων υποδομής καθιστώντας αναγκαία την τροποποίηση και βελτίωσή της.

Συμπερασματικά, ο Δήμος Λίμνης Πλαστήρα παρουσιάζει τα μεγαλύτερα περιθώρια ανάπτυξης σε σύγκριση με τους υπόλοιπους Δήμους της Περιφερειακής Ενότητας Καρδίτσας.

3.1.1 Λίμνη Ν. Πλαστήρα

Η Λίμνη Πλαστήρα αποτελεί ιδέα που συνέλαβε ο Νικόλαος Πλαστήρας το 1925, η οποία ξεκίνησε να υλοποιείται με την κατασκευή του φράγματος στα τέλη της δεκαετίας του '50. Με την ολοκλήρωση του φράγματος τα νερά του ποταμού Μέγδοβα (αρχαίου Ταυρωπού) ο οποίος αποτελεί παραπόταμο του Αχελώου, κατέκλυσαν την περιοχή που άλλοτε καταλάμβανε το οροπέδιο της Νεβρόπολης. Έχει μήκος 14χλμ, μέγιστο πλάτος 4χλμ, μέγιστο βάθος 60μ, και χωρητικότητα σε νερό 400 εκατ. κυβικά μέτρα. Εκτός από την ομορφιά της η λίμνη αποτελεί πηγή ζωής για ολόκληρη την περιοχή καθώς από τα νερά της υδρεύονται αρκετές περιοχές, όπως επίσης και μεγάλες γεωργικές εκτάσεις του Ν. Καρδίτσας και των γειτονικών Νομών.

Χαρακτηριστικά Λίμνης Πλαστήρα

Έκταση λεκάνης απορροής 161,3 km ²
Μέγιστο υψόμετρο λεκάνης 2.140m
Ανώτατη στάθμη λίμνης 793 m
Στάθμη Υπερχείλισης 793 m
Κατώτατη στάθμη υδροληψίας 776 m
Έκταση λίμνης στη στάθμη υπερχείλισης 25,1 km ²
Έκταση λίμνης στην κατώτατη στάθμη υδροληψίας 15 km ²
Μέση ετήσια καθαρή εισροή 153*10 ⁶ m ³
Μέση ετήσια απορροή 147*10 ⁶ m ³
Μέσο ετήσιο ύψος απορροής 1.197,7 mm
Παροχετευτικότητα σήραγγας προσαγωγής 20,8 m ³ /s
Εγκατεστημένη ισχύς 129,9 MW

Πίνακας 3.2 : Χαρακτηριστικά της Λίμνης Πλαστήρα και της Λεκάνης Απορροής

Τα σημαντικότερα χωριά που συναντά κανείς στην περιοχή γύρω από την Λίμνη Πλαστήρα είναι: Μεσσηνικόλας, Μορφοβούνι, Κερασιά, Κρυονέρι, Καλύβια Πεζούλας, Καλύβια Φυλακτής, Νεραΐδα, Νεοχώρι, Μπελεκομύτης, Καρύτσα, Καρβασαράς, Καροπλέσι, Γιαννουσεϊκα, Μούχα, Καστανιά, Λαμπερό, και Μοσχάτο. Εκτός από τα χωριά αυτά τα οποία βρίσκονται περιμετρικά της Λίμνης, ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στο τεχνητό φράγμα της Λίμνης (Φράγμα Ν. Πλαστήρα), και στην περιοχή Τσαρδάκι, που βρίσκεται μεταξύ Μεσσηνικόλα, Μοσχάτου, και Λαμπερού.

Διάγραμμα 3.3 Χάρτης περιοχής Λίμνης Πλαστήρα

3.1.2 Χλωρίδα και πανίδα - Φυσικό τοπίο

Η χλωρίδα της περιοχής θεωρείται πολύ πλούσια και σημαντική και έχει διαμορφωθεί κυρίως λόγω της γεωμορφολογίας του εδάφους και των γενικότερων περιβαλλοντικών και κλιματολογικών συνθηκών της ευρύτερης περιοχής του ορεινού συμπλέγματος του νομού Καρδίτσας. Σύμφωνα με μελέτες και έρευνες που έγιναν, η χλωρίδα της περιοχής μελέτης περιλαμβάνει περίπου 650 είδη και υποείδη, ορισμένα από τα οποία αποτελούν σπάνια είδη και απειλούνται με εξαφάνιση.

Λόγω της φυσικής γεωμορφολογίας της περιοχής έχουν διαμορφωθεί ημιορεινές, ορεινές και υποαλπικές ζώνες στις οποίες αναπτύσσονται μεγάλος αριθμός φυτών και φυσικών ειδών ανάλογα με το υψόμετρο. Η περιοχή επίσης, είναι πλούσια σε αρωματικά φυτά, βότανα και αγριολούλουδα. Σημαντικό ρόλο στο γεωφυσικό περιβάλλον της περιοχής παίζουν οι τεράστιες εκτάσεις με λιβάδια που βρίσκονται στις πλαγιές και στις βουνοκορφές, οι οποίες χρησιμοποιούνται από τους κτηνοτρόφους για τη βοσκή των ζώων τους θερινούς μήνες.

Το γεωφυσικό περιβάλλον και το οικοσύστημα της περιοχής του Δήμου Πλαστήρα έχουν υποστεί στο παρελθόν εντατική εκμετάλλευση, με αλόγιστες υλοτομίες και υπέρβόσκηση, με αποτέλεσμα να υφίσταται κακοδιαχείριση και απρογραμματίστη αξιοποίηση των φυσικών πόρων της περιοχής. Κατά την τελευταία περίοδο γίνονται προσπάθειες για μια πιο ορθολογική διαχείριση του οικοσυστήματος της περιοχής με σκοπό την ανόρθωση του. Τα τελευταία χρόνια αναγνωρίζεται ότι και ο τουρισμός αρχίζει να επιβαρύνει την περιοχή καθώς η υπέρμετρη ανάπτυξη του έχει σημαντικές επιπτώσεις στα γεωφυσικά χαρακτηριστικά και στα οικοσυστήματα της περιοχής.

Η πανίδα της περιοχής είναι επίσης εξαιρετικά πλούσια και ενδιαφέρουσα, διότι αφενός περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό ειδών ασπόνδυλων και σπονδυλωτών και αφετέρου οι πληθυσμοί των περισσότερων ειδών βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση. Επίσης, η κατάσταση των ενδιαιτημάτων που φιλοξενούνται οι ζωικές ομάδες κρίνεται αρκετά καλή.

Στην περιοχή συναντάμε τα περισσότερα από τα είδη που ζουν και στον ευρύτερο ελλαδικό χώρο. Δεκάδες είδη πουλιών, ερπετών τρωκτικών, και μικρών θηλαστικών βρίσκουν καταφύγιο στην ευρύτερη περιοχή. Πολλά από τα είδη που βρίσκονται στη περιοχή προστατεύονται από διεθνείς Συμβάσεις και από Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και από την ελληνική νομοθεσία. (ΕΜΠ Λίμνης Πλαστήρα, 2001).

Στο νομό Καρδίτσας εντοπίζονται δύο προστατευόμενες περιοχές, οι οποίες εντάσσονται στο Δίκτυο Natura 2000. Οι περιοχές αυτές είναι τα Άγραφα, τα οποία δεν ανήκουν στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Πλαστήρα, και η περιοχή της Λίμνης Πλαστήρα, που αποτελεί και το επίκεντρο της συγκεκριμένης εργασίας. Η περιοχή της Λίμνης Ν. Πλαστήρα αποτελεί προστατευόμενη φυσική περιοχή του δικτύου

NATURA 2000, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και στοιχεία (χερσαία και υδάτινα), που την αναδεικνύουν ως μία από τις πλέον ενδιαφέρουσες προστατευόμενες περιοχές της χώρας. Η περιοχή αυτή περιλαμβάνει την τεχνητή λίμνη Πλαστήρα, καθώς και χερσαία οικοσυστήματα περιμετρικά της λίμνης (Τ.Κ. Νεβρόπολης, Τ.Κ. Πλαστήρα, Τ.Κ. Ιτάμου) (Επιχειρησιακό Σχέδιο Ανάπτυξης Ν. Καρδίτσας 2007-2013).

Το φυσικό τοπίο είναι ιδιαίτερα αξιόλογο και αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής. Τα σημαντικότερα στοιχεία τα οποία στο σύνολό τους δημιουργούν ένα τοπίο ιδιαίτερης αισθητικής αξίας είναι οι ορεινοί όγκοι της νότιας Πίνδου, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται κάποιες από τις υψηλότερες κορυφές του νομού Καρδίτσας, η λίμνη Ταυρωπού που βρίσκονται σε στενή γειτνίαση με το βουνό, η ποικιλία των οικοσυστημάτων που δημιουργούνται από τα εκτεταμένα δάση κωνοφόρων, πλατύφυλλης δρυός και μεικτών δασών, η παρουσία πολλών χειμάρρων και ρεμάτων, η ανάπτυξη πολλών αξιόλογων παρόχθιων οικοσυστημάτων, καθώς και η παρουσία αλπικών λιβαδιών στα οποία υπάρχουν σημαντικά είδη χλωρίδας και πανίδας (Σχέδιο Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης Δήμου Πλαστήρα, 2007).

3.1.3 Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Από τον Β' παγκόσμιο πόλεμο και μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1960 (1940 - 1961), η περιοχή κατόρθωσε να συγκρατήσει τον πληθυσμό της, παρά τις επιπτώσεις του πολέμου και παρά τα δεινά που προέκυψαν ως αποτέλεσμα του εμφυλίου και της ισχνής οικονομικής ανάπτυξης της περιόδου. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1960 έως και τις αρχές της δεκαετίας του 1990, παρατηρείται όμως μια έντονη μεταναστευτική τάση των κατοίκων της, ιδιαίτερα των νέων, η οποία έχει ως συνέπεια τη σημαντική μείωση του συνολικού πληθυσμού.

Οι βασικές αιτίες αυτής της μεταναστευτικής ροής επικεντρώνονται στην κατασκευή της λίμνης η οποία είχε αρχικά αρνητικές συνέπειες στην εξέλιξη της περιοχής, καθώς δυσκόλεψε την επικοινωνία των χωριών με την πρωτεύουσα του νομού, την Καρδίτσα, και διέκοψε την επικοινωνία μεταξύ των χωριών που βρίσκονται περιφερειακά από τη λίμνη. Ο αποκλεισμός αυτός της περιοχής, σε συνδυασμό με το γενικότερο οικονομικό κλίμα της εποχής, το οποίο επιβάρυνε ιδιαίτερα την γεωργία και την κτηνοτροφία,

κύριες δραστηριότητες για την περιοχή, οδήγησε πολλούς κατοίκους στην μετανάστευση. Πολλοί από του κατοίκους αποφάσισαν να επενδύσουν τα χρήματα των αποζημιώσεων που πήραν (αφού η κατασκευή του φράγματος και η δημιουργία της λίμνης κατέκλυσε σημαντικό τμήμα των γεωργικών γαιών της περιοχής), σε περιοχές του κάμπου, με αποτέλεσμα τη μείωση του πληθυσμού κατά 30% κατά τις επόμενες τρεις δεκαετίες (Ζαχαράτος, 1986).

Παρ' όλα αυτά σημαντικός αριθμός κατοίκων που μετανάστευσαν συνέχισαν να καταγράφονται για συναισθηματικούς κυρίως λόγους στον τόπο καταγωγής τους διαμορφώνοντας μια σημαντική διαφορά μεταξύ του πραγματικού και του μόνιμου πληθυσμού όπως αυτά αποτυπώνονται στις απογραφές της ΕΣΥΕ του 1991 και 2001.

Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της περιοχής επηρεάζονται σημαντικά επίσης από τα έντονα χαρακτηριστικά κινητικότητας που παρουσιάζουν τμήματα του πληθυσμού της περιοχής. Η μικρή απόσταση των περισσότερων οικισμών από την Καρδίτσα και η στενή εξάρτησή τους από την πόλη, σε συνδυασμό με τον εποχικό χαρακτήρα των τουριστικών δραστηριοτήτων, επιτρέπουν μορφές «ταυτόχρονης διπλής κατοίκησης», κάνοντας πιο ρευστή την έννοια της μόνιμης κατοικίας, και κατά συνέπεια και αυτή του μόνιμου πληθυσμού. Επίσης, φαινόμενα που διαμορφώθηκαν τα τελευταία χρόνια, όπως η εποχική κατοίκηση μέσης ή μεγάλης διάρκειας, συνήθως συνταξιούχων που επιστρέφουν τους καλοκαιρινούς μήνες στον τόπο καταγωγής τους, οι σύντομης διάρκειας ή ακόμη και ημερήσιες μετακινήσεις για λόγους εργασίας κλπ., καθιστούν ακόμη πιο δυσδιάκριτα τα όρια μεταξύ μόνιμου και πραγματικού πληθυσμού.

Ο συνδυασμός όλων αυτών των στοιχείων οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο πραγματικά μόνιμος πληθυσμός είτε έχει υποστεί μείωση, είτε τουλάχιστον βρίσκεται περίπου στα ίδια επίπεδα. Η διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού, όπως απεικονίζεται από τα στοιχεία των απογραφών της ΕΣΥΕ, χαρακτηρίζεται από μια έντονη πληθυσμιακή συρρίκνωση μέχρι το 1991, όπως συμβαίνει και στις περισσότερες ορεινές αγροτικές περιοχές της χώρας, η οποία όμως ανακόπτεται στη συνέχεια, εμφανίζοντας πληθυσμιακή ανάκαμψη. Η δεκαετία 1991 – 2001 αποτελεί την αρχή της ανάκαμψης αυτής για την περιοχή. Το φαινόμενο αυτό συνδέεται εν μέρει και με την τουριστική ανάπτυξη της λίμνης που εξελίσσεται σε αυτό το διάστημα. Οι επιπτώσεις αυτής της

νέας αναπτυξιακής προοπτικής γίνονται αισθητές στα δημογραφικά μεγέθη που απεικονίζονται παρακάτω.

Δημοτικό Διαμέρισμα	Πραγματικός Πληθυσμός							Μεταβ 1940- 2001 (%)
	1940	1951	1961	1971	1981	1991	2001	
Δ.Δ. Κερασέας	561	533	505	421	450	528	776	27,7
Δ.Δ. Μορφοβουνίου	1553	1368	1412	1149	1038	844	1204	-29,0
Δ.Δ. Μεσενικόλα	1466	1038	1021	834	930	679	745	-96,8
Δ.Δ. Μοσχάτου	705	615	691	508	392	333	576	-22,4
Δ.Δ. Λαμπερού	661	699	800	463	407	433	490	-34,9
Δ.Δ. Καστανιάς	1031	964	1152	672	489	419	554	-86,1
Δ.Δ. Μπελοκομίτη	305	241	318	200	148	143	172	-77,3
Δ.Δ. Νεοχωρίου	1227	1186	1223	788	955	1108	1119	-9,7
Δ.Δ. Πεζούλας	733	702	645	465	341	547	633	-15,8
Δ.Δ. Φυλακτής	858	760	783	520	377	464	531	-61,6
Δ.Δ. Κρυονερίου	565	609	656	568	610	688	818	30,9
ΣΥΝΟΛΟ	9665	8715	9266	6588	6277	6086	7618	-27,4

Πίνακας 3.3 : Διαχρονική εξέλιξη πραγματικού πληθυσμού της περιοχής μελέτης.
Πηγή ΕΣΥΕ

	Μόνιμος Πληθυσμός 2011	Μόνιμος Πληθυσμός 2001	Μόνιμος Πληθυσμός 1991
Τοπική Κοινότητα Κρυονερίου	595	595	595
Τοπική Κοινότητα Μπελοκομίτης	178	89	50
Τοπική Κοινότητα Νεοχωρίου	589	493	583
Τοπική Κοινότητα Πεζούλας	367	263	259
Τοπική Κοινότητα Φυλακτής	332	289	290
Τοπική Κοινότητα Κερασέας	390	298	310
Τοπική Κοινότητα Λαμπερού	559	310	270
Τοπική Κοινότητα Μεσενικόλα	459	486	576
Τοπική Κοινότητα Μορφοβουνίου	576	730	680
Τοπική Κοινότητα Μοσχάτου	428	541	328

Πίνακας 3.4: Μόνιμος πληθυσμός των δημοτικών διαμερισμάτων για τα έτη 1991, 2001, 2011. Πηγή: ΕΣΥΕ.

Η γήρανση του τοπικού πληθυσμού αποτελεί ένα επίσης σημαντικό πρόβλημα το οποίο αναμένεται να έχει επιπτώσεις για την ανάπτυξη της περιοχής. Το γεγονός ότι η παλιννοστούντες που εγκαθίστανται στα χωριά είναι άτομα μεγάλης ηλικίας και κυρίως συνταξιούχοι, σε συνδυασμό με την έντονη μείωση των γεννήσεων διαχρονικά έχει ως αποτέλεσμα η φυσική κίνηση του πληθυσμού (γεννήσεις μείον θάνατοι) να παρουσιάζει συνεχή μείωση.

Τέλος, σε ότι αφορά την πληθυσμιακή πυκνότητα (πληθυσμός/έκταση) στο σύνολο της περιοχής, αυτή ανέρχεται στα 23,19 κατ./τ. χλμ. Συγκρινόμενη με το νομό Καρδίτσας και την περιφέρεια Θεσσαλίας, παρατηρείται ότι η περιοχή εμφανίζει αισθητά μικρότερη πυκνότητα (ποσοστό τουλάχιστον υπό διπλάσιο). Σε αυτό βοηθάει και η ύπαρξη της λίμνης, τα ύδατα της οποίας καλύπτουν ένα αρκετά μεγάλο κομμάτι επιφάνειας από τα δημοτικά διαμερίσματα που την περιβάλλουν.

Το μορφωτικό επίπεδο του μόνιμου πληθυσμού της περιοχής παρουσιάζεται χαμηλό σε σύγκριση με το αντίστοιχο του νομού και της περιφέρειας. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ (2001) για το μόνιμο πληθυσμό, το 43,51% των κατοίκων είναι απόφοιτοι δημοτικού, ενώ το 29,65% δεν τελείωσαν το δημοτικό ή είναι αναλφάβητοι. Οι πτυχιούχοι ΑΕΙ – ΤΕΙ αντιπροσωπεύουν μόλις το 4,31% και οι απόφοιτοι γυμνασίου – λυκείου το 22,53%.

	Σύνολο	Πτυχιούχοι ΑΕΙ - ΤΕΙ	Απόφοιτοι γυμνασίου - λυκείου	Απόφοιτοι δημοτικού	Δεν τελείωσαν το δημοτικό – Αναλφάβητοι
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	696754	68205	241155	236253	151141
Ποσοστά	100	9,79	34,61	33,91	21,69
ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	113700	7892	33546	42055	30207
Ποσοστά	100	6,94	29,5	36,99	26,57
ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	4105	177	925	1786	1217
Ποσοστά	100	4,31	22,53	43,51	29,65

Πίνακας 3.5 : Μορφωτικό επίπεδο του μόνιμου πληθυσμού της περιοχής (απογραφή 2001). Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

3.1.4 Οικονομική δραστηριότητα

Η τοπική οικονομία της περιοχής του Δήμου Πλαστήρα βασίζονταν παραδοσιακά στον πρωτογενή τομέα και ιδιαίτερα στη φυτική παραγωγή, η οποία στήριζε και την κτηνοτροφία. Ωστόσο, τα τελευταία τριάντα χρόνια έχουν αναπτυχθεί σημαντικές δραστηριότητες στον τριτογενή τομέα ιδιαίτερα στον τουρισμό, με αποτέλεσμα να αλλάξει δραστικά το οικονομικό προφίλ της ευρύτερης περιοχής. Ο δευτερογενής τομέας εξακολουθεί να παρουσιάζει περιορισμένη ανάπτυξη με αποτέλεσμα να επηρεάζει ελάχιστα το προϊόν και την απασχόληση της ευρύτερης περιοχής.

Πρωτογενής τομέας

Ο πρωτογενής τομέας καταλαμβάνει το 14,3% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του Δήμου. Η γεωργία αποτελεί τον κύριο κλάδο απασχόλησης με κύρια γεωργικά προϊόντα τα αμπέλια, που προορίζονται για οινοπαραγωγή, σιτηρά, ελιές, κτηνοτροφικά φυτά και κηπευτικά είδη όπως τομάτες και φασόλια. Επίσης καλλιεργούνται και δένδροκομικά είδη όπως μηλιές, κερασιές και καρυδιές. Η παραγωγή βιολογικών προϊόντων δεν είναι αρκετά διαδεδομένη στο δήμο, ωστόσο τα τελευταία χρόνια οι καλλιεργητές κάνουν σημαντικά βήματα προς την ανάπτυξη βιώσιμων καλλιεργειών. Σε αντίθεση με τη γεωργία, η κτηνοτροφία ασκείται κατά κύριο λόγο συμπληρωματικά και όχι με οργανωμένο τρόπο. Επίσης η αλιεία και η μελισσοκομία αποτελούν τομείς απασχόλησης για τους κατοίκους.

Δευτερογενής τομέας

Όσο αφορά το δευτερογενή τομέα παραγωγής, κύριος κλάδος είναι αυτός των κατασκευών σε ποσοστό 14%, ενώ ακολουθεί ο μεταποιητικός κλάδος σε μικρότερο ποσοστό της τάξης του 6,5%. Γενικά ο δευτερογενής τομέας της τοπικής οικονομίας παρουσιάζει μια φθίνουσα πορεία εξαιτίας του αγροτικού περιβάλλοντος του Δήμου και των χαμηλών εισοδημάτων του πρωτογενούς τομέα. Οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι ατομικές και συναντώνται κυρίως στον κλάδο των κατασκευών, της βιοτεχνίας και της οινοποίησης, η οποία έχει ήδη προσελκύσει το επενδυτικό ενδιαφέρον λόγω της αυξανόμενης τουριστικής ανάπτυξης. Στη φθίνουσα πορεία του τομέα έρχεται να προστεθεί και το γεγονός ότι τα περισσότερα προϊόντα του πρωτογενούς τομέα, όπως το μέλι, το γάλα και το τυρί, πωλούνται χωρίς τυποποίηση από τους παραγωγούς και

χωρίς να συσκευάζονται. Η μεγαλύτερη εργοστασιακή μονάδα στην περιοχή είναι το υδροηλεκτρικό εργοστάσιο της ΔΕΗ. Οι υπόλοιπες επιχειρήσεις συμβάλουν ελάχιστα στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Τέλος δεν έχει αναπτυχθεί καθόλου ο τομέας της εξόρυξης, ενώ η υλοτόμηση προωθείται μόνο για ίδια κατανάλωση (Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Δ. Πλαστήρα, 2007, Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Δ. Νεβρόπολης Αγράφων, 2008, Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Δ. Ιτάμου, 2008).

Τριτογενής τομέας

Σημαντικό κομμάτι του τριτογενή τομέα περιλαμβάνει τις τουριστικές μονάδες τα καταλύματα και τους χώρους εστίασης που καταλαμβάνουν περίπου το 20% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ενώ αντίστοιχα ο κλάδος των υπηρεσιών καταλαμβάνει το 22%. Οι υπόλοιπες δραστηριότητες του τριτογενή τομέα, όπως οι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί με ποσοστό 7%, και ο κλάδος των μεταφορών, αποθηκείσεων και επικοινωνιών που καταλαμβάνει το 4% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, δεν φαίνεται να συνεισφέρουν ουσιαστικά στην τοπική οικονομία και ανάπτυξη.

Ο τομέας του τουρισμού, ο οποίος τα τελευταία χρόνια αποτελεί βασικό πυλώνα της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής, καθώς η Λίμνη Πλαστήρα υποδέχεται έναν συνεχώς αυξανόμενο αριθμό τουριστών και επισκεπτών, με αποτέλεσμα στην ευρύτερη περιοχή να έχει αναπτυχθεί ένα οργανωμένο δίκτυο ξενοδοχείων, τουριστικών καταλυμάτων, και εστιατορίων. Ωστόσο η ανάπτυξη αυτή παρουσιάζει ιδιομορφίες, καθώς παρατηρείται συγκέντρωση των επισκεπτών-τουριστών, σε συγκεκριμένα δημοτικά διαμερίσματα και μέρη, εμποδίζοντας έτσι την ομοιόμορφη τουριστική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Στα προβλήματα της μη ισορροπημένης ανάπτυξης των περιοχών της Λίμνης Πλαστήρα έρχεται να προστεθεί και το γεγονός ότι οι τοπικοί συνεταιρισμοί αγροτικών προϊόντων, που αποτελούν μέρος του συνολικού αγροτουριστικού προϊόντος που προσφέρει περιοχή, απέτυχαν να αναπτυχθούν σωστά και να αποτελέσουν κομμάτι της τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής.

3.2 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ

3.2.1 Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Αγροτουρισμού στην Ελλάδα

Στα πλαίσια της προσπάθειας επιβίωσης και ενίσχυσης των οικονομικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών περιοχών, κυρίως αγροτικών, οι οποίες παρουσίασαν συνθήκες ραγδαίας κοινωνικής και οικονομικής κατάπτωσης, τα τελευταία 50 χρόνια, παρουσιάστηκε μια σημαντική στροφή προς την ανάδειξη των ιδιαίτερων φυσικών, πολιτιστικών και παραδοσιακών χαρακτηριστικών τους με την μορφή ενός ιδιόμορφου τουριστικού προϊόντος το οποίο κατά προσέγγιση ονομάστηκε αγροτουρισμός.

Η ανάπτυξη αυτής της μορφής του τουρισμού σχετίζεται άμεσα με δύο βασικά ζητήματα :

- την ανάγκη των αγροτικών περιοχών να δημιουργήσουν προϋποθέσεις ενίσχυσης του τοπικού εισοδήματος με την εκμετάλλευση των τοπικών φυσικών πολιτιστικών και παραδοσιακών χαρακτηριστικών, ώστε να δημιουργηθούν προοπτικές για την διατήρηση του πληθυσμού και την σταδιακή απεξάρτηση της τοπικής οικονομίας από την γεωργία,
- την διαμόρφωση ενός νέου προφίλ επισκεπτών τουριστών στην Ελλάδα που αφορά συχνές μικρές αποδράσεις από τις μεγάλες πόλεις σε περιοχές με ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον σε μια προσπάθεια επιστροφής στην φύση και εμπλοκής με δραστηριότητες που σχετίζονται τόσο με το περιβάλλον όσο και με τον πολιτισμό και την παράδοση.

Η εννοιολογική οριοθέτηση του αγροτουρισμού είναι συγκεκριμένη δεδομένου ότι συνήθως χρησιμοποιείται για να εκφράσει το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται σε περιοχές της υπαίθρου, και ταυτίζεται κατά συνέπεια με όρους όπως, τουρισμός υπαίθρου, ήπιος τουρισμός, εναλλακτικός τουρισμός κλπ. Συνοπτικά ο όρος αγροτουρισμός αποτελεί την καλύτερη εννοιολογική

περιγραφή των δραστηριοτήτων που μπορούν να αναπτυχθούν στην ύπαιθρο. με βασικούς στόχους:

- Να συμβάλει ώστε ο επισκέπτης να γνωρίσει τις αγροτικές περιοχές, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του χώρου αυτού.
- Να φέρει τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση καθώς και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, στις οποίες θα μπορεί να συμμετέχει, να ψυχαγωγηθεί και να νιώσει τη χαρά της περιήγησης, της γνώσης και της ανακάλυψης.
- Να κινητοποιήσει τις παραγωγικές, πολιτισμικές και αναπτυξιακές δυνάμεις του τόπου, συμβάλλοντας έτσι στην αειφόρο βιώσιμη, περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

Στην προσπάθεια δημιουργίας προϋποθέσεων για βιώσιμη ανάπτυξη έχουν επιστρατευτεί παράγοντες που σχετίζονται με την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε περιοχής, καθώς και με κάθε στοιχείο που θα μπορούσε να αποτελέσει συγκριτικό πλεονέκτημα στην προσέλκυση επισκεπτών. Έτσι το φυσικό περιβάλλον, η παράδοση, ο πολιτισμός, τα μνημεία, οι δραστηριότητες, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις, η γαστρονομία η αρχιτεκτονική αποτελούν τα πεδία πάνω στα οποία αναπτύσσεται αυτό που περιγραφικά ονομάζεται αγροτουριστικό προϊόν.

Στα πλαίσια αυτά τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργηθεί μια σημαντική τουριστική αγορά που αφορά κατά κύριο λόγο, τους Έλληνες τουρίστες επισκέπτες και σχετίζεται με την ανάδειξη ενός σημαντικού αριθμού περιοχών σε ολόκληρη την Ελλάδα όπου ο αγροτουρισμός με την ευρύτερη έννοια του όρου, αποτελεί την βάση της ανάπτυξης. Αυτό εκτός από τις επιπτώσεις που έχει στην δομή της τουριστικής βιομηχανίας της χώρας, έχει διαμορφώσει ένα ιδιότυπο ανταγωνισμό μεταξύ των περιοχών αυτών ο οποίος κατά κύριο λόγο επικεντρώνεται:

- στην προσέλκυση όσο το δυνατόν, μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού των τουριστών-επισκεπτών,

- στην προσπάθεια να διαμορφωθούν οι συνθήκες ώστε οι επισκέπτες να επιλέξουν να επισκεφθούν την εκάστοτε περιοχή περισσότερες από μια φορές.

Το τελευταίο φαίνεται ότι αποτελεί και το βασικό ζητούμενο καθώς η προσέλκυση των επισκεπτών σε μια περιοχή, περισσότερες από μια φορές, αποτελεί την βάση γι' αυτό ονομάζεται «αιφόρος βιώσιμη ανάπτυξη».

Ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα, σαν μέρος του συνολικού τουριστικού προϊόντος της χώρας παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη εδώ και τριάντα περίπου χρόνια . Στα τέλη της δεκαετίας του '80 κάποιες περιοχές σημαντικού φυσικού κάλλους με πολιτιστικά και παραδοσιακά χαρακτηριστικά άρχισαν να διαμορφώνουν τις πρώτες αγροτουριστικές υποδομές προσελκύοντας επισκέπτες οι οποίοι θα μπορούσαν να παραμείνουν στην περιοχή απολαμβάνοντας όσα η περιοχή είχε να προσφέρει.

Έτσι σταδιακά άρχισαν να γίνονται γνωστές κάποιες περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδος οι οποίες σε συνδυασμό με ήδη γνωστές περιοχές (όπως π.χ το Πήλιο στον Ν. Μαγνησίας) διαμόρφωσαν ένα χάρτη περιοχών οι οποίες άρχισαν να προσελκύουν μεγάλους αριθμούς τουριστών – επισκεπτών δημιουργώντας τις πρώτες κοιτίδες αγροτουρισμού στην Ελλάδα.

Στην διαμόρφωση των υποδομών των περιοχών αυτών συνέβαλε ουσιαστικά η ολοκλήρωση προγραμμάτων όπως το LEADER το οποίο ενίσχυσε όχι μόνο την επιχειρηματικότητα αλλά και την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, των περιοχών αυτών με ιδιαίτερη έμφαση στον Πολιτισμό, στην αρχιτεκτονική κληρονομιά, την γαστρονομία κλπ.

Παράλληλα με τις περιοχές αυτές οι οποίες έγιναν ευρέως γνωστές, και άρχισαν να αποτελούν σημαντικούς προορισμούς για του επισκέπτες, και άλλες περιοχές οι οποίες βάσισαν την ανάπτυξη τους σε συγκεκριμένες υποδομές όπως χιονοδρομικά κέντρα άρχισαν να αναδεικνύονται ενισχύοντας τις αγροτουριστικές τους υποδομές και διαμορφώνοντας ένα ευρύτερο αγροτουριστικό προϊόν.

Με την πάροδο του χρόνου άρχισε να διαμορφώνεται ένας άτυπος ανταγωνισμός μεταξύ των περιοχών που ενεπλάκησαν με τον αγροτουρισμό καθώς η συγκεκριμένη δραστηριότητα άρχισε να διαμορφώνει τα οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά ολόκληρων περιοχών με αποτέλεσμα η προσέλκυση επισκεπτών να αποτελεί πηγή ζωής και ανάπτυξης για τις περιοχές αυτές.

Ο ανταγωνισμός σε επίπεδο περιοχών εντάθηκε τα τελευταία χρόνια, καθώς παρατηρήθηκε μια διαφοροποίηση των συνηθειών των Ελλήνων οι οποίοι φαίνεται να προσπαθούν να εκμεταλλευτούν όσο γίνεται πιο πολύ τις ομορφιές της χώρας μας και όχι μόνο κατά την διάρκεια του καλοκαιριού αλλά καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου. Σημαντικοί παράγοντες που επίσης ενίσχυσαν την ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού και κατ' επέκταση την αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ περιοχών είναι:

1) Οι απάνθρωπες συνθήκες που διαμορφώνονται στον τρόπο διαβίωσης, ιδιαίτερα στις μεγάλες πόλεις, οι οποίες αναγκάζουν τους ανθρώπους να αναζητούν συνεχώς τρόπους διαφυγής και ξεκούρασης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι μαζικές έξοδοι των κατοίκων των μεγάλων πόλεων με κάθε ευκαιρία.

2) Οι ίδιες συνθήκες καθώς και τα συσσωρευμένα προβλήματα που αντιμετωπίζουν όλοι οι άνθρωποι καθιέρωσαν τις διακοπές και τις εκδρομές, με όμοια μορφή και να γίνονται, σαν ανάγκη και όχι σαν πολυτέλεια.

3) Οι δυνατότητες που διαμορφώνονται στην Ελλάδα λόγω αργιών εορτών κλπ., καθώς και η επιμήκυνση του χρόνου διακοπών που δικαιούνται οι εργαζόμενοι ουσιαστικά παρέχουν στους Έλληνες ευκαιρίες για διακοπές και εκδρομές όλο τον χρόνο.

Η αθρόα προσέλευση κόσμου στα χιονοδρομικά κέντρα όλης της χώρας τα οποία κατασκευάζονται συνεχώς, και οι μαζικές μετακινήσεις του πληθυσμού των μεγάλων πόλεων προς της επαρχία με κάθε ευκαιρία, αποτελούν απόδειξη όλων των παραπάνω.

Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού βασίζεται σε δύο βασικούς άξονες:

1. Σε επιχειρηματικό επίπεδο, ο αγροτουρισμός αποτελεί τον συνδετικό κρίκο του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα με τον τριτογενή. Δηλαδή της παραγωγής

γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων και της μεταποίησης, με την παροχή υπηρεσιών και τον τουρισμό. Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργεί, στηρίζει και τονώνει την τοπική αγορά, παρέχοντας νέες θέσεις εργασίας, ένα συμπληρωματικό εισόδημα στις αγροτικές οικογένειες και συγκρατώντας τον πληθυσμό στην ύπαιθρο.

Οι κατηγορίες των επιχειρήσεων που εντάσσονται στον αγροτουρισμό είναι επιγραμματικά οι παρακάτω:

- Αγροτουριστικά καταλύματα
- Πρατήρια / Εκθετήρια αγροτουριστικών προϊόντων
- Αγροτουριστικά κέντρα εστίασης και αναψυχής
- Τουριστικά γραφεία που αναλαμβάνουν τη διοργάνωση ή την υλοποίηση προγραμμάτων υπαίθριων δραστηριοτήτων και περιηγήσεων οικοτουριστικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος
- Αγροκτήματα
- Επιχειρήσεις παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων
- Εργαστήρια λαϊκής τέχνης

2. Σε ότι αφορά τον επισκέπτη, ο αγροτουρισμός αποτελεί μια διαδικασία που προωθεί μια μορφή ταξιδιού με σεβασμό προς το περιβάλλον και την παράδοση, βασισμένη στην γνωριμία του με την τοπική κουλτούρα, ιστορία και καθημερινότητα. Μια συνολική εμπειρία κατά την οποία ο επισκέπτης έρχεται σε επαφή με τον ντόπιο τρόπο ζωής και συνδυάζει την αναψυχή με την ενημέρωση και ευαισθητοποίησή του για κοινωνικά, ιστορικά, περιβαλλοντικά και άλλα θέματα της εκάστοτε περιοχής.

Πληθώρα μελετών και αναλύσεων έδειξαν πως όλες αυτές οι περιοχές μοιράζονται κοινά χαρακτηριστικά σε σχέση με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παρέχουν στους επισκέπτες. Η φύση, οι δραστηριότητες, ακόμη σε ένα επίπεδο η γαστρονομία και η αρχιτεκτονική, αποτελούν κοινό τόπο όλων αυτών των περιοχών με αποτέλεσμα αυτά τα χαρακτηριστικά, να μην μπορούν να αποτελέσουν σημαντικούς παράγοντες διαφοροποίησης του αγροτουριστικού προϊόντος κάθε περιοχής. Κατά συνέπεια αδυνατίζει πολύ η διαμόρφωση ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων τα οποία θα μπορούσαν να υποστηρίξουν σοβαρά την ανταγωνιστική θέση της κάθε περιοχής και κατ' επέκταση την αειφόρο βιώσιμη ανάπτυξη της.

Ταυτόχρονα το σύνολο σχεδόν των μελετών και αναλύσεων κατέληξαν σε μια κοινή εκτίμηση η οποία αναδεικνύει ως καθοριστικό παράγοντα στην δημιουργία συγκριτικών ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και προοπτικών αειφόρου βιώσιμης ανάπτυξης , «την ανάδειξη και αξιοποίηση των πολιτιστικών χαρακτηριστικών κάθε περιοχής». Στα χαρακτηριστικά αυτά συμπεριλαμβάνονται, οι παραδόσεις , τα ήθη και τα έθιμα, τα αρχαιολογικά και θρησκευτικά μνημεία, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες , και οτιδήποτε μπορεί να αναδειχθεί στα πλαίσια του τρόπου ζωής των κατοίκων της κάθε περιοχής.

Ο αγροτουρισμός αποτελεί μια από τις πλέον σημαντικές στρατηγικές ανάπτυξης και υποστήριξης των μειονεκτικών αγροτικών περιφερειών της Ε.Ε. Αντικειμενικός και μακροχρόνιος στόχος του αγροτουρισμού, έτσι όπως τουλάχιστον καταγράφεται στην πολιτική της Ε.Ε., είναι να συμβάλλει στην αντιστροφή του κλίματος εγκατάλειψης που υπάρχει στην ύπαιθρο, εξαιτίας κυρίως της συρρίκνωσης της γεωργίας, και στη συνέχεια, στη δημιουργία ευνοϊκότερων συνθηκών για την ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων. Μέσα από την κινητοποίηση των τοπικών πόρων (ανθρώπινων, φυσικών, χρηματικών) επιχειρείται να τεθεί σε λειτουργία ένας μηχανισμός ενδογενούς ανάπτυξης μέσα από ένα συνολικό και ολοκληρωμένο σχέδιο.

3.2.2 Αγροτουρισμός και βιώσιμη αειφόρος ανάπτυξη

Ο αγροτουρισμός είναι άμεσα συνδεδεμένος με την αειφόρο ανάπτυξη. Ο όρος αειφορικός τουρισμός είναι ένας άλλος τρόπος με τον οποίο ορίζουμε τον αγροτουρισμό και τις διάφορες μορφές του.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού και το Παγκόσμιο Συμβούλιο Τουρισμού και ταξιδιών δέχονται ότι η αρχή της αειφορίας στον τουρισμό σημαίνει:

- τουρισμός που είναι οικολογικά αποδεκτός,
- οικονομικά βιώσιμος,
- δίκαιος από κοινωνική και ηθική σκοπιά για τις τοπικές κοινωνίες.

Οι παραπάνω προσδιοριστικοί παράγοντες της αειφόρου ανάπτυξης διαμορφώνουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα πρέπει να αναπτύσσεται ο αγροτουρισμός αλλά κατ' επέκταση και κάθε άλλη μορφή τουρισμού.

Μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αναπτύσσεται ο αγροτουρισμός έτσι ώστε να διασφαλίζεται η αειφόρος ανάπτυξη περιλαμβάνει τις παρακάτω βασικές αρχές:

- Ο τουρισμός σαν δραστηριότητα, θα πρέπει να εναρμονίζεται πλήρως με το φυσικό πολιτισμικό και ανθρωπογενές περιβάλλον
- Ο τουρισμός θα πρέπει να μεριμνά για τις επιπτώσεις του στην πολιτιστική κληρονομιά και την παράδοση της εκάστοτε τοπικής κοινωνίας.
- Σε κάθε περίπτωση η έννοια της τουριστικής ανάπτυξης θα πρέπει να διασφαλίζει το περιβάλλον τόσο στο παρόν όσο και στο μέλλον και να διαμορφώνει συνθήκες βιωσιμότητας για τις τοπικές κοινωνίες.
- Η αειφόρος ανάπτυξη προϋποθέτει κοινές δράσεις και συμμετοχή τόσο των τοπικών κοινωνιών όσο και όλων των φορέων (δημοσίων και ιδιωτικών), καθώς και αποτελεσματικούς μηχανισμούς συντονισμού σε όλα τα επίπεδα ιδιαίτερα σε ότι αφορά την ανάπτυξη ολοκληρωμένων σχεδίων δράσης για την διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης.
- Βασικός στόχος της τουριστικής ανάπτυξης θα πρέπει να είναι η ανάδειξη της περιοχής και η ικανότητα εξυπηρέτησης των επισκεπτών στα πλαίσια μιας συγκεκριμένης στρατηγικής αειφόρου ανάπτυξης.
- Η τουριστική ανάπτυξη για να χαρακτηρίζεται ως αειφόρος ανάπτυξη θα πρέπει να δημιουργεί ευκαιρίες για τις τοπικές κοινωνίες συμβάλλοντας ουσιαστικά στην τοπική οικονομία.
- Κατ' επέκταση η αειφόρος τουριστική ανάπτυξη θα πρέπει να συμβάλει αποτελεσματικά στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής στις τοπικές κοινωνίες.
- Η στρατηγική για την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη θα πρέπει να υποστηρίζεται με δράσεις από την κεντρική διοίκηση την τοπική αυτοδιοίκηση και του φορείς δημόσιους και ιδιωτικούς.

- Οι δράσεις αυτές θα πρέπει να έχουν σαφή προσανατολισμό και ιδιαίτερη μέριμνα για την προστασία των περιβαλλοντικά και πολιτισμικά ευαίσθητων περιοχών καθώς και στις υποβαθμισμένες περιοχές.
- Στα πλαίσια αυτά η επιλογή των εναλλακτικών μορφών τουρισμού που θα διαμορφώσουν το τουριστικό προϊόν κάθε περιοχής θα πρέπει να επιλέγονται προσεχτικά ώστε να είναι συμβατές με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής.

Γίνεται λοιπόν σαφές πως η διάσταση της αιφόρου ανάπτυξης στον αγροτουρισμού θέτει ένα πλαίσιο στο οποίο μπορούν να περιγραφούν οι πραγματικές διαστάσεις ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος του οποίου η προσφορά έχει μόνο θετικές επιπτώσεις για τις τοπικές κοινωνίες.

Τα τελευταία χρόνια ο Πολιτισμός τοποθετείται στο κέντρο των πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης, ως κορυφαία παράμετρος, καθώς σαν σύνολο δραστηριοτήτων ενεργειών και δυνατοτήτων κάθε περιοχής συνδέεται άρρηκτα με την τοπική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Στηρίζει την ανάπτυξη και την πρόοδο κάθε περιοχής, αποτελεί δε βασικό δείκτη ευημερίας της τοπικής κοινωνίας. Άρα βασική προϋπόθεση για ολοκληρωμένη ανάπτυξη σε κάθε τοπική κοινωνία συνιστά η διατήρηση και ανάδειξη της ιδιαίτερης πολιτιστικής ταυτότητας και των ιδιαίτερων πολιτισμικών χαρακτηριστικών της.

3.2.3 Η περίπτωση της Λίμνης Ν. Πλαστήρα

Η περιοχή της Λίμνης Ν. Πλαστήρα στα ορεινά του Νομού Καρδίτσας αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τουριστικούς προορισμούς για αυτό που ονομάζουμε αγροτουρισμό ή εσωτερικό τουρισμό της Ελλάδος. Η περιοχή άρχισε να αναδεικνύεται στις αρχές της δεκαετίας του 1990 όταν η έννοια του αγροτουρισμού άρχισε να γίνεται γνωστή στην Ελλάδα. Το φυσικό περιβάλλον με την εξαιρετική γεωμορφολογία, η εξαιρετική παράδοση, τα θρησκευτικά και αρχαιολογικά μνημεία, και γενικότερα τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της περιοχής διαμόρφωσαν συγκριτικά πλεονεκτήματα με αποτέλεσμα να συγκαταλέγεται στις πρώτες επιλογές για τους επισκέπτες καθ' όλη την διάρκεια του έτους. Η περιοχή εκτός από την Λίμνη περιλαμβάνει την ευρύτερη περιοχή των διοικητικών ορίων του Δήμου Ν. Πλαστήρα, στα οποία

συμπεριλαμβάνονται μια σειρά από εξαιρετικής ομορφιάς χωριά και περιοχές, ορεινοί όγκοι, σημαντικά θρησκευτικά και πολιτιστικά μνημεία και μια πλούσια παράδοση με ζωντανά ήθη και έθιμα τα οποία αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου πολιτιστικού προϊόντος.

Ο Δήμος Λίμνης Πλαστήρα στον οποίο συμπεριλαμβάνεται και η γνωστή περιοχή της Λίμνης Πλαστήρα, αποτελεί μια από τις πιο αναγνωρισμένες τουριστικές περιοχές της Ελλάδας. Έχει αναδειχθεί ως κορυφαίος προορισμός τα τελευταία τριάντα χρόνια σαν αποτέλεσμα της άνθισης του εσωτερικού τουρισμού , δηλαδή του τουρισμού που αφορά τους Έλληνες επισκέπτες και χαρακτηρίζετε από μικρής διάρκειας αποδράσεις από τις μεγάλες κυρίως πόλεις.

Με βάση την κίνηση επισκεπτών είναι εύκολο να διαπιστώσει κανείς ότι στην περιοχή προσέρχονται κατά κύριο λόγο εκδρομείς όχι απαραίτητα σε επίπεδο μακροχρόνιων διακοπών αλλά περισσότερο σε επίπεδο εξορμήσεων του Σαββατοκύριακου. Αυτού του είδους η κίνηση παρουσιάζεται καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου και μάλιστα με επισκέπτες που έρχονται όχι μόνο από τις σχετικά κοντινές περιοχές της Λάρισας ή των Τρικάλων αλλά με επισκέπτες που έρχονται από την Αθήνα και την Θεσσαλονίκη. Στις παραπάνω κατηγορίες επισκεπτών θα πρέπει να προστεθούν και τα άτομα που επισκέπτονται την περιοχή οργανωμένα σε γκρουπ για να θαυμάσουν τόσο την πανέμορφη Λίμνη Πλαστήρα, αλλά και για να δουν τα θαυμάσια ιστορικά και θρησκευτικά μνημεία της περιοχής.

Με δεδομένο το είδος και τα χαρακτηριστικά των επισκεπτών οι οποίοι επισκέπτονται την περιοχή, γίνεται σαφές πως η περιοχή μπορεί να διατηρεί τουριστική κίνηση όλο τον χρόνο και μάλιστα προσφέροντας πολλές δυνατότητες τόσο κατά την διάρκεια του καλοκαιριού όσο και κατά την διάρκεια της μακράς χειμερινής περιόδου.

Τα τελευταία χρόνια η ανάγκη για διαμόρφωση μιας πιο ολοκληρωμένης πολιτιστικής πολιτικής αποτέλεσε προτεραιότητα για τον Δήμο Λίμνης Πλαστήρα καθώς έγινε σαφές πως η ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής και η αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της, συνδέεται άμεσα με την διατήρηση και αναβάθμιση των πολιτιστικών χαρακτηριστικών της.

3.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ

3.3.1 Ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά

Ο Δήμος Λίμνης Πλαστήρα βρίσκεται στον ορεινό όγκο των Αγράφων κι έτσι λόγω του ορεινού και άγριου εδάφους του δεν προσφέρονταν για τη συγκεντρωτική εκμετάλλευση της γης σε αντίθεση με τη Θεσσαλική πεδιάδα, με αποτέλεσμα να μην αναπτυχθούν φεουδαρχικά συστήματα κατά την Βυζαντινή περίοδο. Αργότερα, τα χωριά των Αγράφων πρόβαλαν μεγάλη ένοπλη αντίσταση στους Οθωμανούς κατακτητές, κι έτσι τα εδάφη αυτά ποτέ δεν εντάχθηκαν στα «τσιφλίκια» της πεδιάδας.

Την περίοδο του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου η περιοχή του Δήμου Λ. Πλαστήρα διατέλεσε προπύργιο της Ελληνικής Αντίστασης κατά των Γερμανών. Μάλιστα, στην περιοχή της Νεβρόπολης, όπου βρίσκεται σήμερα η λίμνη Πλαστήρα, κατασκευάστηκε το 1943 το πρώτο ελεύθερο αεροδρόμιο στην κατοχική Ελλάδα, από όπου πραγματοποιήθηκαν αρκετές πολεμικές επιχειρήσεις. Δυστυχώς, τα περισσότερα χωριά του δήμου κήκαν κατά την περίοδο του εμφυλίου πολέμου, αλλά μπόρεσαν να αναγεννηθούν μέσα από τις στάχτες τους και κατάφεραν να βρουν και πάλι το ρόλο τους στην Ελληνική κοινωνία.

Ο Δήμος Λίμνης Πλαστήρα είναι η ιδιαίτερη πατρίδα του Νικολάου Πλαστήρα, από τον οποίο προήλθε και το όνομα του υπό μελέτη δήμου. Προς τιμή του ιδρύθηκε το 1994 το Κέντρο Ιστορικών μελετών «Νικόλαος Πλαστήρας», όπου εκτίθενται φωτογραφικό και χειρόγραφο υλικό από τη ζωή και το έργο του. Περιλαμβάνει επίσης, βιβλιοθήκη 1000 περίπου τίτλων, οπτικοακουστικό υλικό, ιστορικό αρχείο καθώς και αρχείο εντύπων και εφημερίδων.

Επίσης, από το Δήμο Πλαστήρα κατάγεται ο διάσημος ζωγράφος Δημήτριος Γιολλάσης και επίτιμος δημότης έχει ανακηρυχθεί ο λογοτέχνης Αντώνης Σαμαράκης ο οποίος επίσης έλκει την καταγωγή του από την περιοχή. Προς τιμή του μάλιστα έχει ιδρυθεί το Πολιτιστικό Κέντρο «Αντώνης Σαμαράκης», το οποίο έχει ως στόχο να προάγει την πνευματική και πολιτιστική δραστηριότητα του δήμου και αποτελείται από αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, κατάλληλη για διαλέξεις, ημερίδες και εκδηλώσεις. Στο

χώρο φιλοξενείται η βιβλιοθήκη και το αγροτικό ιατρείο, ενώ υπάρχει εκθεσιακός χώρος στην αίθουσα «Δημήτρη Γιολδάση», όπου φιλοξενείται λαογραφική συλλογή. Από το 1993, είναι Νομικό πρόσωπο και ουσιαστικά αποτελεί τον πολιτιστικό οργανισμό του δήμου.

3.3.2 Μνημεία – Αρχαιολογικοί χώροι

Τα μνημεία και οι αρχαιολογικοί χώροι που υπάρχουν στην περιοχή της λίμνης Πλαστήρα, είναι πολλά, σημαντικής αξίας, και βρίσκονται διάσπαρτα στους παραλίμνιους οικισμούς. Συγκεκριμένα υπάρχει ο ναός του «οπλίτη Απόλλωνα», που βρίσκεται περίπου 2χλμ από το χωριό Μητρόπολη και είναι κτισμένο επάνω στην ομώνυμη αρχαία πόλη. Δυστυχώς ο ναός δεν είναι επισκέψιμος, καθώς συνεχίζονται οι ανασκαφικές εργασίες. Αρχαιολογικά μνημεία υπάρχουν και στο Καλλίθηρο και τη γύρω περιοχή. Επιπλέον, 2χλμ βορειοδυτικά από το Μουζάκι, στη θέση «Επισκοπή», τοποθετείται η αρχαία πόλη των Γόμφων, που έλεγχε τις εισόδους προς την αρχαία Αμβρακία, σημερινή Άρτα, και τη χώρα των Αθαμάνων (περιοχή Αργιθέας). Σύμφωνα με στοιχεία των αρχαιολόγων, η πόλη ιδρύθηκε τον 4ο αιώνα π.Χ. Τέλος, έχουν βρεθεί και πολλά Δολοπικά τείχη.

Πέρα από τις αρχαιολογικές ενδείξεις, τα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία και την ιστορική βαρύτητα του τόπου εξαιτίας του ρόλου που διαδραμάτισε στην εθνική Αντίσταση, στην περιοχή καταγράφονται νεότερα ιστορικά μνημεία και περιοχές ιστορικής αξίας καθώς και νεότερα μνημεία λαϊκής αρχιτεκτονικής, όπως νερόμυλοι, μαντάνια, παραδοσιακά εργαστήρια, αλώνια, γεφύρια, κρήνες, κ.ά.

Στην περιοχή επίσης παρατηρείται έντονο το θρησκευτικό συναίσθημα των κατοίκων, γεγονός που αποδεικνύεται από το πλήθος των μοναστηριών, εκκλησιών και εξωκκλησιών που συναντάει κανείς στο σύνολο των οικισμών της περιοχής, καθώς επίσης και θρησκευτικά μνημεία ιδιαίτερης αξίας. Θρησκευτικά μνημεία με τεράστιο πολιτιστικό και αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, μοναστήρια μοναδικά και άλλα ιερά μνημεία σε μια περιοχή με ιδιαίτερο φυσικό κάλλος. Ανάμεσα σε αυτά η Μονή Παναγίας Πελεκητής στην Καρίτσα όπου χρειάστηκε κυριολεκτικά να πελεκισθεί ο βράχος για να κτιστεί, η Μονή Κορώνας όπου φυλάσσεται η κάρα του οσιομάρτυρα Σεραφείμ, η ανακαινισμένη Μονή Πέτρας, η Εκκλησία Αγίας Τριάδας στη Φυλακτή, και η Μονή Αγίας Τριάδας στο Μορφοβούνι. Τα μνημεία αυτά μπορούν από μόνα τους

να αποτελέσουν πόλους έλξης επισκεπτών στην περιοχή αλλά αποτελούν ταυτόχρονα και απαραίτητη πρόταση συμπλήρωμα για όλους τους επισκέπτες που βρίσκονται στην περιοχή για διαφόρους λόγους.

Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι προσπάθειες που έχουν καταβληθεί κατά καιρού ώστε ορισμένα από τα σημαντικά θρησκευτικά και ιστορικά μνημεία της περιοχής να ενταχθούν σε προγράμματα χρηματοδότησης με σκοπό την διατήρηση και την ανάδειξη τους.

3.3.3 Πολιτιστικές υποδομές

Η περιοχή της λίμνης Πλαστήρα διαθέτει αξιόλογη πολιτιστική υποδομή, όπως είναι (Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Δ. Πλαστήρα, 2007, Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Δ. Νεβρόπολης Αγράφων, 2008):

- Το Κέντρο Ιστορικών Μελετών «Νικόλας Πλαστήρας», στο Μορφοβούνι
- Το Πνευματικό και Πολιτιστικό Κέντρο «Αντώνης Σαμαράκης», στο Μορφοβούνι
- Ο «Οίκος Αμπέλου και Κρασιού», στο Μεσενικόλα
- Το Λαογραφικό Μουσείο Κρυονερίου
- Πνευματικό Κέντρο και βιβλιοθήκη, στο Μεσενικόλα
- Το Μουσείο Πλαστήρα το οποίο παρουσιάζει το έργο του "Μαύρου Καβαλάρη" και παρουσιάζει την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου
- Στα υπόλοιπα δημοτικά διαμερίσματα (Λαμπερό, Πεζούλα, Κερασιά, Νεοχώρι της Φυλακτής, Μοσχάτο, Καστανιά) λειτουργούν πολιτιστικά κέντρα και χώροι πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Οι βασικές πολιτιστικές δραστηριότητες για την περιοχή εξακολουθούν να είναι τα παραδοσιακά ετήσια πανηγύρια και ορισμένες άλλες εκδηλώσεις που οργανώνονται κατά την περίοδο του καλοκαιριού από τους πολιτιστικούς συλλόγους στις πλατείες των χωριών ή στα ξωκλήσια και στα μοναστήρια που γιορτάζουν. Οι εκδηλώσεις αυτές προσελκύουν κόσμο από την πόλη της Καρδίτσας και από την ευρύτερη περιοχή του νομού, αλλά και απόδημους.

Κάποιες από τις πιο σπουδαίες εκδηλώσεις είναι η «Γιορτή Κρασιού» στο Μεσενικόλα, τα «Πλαστήρια» στο Μορφοβούνι και το αντάμωμα των Αγραφιωτών στο Νεοχώρι (Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Δ. Πλαστήρα, 2007, Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Δ. Νεβρόπολης Αγράφων, 2008).

Η περιοχή της λίμνης Πλαστήρα αποτελεί πόλο έλξης χιλιάδων επισκεπτών όλες τις εποχές του χρόνου καθώς συνδυάζει τις περισσότερες μορφές εναλλακτικού τουρισμού και διαθέτει σημαντική περιβαλλοντική και εκπαιδευτική υποδομή καθώς αποτελεί μέρος του δικτύου NATURA 2000, ως περιοχή οίκο-ανάπτυξης. Η περιοχή διαθέτει :

- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Έρευνας και Ενημέρωσης,
- Εκπαιδευτικό Δάσος,
- Οικολογικά Μονοπάτια,
- Υδροβιολογικό Σταθμό,
- Παρατηρητήριο απ' όπου προσφέρεται άπλετη θέα,
- Κέντρα Υπαίθριων Δραστηριοτήτων,
- Βοτανικός Κήπος με παρουσίαση της χλωρίδας της περιοχής,
- Ορειβατικό Καταφύγιο,
- Δασικό χωριό "Δρυάδες",
- Το Φράγμα της Λίμνης Πλαστήρα το οποίο όταν δημιουργήθηκε αποτέλεσε το μεγαλύτερο έργο της τότε εποχής (1959) για το Νομό Καρδίτσας αλλά και για όλη την Ελλάδα.

3.4 Η ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ

3.4.1 Σκοποί και Αντικείμενα του τομέα Πολιτισμού (Στοιχεία από την Ιστοσελίδα του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα)

Ο πολιτιστικός τομέας του Δήμου Λ. Πλαστήρα είναι οργανωμένος σε Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) και φέρει το όνομα «Αντώνης Σαμαράκης» Κέντρο Ιστορίας & Πολιτισμού Δήμου Λίμνης Πλαστήρα» και στην Δημοτική Κοινωφελής Επιχείρηση Δήμου Λίμνης Πλαστήρα «Επί Νόηση».

Αντώνης Σαμαράκης» Κέντρο Ιστορίας & Πολιτισμού Δήμου Λίμνης Πλαστήρα

Οργάνωση

Το Ν.Π.Δ.Δ. «Αντώνης Σαμαράκης» Κέντρο Ιστορίας & Πολιτισμού Δήμου Λίμνης Πλαστήρα» αποτελείται από τα παρακάτω τμήματα, τομείς και παραρτήματα:

- Τμήμα Ιστορικών Μελετών «Νικόλαος Πλαστήρας»
- Τμήμα Οίκου Αμπέλου και Κρασιού
- Τμήμα «Αντώνης Σαμαράκης» Κέντρο Πνεύματος και Πολιτισμού
 - ✓ Τομέας Λαογραφικών Μουσείων
 - ✓ Τομέας Αίθουσας «Αντώνης Σαμαράκης»
 - ✓ Τομέας Βιβλιοθήκης
 - ✓ Παράρτημα Τ. Κοινότητας Πεζούλας
 - ✓ Παράρτημα Τ. Κοινότητας Μεσενικόλα

Σκοπός

Η εξασφάλιση των συνθηκών εκείνων που θα αποβλέπουν στην ανύψωση του πνευματικού, μορφωτικού και πολιτιστικού επιπέδου των δημοτών του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα.

Για την επίτευξη του προαναφερθέντος σκοπού πρέπει η λειτουργία του ««Αντώνης Σαμαράκης» Κέντρο Ιστορίας & Πολιτισμού Δήμου Λίμνης Πλαστήρα» να στηρίζεται στην αρχή της λαϊκής συμμετοχής, στη συνεχή διερεύνηση της δυνατότητας άμεσης και ενεργούς παρέμβασης των δημοτών στις πνευματικές, πολιτιστικές, κοινωνικές και πολιτικές δραστηριότητες, ουσιαστική προϋπόθεση για την δημοκρατική εξέλιξη της κοινωνίας του ίδιου του Κέντρου και την επιτυχία του σκοπού του.

Ειδικότερα, οι στόχοι του ««Αντώνης Σαμαράκης» Κέντρο Ιστορίας & Πολιτισμού Δήμου Λίμνης Πλαστήρα» κατά τμήμα είναι:

Τμήμα Ιστορικών Μελετών «Νικόλαος Πλαστήρας»

- Η ίδρυση πρότυπου Τμήματος ιστορικών ερευνών, μελετών, ενίσχυσης, προβολής και διάδοσης της ιστορικής γνώσης, για τη νεότερη ιστορία του Ελληνισμού.
- Η καταγραφή μαρτυριών και η συγκέντρωση ιστορικών πηγών και τεκμηρίων, προκειμένου να δημιουργηθούν δυνατότητες ανάπτυξης της ιστορικής έρευνας και μελέτης της ιστορίας του νεότερου ελληνισμού αλλά και της τοπικής ιστορίας.
- Η εκδήλωση τιμής στον καταταγόμενο από την Κοινότητα Μορφοβουνίου Νικόλαο Πλαστήρα, για την προσφορά του στο Έθνος και την Πατρίδα.
- Η ανάδειξη μέσα από την ιστορική έρευνα και μελέτη των αξιών και ιδανικών που πρέπει να εμπνέουν πολίτες και πολιτικούς.
- Η συνεισφορά στη διατήρηση της συλλογικής ιστορικής μνήμης και στην προώθηση των ιστορικών μελετών.
- Η δημιουργία προϋποθέσεων με τρόπο ώστε ιστορικοί μελετητές, φοιτητές και γενικά πολίτες με ανάλογα ενδιαφέροντα να έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε βιβλιογραφία, στοιχεία και πάσης φύσης υλικό για τη νεότερη ιστορία.
- Η δημιουργία προϋποθέσεως ώστε να δοθεί η δυνατότητα σε μαθητές αλλά και κάθε επισκέπτη, να γνωρίσει τόσο τα ιστορικά γεγονότα, όσο την προσωπικότητα, τη ζωή και το έργο του Νικολάου Πλαστήρα.
- Η λειτουργία παράλληλων τμημάτων, τα οποία μέσα από ένα πλέγμα δραστηριοτήτων θα παρέχουν σχετικές πληροφορίες.

- Η ανάπτυξη συστήματος ηλεκτρονικών και οπτικοακουστικών μέσων.
- Η πραγματοποίηση τακτικών και έκτακτων εκδηλώσεων, ημερίδων, συμποσίων, συνεδρίων και άλλων επιμορφωτικών δραστηριοτήτων.
- Η διαρκής επικοινωνία και συνεργασία, με εκπαιδευτικά πνευματικά – ιστορικά ιδρύματα, φορείς αλλά και μεμονωμένες ιστορικές προσωπικότητες.
- Η παραγωγή οπτικοακουστικών, εκδοτικών και άλλων πνευματικών προϊόντων και η διάθεση αυτών.
- Η καταγραφή με επιστημονικά κριτήρια όλων των προφορικών μαρτυριών, από ανθρώπους που έχουν βιώσει ιστορικά γεγονότα και συνδεθεί άμεσα ή έμμεσα με την προσωπικότητα ή την εποχή του Νικολάου Πλαστήρα.
- Η συγκέντρωση του πάσης φύσεως σχετικού υλικού από Δημόσιες και Ιδιωτικές πηγές.
- Η δημιουργία μιας ευρύτερης βάσης δεδομένων, η οποία μέσα από τα σύγχρονα μηχανικά μέσα θα διατίθεται σε ερευνητικές ομάδες.
- Η διασύνδεση της βάσης δεδομένων με βιβλιοθήκες, ιδρύματα και ιδιώτες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.
- Η δημιουργία ιστορικής συλλογής με τα προσωπικά αντικείμενα του Νικολάου Πλαστήρα και άλλα αντικείμενα ιστορικής αξίας.
- Η δημιουργία γενικής βιβλιοθήκης με βιβλιογραφία που να υποστηρίζει τις ιστορικές έρευνες για το νεότερο ελληνισμό.
- Η δημιουργία ιστορικού αρχείου χειρογράφων – εφημερίδων – περιοδικών και εντύπων.
- Η δημιουργία φωτογραφικού – κινηματογραφικού υλικού.

Τμήμα Οίκου Αμπέλου και Κρασιού

Ο εντοπισμός, η διάσωση, μελέτη και διατήρηση του λαογραφικού πλούτου, των ηθών και εθίμων και του παραδοσιακού πολιτισμού της χώρας, που έχουν σχέση με την καλλιέργεια του αμπελιού και της παραγωγής κρασιού.

Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της αμπελουργικής ζώνης Ονομασίας Προέλευσης Ανωτέρας Ποιότητας (Ο.Π.Α.Π.) Μοσχάτο – Μεσσηνικόλας – Μορφοβούνι, αλλά και των λοιπών περιοχών αμπελοκαλλιέργειας.

Η διάσωση, περισυλλογή, διάδοση και διαφύλαξη (στο κτίριο του ΟΙΚΟΥ ΑΜΠΕΛΟΥ ΚΑΙ ΚΡΑΣΙΟΥ) κάθε ιστορικού, γλωσσολογικού, λαογραφικού, αρχαιολογικού τεκμηρίου που έχει σχέση με την καλλιέργεια του αμπελιού και την παραγωγή, φύλαξη και κατανάλωση κρασιού.

Η έρευνα και μελέτη των θεμάτων που ανάγονται στις ανθρωπολογικές και λαογραφικές διαστάσεις της οινοποιίας και γενικότερα η παραγωγή της λαογραφικής μουσειολογίας.

Η μελέτη, προβολή και διατήρηση μεθόδων καλλιέργειας του αμπελιού, δημιουργίας και αποθήκευσης των προϊόντων του.

Η οργάνωση μόνιμου ή περιοδικών διαγωνισμών κρασιού, τοπικού ή υπερτοπικού ενδιαφέροντος με επίκεντρο τον «ΟΙΚΟ ΑΜΠΕΛΟΥ ΚΑΙ ΚΡΑΣΙΟΥ» και η δημιουργία λαογραφικής συλλογής αντικειμένων λαογραφικού, οινοποιητικού και ιστορικού ενδιαφέροντος ή παλαιών χειρογράφων, εντύπων και βιβλιοθήκης που σχετίζονται με την καλλιέργεια του αμπελιού και την παραγωγή οίνου.

Η βελτίωση της ποιότητας παραγωγής σταφυλιών και οίνου, η πραγματοποίηση σχετικών επιστημονικών ερευνών, η δημοσίευσή τους και η κοινοποίηση σχετικών εργασιών στο ευρύ κοινό.

Η πραγματοποίηση των παραπάνω σκοπών θα επιδιωχθεί με τα παρακάτω μέσα:

- Με την οργάνωση διαλέξεων, ομιλιών, σεμιναρίων, εκθέσεων και γενικά πολιτιστικών εκδηλώσεων με θέματα την καλλιέργεια του αμπελιού και της παραγωγής, φύλαξης και διάθεσης οίνου.
- Με την έρευνα, σύνταξη, έκδοση και διάθεση τεκμηριωμένων εργασιών.
- Με την οργάνωση του ιδιόκτητου δημοτικού κτιρίου στο Μεσσηνικόλα, που αποτελεί και την έδρα του τμήματος.
- Με τη δημιουργία αρχείου φωτογραφιών, βίντεο και άλλων στοιχείων και πληροφοριών σε σχέση με την αμπελοκαλλιέργεια.
- Με τη συνεργασία με Δήμους, πολιτιστικούς φορείς, την πολιτεία ή παρεμφερείς Οργανισμούς, που έχουν ανάλογους σκοπούς.

Τμήμα «Αντώνης Σαμαράκης» Κέντρο Πνεύματος και Πολιτισμού

Τομέας Λαογραφικών Μουσείων

- Η συγκέντρωση, φύλαξη και έκθεση λαογραφικού υλικού από την περιοχή του Δήμου.
- Η δημιουργία Λαογραφικών Μουσείων σε κάθε τοπική κοινότητα.
- Η συγκέντρωση και καταγραφή όλων των ιστορικών, λαογραφικών, πολιτιστικών στοιχείων και η διάσωση της τοπικής κληρονομιάς.

Τομέας Αίθουσας «Αντώνης Σαμαράκης»

- Η διοργάνωση του Παγκόσμιου Λογοτεχνικού διαγωνισμού διηγήματος «Αντώνης Σαμαράκης» προς τιμή του.
- Η ανάπτυξη και η προαγωγή της πνευματικής, μορφωτικής, πολιτιστικής δραστηριότητας στην περιοχή του Δήμου και η αναβάθμιση του πνευματικού και πολιτιστικού επιπέδου των δημοτών.
- Η συγκέντρωση, η έκθεση και η συντήρηση όλων των ειδών των οργάνων – μέσων παραγωγής, των αντικειμένων και των στοιχείων εκείνων που έχουν σχέση με τον παραδοσιακό τρόπο ζωής και μαρτυρούν τη λαϊκή παράδοση.
- Η συνεργασία με άλλους φορείς ή νομικά πρόσωπα με στόχο την καλύτερη υλοποίηση των σκοπών.
- Η ενεργός συμπαράσταση, στέγαση και φιλοξενία σε κάθε πρωτοβουλία ατομική ή ομαδική που σκοπός της συνάδει με τους στόχους, το πνεύμα και τις αρχές του νομικού προσώπου.
- Η βελτίωση του πνευματικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής των δημοτών του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα.
- Η διοργάνωση διαλέξεων και ελεύθερων συζητήσεων για επιστημονικά, μορφωτικά, πολιτιστικά θέματα και κοινωνικά προβλήματα.
- Η δημιουργία ομάδων και σχολών θεάτρου, φωτογραφίας, χορού, σκακιού, εικαστικών και φιλοτελισμού.
- Η δημιουργία ομάδων για ποίηση, λογοτεχνία, καλές τέχνες, οικολογία, προστασία περιβάλλοντος, κ.τ.λ.
- Η οργάνωση εκθέσεων ατομικών ή ομαδικών.

- Η οργάνωση διαγωνισμών για την ανάπτυξη ευγενούς άμιλλας.
- Η ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με επιστημονικούς και πολιτιστικούς φορείς.
- Οργάνωση γραφείου Τύπου και ενημέρωσης.
- Η συγκέντρωση έργων τέχνης για την δημιουργία πινακοθήκης.

Τομέας Βιβλιοθήκης

- Η εξεύρεση, φύλαξη, προβολή και διάδοση του βιβλίου ως μέσου ανύψωσης του πνευματικού και επαγγελματικού επιπέδου των δημοτών.
- Η έκδοση βιβλίων και εντύπων πολιτιστικού και πνευματικού περιεχομένου.

Δημοτική Κοινωφελής Επιχείρηση Δήμου Λίμνης Πλαστήρα «Επί Νόηση»

Οργάνωση

Η Δημοτική Επιχείρηση διοικείται από εννεαμελές (9μελές) Διοικητικό Συμβούλιο αποτελούμενο από τους εξής:

Τρεις (3) Δημοτικούς Συμβούλους, εκ των οποίων ο ένας θα προέρχεται από την μειοψηφία.

Δύο (2) εκπροσώπους των κοινωνικών φορέων

Τέσσερις (4) πολίτες, δημότες του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα που έχουν πείρα ή γνώσεις σχετικές με το αντικείμενο της Δημοτικής Επιχείρησης.

Σκοπός

Σκοπός της Επιχείρησης είναι η ανάληψη δραστηριοτήτων στους τομείς του περιβάλλοντος, της κοινωνικής προστασίας, της παιδείας, του πολιτισμού, του αθλητισμού, της έρευνας, της τεχνολογίας και της ανάπτυξης, υποβοηθώντας με αυτό τον τρόπο, το έργο του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα, ώστε οι παρεχόμενες υπηρεσίες του Δήμου προς τους δημότες του να είναι τεχνολογικά σύγχρονες, άμεσες, πολυδιάστατες, και σύννομες με το περί δικαίου αίσθημα.

3.4.2 Πολιτιστική Πολιτική - Πολιτιστικές Δραστηριότητες

Ο Πολιτισμός αποτελεί για τον Δήμο Λίμνης Πλαστήρα έναν τομέα στον οποίο βασίζει διαχρονικά μεγάλο μέρος των προσπαθειών για την διατήρηση της δυναμικής που μπορεί να αναπτυχθεί μέσα από τον αρμονικό συνδυασμό προβολής του πολιτιστικού αποθέματος, της περιοχής και του φυσικού της περιβάλλοντος.

Στα πλαίσια αυτά καταβάλλεται προσπάθεια για την διαμόρφωση μιας πολιτιστικής πολιτικής που δεν αφορά μόνο σε επιλογές που πρέπει να έχει ο επισκέπτης της περιοχής, στα πλαίσια ενός ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος, αλλά πρωτίστως αφορά τους κατοίκους της περιοχής.

Έτσι κάθε χρόνο ο Δήμος Λίμνης Πλαστήρα διοργανώνει σειρά πολιτιστικών εκδηλώσεων και δράσεων, προσφορά στους δημότες αλλά και τους επισκέπτες της περιοχής, που στόχο έχουν, εκτός από την ανάδειξη των ιδιαίτερων πολιτιστικών χαρακτηριστικών της περιοχής να δώσουν μια δυνατότητα «απόδρασης» από τη δύσκολη καθημερινότητα, μέσα από καλλιτεχνικές, αθλητικές και κοινωνικές εκδηλώσεις, οι οποίες έχουν ως στόχο την ενίσχυση της εξωστρέφειας και παράλληλα την τόνωση της επισκεψιμότητας της περιοχής της λίμνης Πλαστήρα. Στην συνέχεια παρουσιάζονται οι βασικότερες από τις πολιτιστικές δραστηριότητες και δράσεις που έχει εντάξει ο Δήμος Λίμνης Πλαστήρα στην ετήσια πολιτιστική του δραστηριότητα.

Πολιτιστικό και Αθλητικό καλοκαίρι

Μια πολύ σημαντική πρωτοβουλία, αποτέλεσμα της συντονισμένης και αδιάκοπης συνεργασίας με τους τοπικούς πολιτιστικούς και αθλητικούς συλλόγους, τους προέδρους των Τοπικών Κοινοτήτων και την Περιφερειακή Ενότητα Καρδίτσας που περιλαμβάνει συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, μουσικοχορευτικές και αθλητικές εκδηλώσεις, αποτελεί το Πολιτιστικό Καλοκαίρι που διοργανώνεται κάθε χρόνο και αποτελεί ένα μεγάλο ταξίδι στο χώρο της Τέχνης και του Πολιτισμού.

Το «Πολιτιστικό και Αθλητικό καλοκαίρι» αποτελεί την πολιτιστική πρόταση του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα με στόχο να κινητοποιεί τους κατοίκους της περιοχής και να

προσελκύει επισκέπτες στην για να απολαύσουν όμορφες βραδιές καλοκαιριού και μαγευτικές βραδιές πολιτισμού.

Φεστιβάλ Λιμνών Καρδίτσας

Το Φεστιβάλ Λιμνών είναι μια διοργάνωση που αφορά την Περιφερειακή Ενότητα Καρδίτσας στο σύνολο της, διεξάγεται, αποδεικνύοντας ότι ο σύγχρονος ελληνικός πολιτισμός, στις ποικίλες του εκφράσεις, μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό τουριστικό παράγοντα και να συμβάλει στην ανάπτυξη και την τόνωση της πραγματικής οικονομίας.

Πρόκειται για έναν αναγνωρισμένο πλέον θεσμό που αποτελεί το καθιερωμένο καλοκαιρινό ραντεβού του Νομού Καρδίτσας που προσελκύει το έντονο ενδιαφέρον και την ανταπόκριση χιλιάδων επισκεπτών, που έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν, αλλά και να συμμετέχουν, σε μια σειρά από σημαντικές εκδηλώσεις και γιορτές. Το φεστιβάλ περιλαμβάνει ποικίλες κοινωνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα στις λίμνες του Σμοκόβου, Πλαστήρα και της Στεφαναιάδας, δίνοντας την ευκαιρία στους επισκέπτες να απολαύσουν στιγμές δημιουργίας και πολιτισμού σε μοναδικά όμορφα τοπία και να γίνουν κοινωνοί σπουδαίων καλλιτεχνικών παραγωγών και πολιτιστικών προτάσεων.

Στόχος των εκδηλώσεων αυτών είναι να αναδείξουν τον πολιτισμό ως ένα ζωντανό και ελπιδοφόρο κοινωνικό κεφάλαιο, αλλά και να ενθαρρύνουν την συνεργασία, την ανταλλαγή, την προσφορά και τη συμμετοχή, με γνώμονα το κοινό καλό της κοινωνίας που θέλουμε για ένα καλύτερο μέλλον.

Γιατί λαός χωρίς ταυτότητα, χωρίς μουσική, χωρίς ιστορία, χωρίς τέχνη δεν μπορεί να έχει μέλλον.

Στην συγκεκριμένη πολύ σημαντική διοργάνωση ο Δήμος Λίμνης Πλαστήρα συμμετέχει κάθε χρόνο με πολύ σημαντικές εκδηλώσεις που διοργανώνονται σε διάφορες περιοχές του Δήμου αναδεικνύοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιοχών αυτών.

Διεθνές Festival Σύγχρονου Χορού ΑΜΕΑ

Η Καλλιτεχνική Ομάδα ‘Δρυάδες εν Πλω’ της σχολής χορού Μαρίας Καραπαναγιώτη, πραγματοποιεί από τον Μάιο του 2014 φεστιβάλ χορού για άτομα με αναπηρία και μη και τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Τουρισμού. Τα τελευταία χρόνια έγινε διεθνές και πρόκειται για μια σπουδαία εκδήλωση στην οποία το κοινό μέσα από το χορό και τη μουσική, γίνεται μέρος της επικοινωνίας και της συναισθηματικής διασύνδεσης μεταξύ ατόμων με και χωρίς αναπηρία.

Τοπικές Εκδηλώσεις – Γιορτές - Ήθη & Έθιμα

Κάθε Αύγουστο στα χωριά της λίμνης Πλαστήρα επιστρέφουν οι ξενιτεμένοι, τα χωριά σφύζουν από ζωή, ενώ Πολιτιστικοί Σύλλογοι και Δήμος Λίμνης Πλαστήρα οργανώνουν από κοινού εκδηλώσεις σε όλα τα χωριά. Από τις εκδηλώσεις του καλοκαιριού, ξεχωρίζουν:

- Η Γιορτή Κρασιού Μεσσηνικόλα αποτελεί μια από τις κορυφαίες εκδηλώσεις του Ν. Καρδίτσας, που έγινε θεσμός και πολιτιστικό γεγονός ευρύτερης ακτινοβολίας. Ξεκίνησε τη δεκαετία του 1960 ως Γιορτή Σταφυλιού και Κρασιού Μεσσηνικόλα. Το 1984 με απόφαση του τότε Κοινοτικού Συμβουλίου καθιερώθηκε η Γιορτή Κρασιού Μεσσηνικόλα, η οποία γίνεται στις ημέρες του 15 Αύγουστου και συνδυάζεται με το πανηγύρι της εκκλησίας του χωριού (Κοίμηση της Θεοτόκου). Γίνεται σ' έναν ειδικά διαμορφωμένο χώρο στη θέση «καστανιές» σ' ένα καταπράσινο, ειδυλλιακό και δροσερό περιβάλλον. Με πλούσιο καλλιτεχνικό πρόγραμμα ενώ παράλληλα οργανώνονται και άλλες εκδηλώσεις όπως ημερίδες για τα κρασιά και τα αμπέλια, αγροτικές εκθέσεις, εκθέσεις ζωγραφικής - βιβλίου - φωτογραφίας και άλλα. Επίσης γίνεται βράβευση κρασιών Αμπελουργών της περιοχής.

- Τα «Πλαστήρεια», εκδηλώσεις που ξεκίνησαν στο Μορφοβούνι τη δεκαετία του 1990 με αφιερώματα στον Πλαστήρα και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Σε όλα τα χωριά γύρω από τη Λίμνη Πλαστήρα οργανώνονται κάθε χρόνο σημαντικές πολιτιστικές εκδηλώσεις και πανηγύρια.

- «Λοκατζάρια» ή «Ρογκατσάρια» στις 5 Ιανουαρίου στο Μορφοβούνι, Νεοχώρι, Μεσσηνικόλα, Μοσχάτο, Λαμπερό, Κερασιά, Κρυονέρι, Φυλακτή, Πεζούλα. Έθιμο πανάρχαιο όπου οι νέοι επισκέπτονται τα σπίτια μεταμφιεσμένοι και λένε ειδικά κάλαντα ανάλογα με την οικογενειακή, οικονομική κοινωνική κατάσταση, την ηλικία, κ.α.
- Το Σάββατο της Αποκριάς διοργανώνεται παραδοσιακό Αγραφιώτικο γλέντι στο πολιτιστικό κέντρο Μορφοβουνίου με ζωντανή μουσική.
- Την Καθαρά Δευτέρα γιορτάζονται τα κούλουμα σε όλα σχεδόν τα χωριά.
- Το Πάσχα γιορτάζεται στην περιοχή με ιδιαίτερη ευλάβεια και παράδοση. Το βράδυ της Ανάστασης, στα περισσότερα χωριά, πραγματοποιείται το «Κάψιμο του Αφανού» (του Ιούδα), προσφέροντας ένα μοναδικό θέαμα. Το απόγευμα της Κυριακής του Πάσχα στήνεται στην πλατεία του χωριού ο «διπλός χορός» ή «χορός της αγάπης». Τη δεύτερη μέρα του Πάσχα λαμβάνουν χώρα τα «σίγνα», ένα πανάρχαιο θρησκευτικό έθιμο.
- Το «Πάντρεμα της φωτιάς» που ανήκει στα έθιμα του Δωδεκαημέρου, την παραμονή των Χριστουγέννων γίνεται μεγάλος χορός στις πλατείες των χωριών του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα.

Μέρος της πολιτιστικής παράδοσης της περιοχής αποτελούν και τα πανηγύρια τα οποία διοργανώνονται κάθε χρόνο, σημαντικότερα των οποίων είναι:

- Μπελοκομίτη στις 30 Ιουνίου, ανήμερα των 12 Αποστόλων.
- Νεοχώρι στις 17 Ιουλίου, ανήμερα της Αγίας Μαρίνας.
- Καστανιά, Κρυονέρι, Νεοχώρι, Φυλακτή στις 19-20 Ιουλίου για τον εορτασμό του Προφήτη Ηλία.
- Πεζούλα στις 27 Ιουλίου, ανήμερα του Αγίου Παντελεήμονα.
- Καλύβια Πεζούλας. στις 19 Αυγούστου.
- Πολιτιστικές Εκδηλώσεις στην Κερασιά, στις 20-24 Αυγούστου.
- Εμποροπανήγυρη στο Μεσσηνικόλα στις 3-5 Σεπτεμβρίου.

Αθλητικές Δραστηριότητες

Η παραλίμνια περιοχή κάθε καλοκαίρι συγκεντρώνει το ενδιαφέρον πολλών, ερασιτεχνών κυρίως, αθλητών. Ένα αποτέλεσμα συνεργασίας με τους τοπικούς πολιτιστικούς και αθλητικούς συλλόγους. Από τις αθλητικές εκδηλώσεις ξεχωρίζουν:

- Ο Κολυμβητικός Διάπλους λίμνης Πλαστήρα, μήκους 4 χλμ. που ξεκινά από την πλαζ της Πεζούλας και καταλήγει στην πλαζ Λαμπερού. Η διοργάνωση συμπλήρωσε το 2019 τα 20 χρόνια ζωής, ενώ φέτος οι εκδηλώσεις θα είναι αναβαθμισμένες.
- Plastira's Lake Trail Race «Γιώργος Μπαλταδώρος», με διεθνείς συμμετοχές. περιλαμβάνει 2 διαδρομές μήκους ~20χλμ. και ~10χλμ. Η διαδρομή των 20χλμ. είναι μέτριας δυσκολίας διαδρομή, με υψομετρική διαφορά περίπου 800μ, σε μια περιοχή απείρου φυσικού κάλους και ομορφιάς και απευθύνεται σε όλους τους δρομείς. Η διαδρομή κινείται κυρίως σε δασικούς δρόμους και μονοπάτια. Η διαδρομή των 10χλμ. είναι πιο βατή διαδρομή και κινείται κυρίως παραλίμνια με σχεδόν μηδενική υψομετρική διαφορά. Οργανώνεται από τον Αθλητικό Πολιτιστικό Σύλλογο Καρδίτσας «ΠΕΡΣΕΑΣ» με συν διοργανωτές την Περιφέρεια Θεσσαλίας - Περιφερειακή Ενότητα Καρδίτσας και τον Δήμο Λίμνης Πλαστήρα. (Από φέτος ο δρόμος αυτός θα φέρει τον όνομα του πιλότου Γιώργου Μπαλταδώρου που χάθηκε τον Απρίλιο του 2018 επιστρέφοντας από αναχαίτιση).
- Αγώνας με τίτλο Galactico Lakeside Run Original πραγματοποιείται κάθε Ιούνιο στο Μορφοβούνι, με τον Παιδικό Αγώνα (500 μέτρα) και τον ενηλίκων 10 χλμ., σε μια πανέμορφη διαδρομή γύρω από τη λίμνη στο τμήμα του Μορφοβουνίου. Οργανώνεται από τους Δρομείς της Καρδίτσας, σε συνεργασία με το Δήμο Λίμνης Πλαστήρα και την Περιφερειακή Ενότητα Καρδίτσας.
- Ο Ποδηλατικός γύρος λίμνης Πλαστήρα γίνεται για 12 χρόνια με μεγάλη επιτυχία κάθε Αύγουστο, στον παραλίμνιο ποδηλατόδρομο πλαζ Πεζούλας – Βοτανικός κήπος Νεοχωρίου με επιστροφή και τερματισμό στην πλαζ Πεζούλας. Οι φίλοι του ορεινού ποδηλάτου δίνουν το παρών σε έναν αγώνα χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία, γεγονός που τον καθιστά δημοφιλή σε πολλές οικογένειες με τα παιδιά τους που έρχονται από όλη σχεδόν την Θεσσαλία, καθώς και αρκετοί επισκέπτες που κάνουν διακοπές στην περιοχή.

Επίσης, κάθε χρόνο πραγματοποιούνται τοπικές αθλητικές εκδηλώσεις όπως Τοπικό Τουρνουά ποδοσφαίρου, μπάσκετ παιδιών και νέων, κ.α. Κωπηλατικοί αγώνες με φουσκωτές βάρκες, Διαγωνισμός ψαρέματος, κ.ά.

Διεθνής Διαγωνισμός Διηγήματος «Αντώνης Σαμαράκης»

Τα τελευταία πέντε χρόνια διοργανώνεται διεθνής διαγωνισμός διηγήματος που φέρει το όνομα του «Αντώνη Σαμαράκη» Φέτος είχε προγραμματιστεί η διοργάνωση του 5^{ου} φεστιβάλ για νέους συγγραφείς. Ο Διαγωνισμός, απευθύνεται σε όσους μετέχουν της Ελληνικής Παιδείας και γράφουν στην Ελληνική γλώσσα, ανεξαρτήτως τόπου διαμονής και εθνικότητας, αρκεί η ηλικία τους να μην ξεπερνά το 40ο έτος με στόχο να δοθεί η δυνατότητα ανάδειξης νέων συγγραφέων μέσα από το διήγημα και το γραπτό λόγο. Φέτος στο πλαίσιο των 100 χρόνων από τη γέννηση του συγγραφέα και το ανακηρυχθέν έτος Αντώνη Σαμαράκη, στόχος του διαγωνισμού ήταν να τιμηθεί η προσωπικότητα και το έργο του Αντώνη Σαμαράκη, του οποίου οι ρίζες καταγωγής ακουμπούν στο Μορφοβούνι, έδρα του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα. Επίσης έχει προγραμματιστεί Πανελλήνιο Συνέδριο για τον Αντώνη Σαμαράκη με την ευκαιρία των 100 χρόνων από τη γέννηση του «αιώνιου έφηβου». Στόχος του Συνεδρίου είναι να αποτιμηθεί το έργο και η προσωπικότητα του Αντώνη Σαμαράκη, του οποίου οι ρίζες καταγωγής ακουμπούν στο Μορφοβούνι, έδρα του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα. Να συγκεντρωθούν τεκμήρια του έργου και του βίου με σκοπό να δημιουργηθεί μόνιμη έκθεση στο Πολιτιστικό Κέντρο Αντώνης Σαμαράκης Μορφοβουνίου. Το Συνέδριο είχε προγραμματιστεί να πραγματοποιηθεί το τριήμερο 16/17 και 18 Οκτωβρίου 2020 στο ομώνυμο Πολιτιστικό Κέντρο, στο Μορφοβούνι.

3.5 ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ Λ. ΠΛΑΣΤΗΡΑ

Στα πλαίσια των πρωτοβουλιών που ανέλαβε η νέα Δημοτική Αρχή και προκειμένου να διαμορφωθεί μια νέα πολιτιστική πολιτική, σχεδιάζεται ένα ολοκληρωμένο ρεαλιστικό σχέδιο παρεμβάσεων. Σκοπός της προσπάθειας αυτής είναι μια πολιτική που θα ενισχύσει την επαφή των επισκεπτών με τα μνημεία της Φύσης αλλά και με τα ιστορικά θρησκευτικά και ιστορικά μνημεία της περιοχής μας. Ταυτόχρονα η υπό διαμόρφωση πολιτική σχεδιάζει την ένταξη της καθημερινής ζωής των κατοίκων, την παραγωγή αγαθών, τις πολιτιστικές εκδηλώσεις, τα ήθη και τα έθιμα, τα πανηγύρια, και όλα όσα χαρακτηρίζουν την ταυτότητα της περιοχής, σε ένα ευρύτερο πολιτιστικό προϊόν.

Στα πλαίσια των πρωτοβουλιών αυτών ο Δήμος Πλαστήρα προχώρησε στην εκπόνηση ολοκληρωμένης πρότασης στα πλαίσια πρόσκλησης του Υπουργείου Πολιτισμού για «Σύνθετες Πολυθεματικές Δράσεις» με τίτλο «*Παράδοση στο μέλλον – Ετήσιες πολυθεματικές δράσεις βιωματικής μάθησης και εμπειρίας στον Δήμο Λίμνης Πλαστήρα*» (14-10-2019). Η πρόταση περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ανάδειξη του πολιτισμού της περιοχής της Λίμνης Πλαστήρα και φέρει τον τίτλο «ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ – ΕΥΦΥΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ 2020-2025 & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ». Στους βασικούς άξονες του σχεδίου συμπεριλαμβάνονται:

- Δημιουργία Τοπικού Χωρικού Σχεδίου Ανάπτυξης μέσα από μια άλλη χωροταξία, η οποία θα αποκαθιστά τις στρεβλώσεις της Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ), με στοχευμένες προτάσεις που θα υπηρετούν την οικονομική και κοινωνική Ανάπτυξη με παράλληλη προστασία του Περιβάλλοντος.
- Με άξονα την Πολυκεντρικότητα, δημιουργείται ένα άλλο μοντέλο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των Κοινοτήτων με στόχο την μετατροπή των απομονωμένων χωριών, σε Βιώσιμες «Ανοιχτές Πόλεις»,
- Ανάδειξη της Λίμνης Πλαστήρα ως κορυφαίου ορεινού προορισμού Εναλλακτικού Τουρισμού με διεθνή ταυτότητα, αναγνώριση της επωνυμίας της ως τόπος συνάντησης Νέων, ως εκπαιδευτικός προορισμός και εθνικό σημείο αναφοράς Βιωματικής Μάθησης και Εμπειρίας.

- Μετατροπή της παραλίμνιας περιοχής σε τουριστικό προορισμό 4 εποχών και 365 ημερών.
- Αειφορική Ανάπτυξη μέσα από τον συνδυασμό ενός Πρωτογενούς Τομέα που θα δίνει έμφαση στις βιολογικές καλλιέργειες, στον δευτερογενή τομέα με έμφαση την μεταποίηση και διάθεση προϊόντων Αγροδιατροφικού Τομέα με ποιοτικά χαρακτηριστικά.
- Αύξηση της Απασχόλησης και μείωση της ανεργίας, μέσα από την τόνωση της επιχειρηματικότητας.
- Σχεδιασμός έργων για την αξιοποίηση των εγκαταλελειμμένων κοινοτικών ξενώνων, κλειστών μουσείων και σχολείων, τα οποία πρέπει να γίνουν μοχλός οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.
- Ανάπτυξη του εκπαιδευτικού - νεανικού τουρισμού σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, καθώς και άλλων μορφών θεματικού τουρισμού που μπορεί να υποστηρίξει η περιοχή.

Τελικός σκοπός και στρατηγικός στόχος είναι να καταστεί η περιοχή λίμνης Πλαστήρα πρότυπο Εκπαιδευτικό Κέντρο Βιωματικής Μάθησης και Εμπειρίας, αναγνωρισμένο στην Ελλάδα και το Εξωτερικό.

Για την επίτευξη των σκοπών και στόχων, του συγκεκριμένου επιχειρησιακού σχεδίου και για την διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης πολιτιστικής πολιτικής προγραμματίζονται μια σειρά από ενέργειες και δράσεις καθώς και μια σειρά από παρεμβάσεις σε υποδομές του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα. Τέτοιες πρωτοβουλίες είναι:

1) Υπαίθριο Μουσείο Αγράφων, Αποτελεί μια πρωτοβουλία που βασίζεται σε σύγχρονες αντιλήψεις διαχείρισης του φυσικού, ιστορικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Σκοπός η δημιουργία δεκάδων σημείων αναφοράς περιμετρικά της λίμνης, με ανάδειξη όλων των μνημείων, κτισμάτων, τεκμηρίων της Ιστορίας σε όλα τα χωριά. Κάθε χρόνο θα προστίθενται νέα σημεία με ιστορικό και καλλιτεχνικό ενδιαφέρον, έτσι ώστε η παραλίμνια περιοχή να είναι δυναμικά αναπτυσσόμενη και όχι στατική.

2) Μονοπάτια Ιστορίας και Πολιτισμού, Η πρωτοβουλία αυτή αφορά στην δημιουργία χαρτών όπου θα αποτυπώνονται μονοπάτια και διαδρομές που θα αφορούν

σε ιστορικά και πολιτιστικά σημεία της περιοχής τα οποία θα συνδέονται με τα αντίστοιχα ορειβατικά μονοπάτια και τις αθλητικές διαδρομές.

3) Δημιουργία πέντε (5) Θεματικών Πάρκων περιμετρικά της λίμνης

στα οποία θα περιγράφονται και θα παρουσιάζονται η Ιστορία, ο Πολιτισμός και η Παράδοση της ευρύτερης περιοχής.

4) Καταγραφή και τεκμηρίωση όλων των σημείων τα οποία θα μπορούσαν να

αποτελέσουν τα μελλοντικά σημεία αναφοράς, περιμετρικά της λίμνης, μέσα από τα οποία θα επιδιωχθεί η ανάδειξη των ιδιαίτερων ιστορικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών για κάθε χωριό και για κάθε τοπική κοινωνία.

5) Επιστημονικό Συμβούλιο Ιστορίας και Πολιτισμού των Αγράφων.

Η πρωτοβουλία αυτή αφορά στην σύσταση ενός επιστημονικού Συμβουλίου αποτελούμενου από εθελοντές επιστήμονες και ερευνητές της Τοπικής Ιστορίας, για την καταγραφή, δημιουργία και υποστήριξη του Υπαίθριου Μουσείου και την ανάδειξη της ιστορικής ταυτότητας των Αγράφων.

6) Εικαστική Επιτροπή Δήμου Λίμνης Πλαστήρα Αντίστοιχη με την

προηγούμενη πρωτοβουλία αποτελεί η σύσταση Εικαστικής Επιτροπής αποτελούμενης από εθελοντές εικαστικούς και αρχιτέκτονες τοπίου εγνωσμένης αξίας, με ουσιαστική γνώμη σε θέματα αισθητικών αναπλάσεων, χωροθέτησης μνημείων, λοιπών παρεμβάσεων σε οικισμούς, πάρκα, χώρους αναψυχής, προκειμένου να επιτευχθεί το μέγιστο δυνατό εικαστικό και αισθητικό αποτέλεσμα που θα δημιουργεί προστιθέμενη αξία για την ευρύτερη περιοχή.

7) Δημιουργούνται κατά το πρότυπο των ξένων Summer School και

Summer Academy, θερινές δομές και καλλιτεχνικού θεσμούς με διεθνείς συνεργασίες και ορίζοντες, με σκοπό την σύνδεση της Λίμνης Πλαστήρα με όλες τις μορφές εκπαίδευσης, προσχολική – πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμιας – Τριτοβάθμια. Ταυτόχρονα δημιουργούνται τα πρώτα οργανωμένα Σχολεία Δάσους στη χώρα μας, με αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα για τους μαθητές των σχολείων, αρχικά της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση των πρωτοβουλιών αυτών αναμένεται να είναι η ενίσχυση και η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης πολιτιστικής πολιτικής της οποίας τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι :

- Η ανάδειξη της περιοχής της Λίμνης Πλαστήρα σε πρότυπο Εκπαιδευτικό Κέντρο Βιοματικής Μάθησης, αναγνωρισμένο στην Ελλάδα και το Εξωτερικό.
- Η ανάπτυξη του εκπαιδευτικού τουρισμού σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, συνάμα όμως και άλλων μορφών θεματικού τουρισμού που μπορεί να υποστηρίξει η περιοχή.
- Η μεγιστοποίηση της παραμονής των επισκεπτών και η αύξηση των διανυκτερεύσεων στην παραλίμνια περιοχή, τα ξενοδοχεία της πόλης και του νομού Καρδίτσας, με ότι αυτό συνεπάγεται για τις επιχειρήσεις, την Απασχόληση, την ευρύτερη οικονομία του Νομού.

Για το 2020 είχαν προγραμματιστεί και οργανωθεί μια σειρά από σημαντικές πρωτοβουλίες οι οποίες όμως λόγω της πανδημίας δεν πραγματοποιήθηκαν παρ'όλα αυτά αποτελούν έτοιμες οργανωμένες δράσεις που μπορούν, όταν οι συνθήκες το επιτρέψουν να αποτελέσουν να ολοκληρωμένο σχέδιο για τον πολιτισμό που μπορεί να λειτουργεί σε ετήσια βάση. Στόχος είναι να καθιερωθούν σε ετήσια βάση και να αποτελέσουν μέρος του συνολικού πολιτιστικού προϊόντος της περιοχής. Τέτοιες πρωτοβουλίες και δράσεις είναι :

Θερινές Ακαδημίες – Θερινά Σχολεία:

- Η Ακαδημία Αφήγησης είναι η πρώτη που πραγματοποιείται υπό την αιγίδα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και θα γίνει τον Ιούνιο του 2020 σε εγκαταστάσεις της κοινότητας Κερασιάς Λίμνης Πλαστήρα.
- Το Θερινό Σχολείο Ελληνικού Πολιτισμού, θα λειτουργήσει τον Αύγουστο του 2020 και αναμένεται να το παρακολουθήσουν 100 παιδιά που θα διαμένουν στις Κατασκηνώσεις Νεράιδας Λίμνης Πλαστήρα.
- Τα Σχολεία Δάσους (Περιβαλλοντική Εκπαίδευση) αναμένεται να λειτουργήσουν από τον Σεπτέμβριο του 2020, με την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς. Ήδη έχουν ετοιμαστεί δύο σχολεία δάσους: α) στο Μεσσηνικόλα, στο καστανόδασος του Αγίου Δημητρίου β) στην Κερασιά, στη θέση «Σταυρός»,

όπου υπάρχει το ελατόδασος, κάτω από το σχεδιαζόμενο «Πολυθεματικό Πάρκο».

- Εργαστήριο Βιωματικής Κοσμογραφίας (Ουρανογραφία – αστροπαρατήρηση αστροφωτογράφιση - αστροκατασκήνωση) στη θέση «Διάσελο» Μεσσηνικόλα. Για τους περισσότερους μαθητές η αστρονομία και οι επιστήμες του Διαστήματος είναι άγνωστη περιοχή γνώσης ως συνδεδεμένη με ελάχιστες βιωματικές εμπειρίες. Ο Δήμος Λίμνης Πλαστήρα πρόσφατα έχει αποδεχθεί σημαντική δωρεά ενός τηλεσκοπίου με υψηλές προδιαγραφές, δωρεά του καθηγητή του Harvard, (κ. Ιωάννη Λαδιά) και ήδη συντάσσεται μελέτη για την ακριβή θέση του Σχολείου Κοσμογραφίας. Την αδυναμία αυτή σκοπεύει να θεραπεύσει το υπό ίδρυση Εργαστήριο Βιωματικής Κοσμογραφίας του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα. Το σχολείο αυτό επενδύει στο εξαιρετικής ποιότητας Ουράνιο περιβάλλον που διαθέτει η περιοχή λόγω του αυξημένου υψομέτρου και της απουσίας τεχνητού φωτισμού στην πυκνότητα και την ένταση που εμφανίζεται σε πυκνοκατοικημένες αστικές περιοχές.
- Τα Θερινά Εικαστικά Εργαστήρια απευθύνονται σε παιδιά του Δημοτικού Σχολείου, με στόχο τη δημιουργική απασχόληση των παιδιών που έρχονται στα χωριά το καλοκαίρι για διακοπές, καθώς και την μύηση των παιδιών που διαμένουν μόνιμα στις κοινότητες της λίμνης Πλαστήρα. Το πρόγραμμα ήταν προγραμματισμένο να υλοποιηθεί τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο, σε συνεργασία με εθελοντές ζωγράφους και με τον Εικαστικό Όμιλο Καρδίτσας.
- Πανελλήνιος Διαγωνισμός Φωτογραφίας με θέμα το Φυσικό και Ανθρωπογενές Περιβάλλον της Λίμνης Πλαστήρα, με διάφορες κατηγορίες, μεταξύ των άλλων και ιστορικής φωτογραφίας, αστροφωτογραφίας, για νέους φωτογράφους μέχρι 20 ετών, μαθητές, κ.α.

Ποιητικές Συναντήσεις στη λίμνη Πλαστήρα

Για πρώτη φορά προγραμματίστηκε ετήσιο πρόγραμμα για την Ποίηση και τους ποιητές με στόχο την προσέλκυση ποιητών που θα έρχονται στη Λίμνη Πλαστήρα και θα συμμετέχουν σε θεματικές βραδιές. Στόχος να αναδειχθούν νέοι ποιητές από την περιφέρεια, να τους δοθεί βήμα και μέσα από ηλεκτρονικές και άλλες εκδόσεις να συμμετέχουν σε συλλογικούς τόμους. Η πρώτη συνάντηση είχε προγραμματιστεί για

τις 22/3/2020, στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Ημέρας Ποίησης, στο Πολιτιστικό Κέντρο Νεοχωρίου.

Άλλες προτεινόμενες δράσεις

- Διοργάνωση Συνεδρίων, Ημερίδων, με θέματα την Ιστορία, τον Πολιτισμό και άλλες πτυχές των Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, με στήριξη του έργου των ακαδημαϊκών μονάδων Ελληνικών Σπουδών ανά τον κόσμο.
- Βραδιές Γευσιγνωσίας. Μετά από χρόνια επαναλειτουργεί το Μουσείο Οίνου και Αμπέλου στο Μεσσηνικόλα, οργανώνοντας βραδιές Γευσιγνωσίας και Οινογνωσίας με παράλληλες ενημερωτικές εκδηλώσεις. Στόχος των εκδηλώσεων είναι να αναδειχθούν τα κρασιά Μεσσηνικόλα, να γνωρίσουν οι συμμετέχοντες και δοκιμάσουν ποικιλίες που καλλιεργούνται στην αμπελουργική ζώνη Μοσχάτου – Μεσσηνικόλα – Μορφοβουνίου, να γνωρίσουν τοπικούς παραγωγούς και αμπελώνες που δίνουν ξεχωριστούς οίνους.

Ειδικές Επετειακές δράσεις

Για τα επόμενα χρόνια προγραμματίζονται δράσεις για τον εορτασμό συγκεκριμένων επετείων.

- 2020 Έτος Αντώνη Σαμαράκη, 100 χρόνια από τη γέννησή του (1919).
- 2021 Διακόσια (200) Χρόνια από την Επανάσταση του 1821. Αφιερωμένες οι εκδηλώσεις στα Άγραφα, την Αντίσταση και την Ελευθερία.
- 2022 Εκατό (100) Χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Αφιερωμένες οι εκδηλώσεις στη Μικρασία, την καταστροφή και τη συνεισφορά του Νικολάου Πλαστήρα.

Προτεινόμενες δράσεις στο Υπουργείο Πολιτισμό με διεθνές ενδιαφέρον

Στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Σχεδίου που προτάθηκε στο Υπουργείο Πολιτισμού με τίτλο *Ετήσιες Πολυθεματικές Δράσεις Βιοματικής Μάθησης & Εμπειρίας στο Δήμο Λίμνης Πλαστήρα* συμπεριλαμβάνονται προτάσεις για την διοργάνωση:

- Bienalle Γλυπτικής Σύγχρονης Τέχνης στα Θεματικά Πάρκα της Λίμνης Πλαστήρα. Εικαστική Ανάπτυξη, μέσα από μια ευφυή διαδικασία της συνεργασίας Ελληνικών και ξένων Σχολών Καλών Τεχνών, όπου μέσα από Διεθνή Συμπόσια Γλυπτικής με καλλιτέχνες εγνωσμένης αξίας και υποψήφιους διδάκτορες, χωρίς καλλιτεχνική αμοιβή, δημιουργούνται μοναδικά έργα Τέχνης, μέσα στον ίδιο το χώρο. Εξασφάλιση γλυπτών και άλλων έργων Τέχνης τα οποία θα δημιουργηθούν χωρίς ιδιαίτερο κόστος και με συμβολική αμοιβή για τους καλλιτέχνες, αλλά θα εξασφαλιστούν μέσα από διεθνή Συμπόσια Γλυπτικής και Εικαστικά workshops μεταπτυχιακών φοιτητών Ανωτάτων Σχολών Καλών Τεχνών της Ευρώπης και άλλων αναγνωρισμένων στο είδος Πολυτεχνείων. Σε κάθε περίπτωση, τα έργα που θα δημιουργηθούν με παρέμβαση στο χώρο ή θα εγκατασταθούν σε αυτό, πρέπει να πληρούν ορισμένα κριτήρια έτσι ώστε η τελική εικόνα των Πάρκων να αποπνέει υψηλή αισθητική και καλλιτεχνική αξία, να αποτελεί απόλυτα επιτυχημένη σύζευξη των ιστορικών - περιβαλλοντικών - καλλιτεχνικών και τεχνικών παραμέτρων.
- «Λάλον Υδωρ» Παραποτάμιο Πάρκο Υδάτινου Πολιτισμού και Υδροκίνησης στον «Κερασιώτη». Σκοπός: η δημιουργία ενός πρότυπου εκπαιδευτικού πάρκου βιωματικής μάθησης και εμπειρίας με θέμα το Νερό, τον Υδάτινο Πολιτισμό και την Υδροκίνηση, έργο με πολλαπλό ενδιαφέρον, περιβαλλοντικό, εκπαιδευτικό, μορφωτικό, ιστορικό, εικαστικό, πολιτιστικό, ψυχαγωγικό, φυσιολατρικό, κ.α. Στόχος: η δημιουργία ενός μοναδικού στην Ελλάδα και το Εξωτερικό εκπαιδευτικού πάρκου, αφιερωμένο σε έναν από τους σπουδαιότερους φυσικούς πόρους, το ύδωρ/νερό. Μέσα από ένα μοναδικό τρόπο απόδοσης, με αφετηρία τη διαδρομή των υδάτων, από τα χρόνια των Αρχαίων Ελλήνων και των μύθων τους για τα νερά, διατρέχει όλες τις ιστορικές περιόδους, ενσωματώνει τα υπάρχοντα προβιομηχανικά μνημεία, (νερόμυλοι, μαντάνια και κοπάνια) τη Λαϊκή Παράδοση και Οικονομία για να συναντήσει την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος με υδροστρόβιλο από υδατόπτωση που υπάρχει στον ίδιο χώρο.
- «Δημιουργία θεματικού πάρκου με επωνυμία «Χωρο-χρόνου άγραφον» στη θέση «Στεφάνι» της Κοινότητας Μορφοβουνίου Δήμου λίμνης Πλαστήρα. Πρόκειται για Υπαίθριο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης αφιερωμένο στις έννοιες Αντίσταση και την Ελευθερία οι οποίες έχουν συνδεθεί με την Ιστορία και τα

επαναστατικά κινήματα των Αγράφων. Μοναδικό στην Ελλάδα εκπαιδευτικό πάρκο, κατ' εξοχήν εικαστικού, εκπαιδευτικού, ιστορικού, και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Σκοπός: είναι η ανάδειξη της ιστορικής μνήμης των Αγράφων, μέσα από αυτή της Ελληνικής Ιστορίας και ειδικότερα των εννοιών Αντίσταση και Ελευθερία, με όρους Σύγχρονης Τέχνης ακριβώς για να γίνει φάρος για κάθε πολίτη του Μέλλοντος.

- Virtual Museum – Μουσείο Εικονικής Πραγματικότητας για τους νέους, με δυνατότητα να ξεναγούνται σε διασυνδεδεμένα μουσεία.

Πρωτοβουλίες για τα ΑΜΕΑ

Στα πλαίσια της διαμόρφωση της πολιτιστικής πολιτικής του ο Δήμος Λίμνης Πλαστήρα έχει εντάξει συγκεκριμένες δράσεις και πρωτοβουλίες για την υποστήριξη των ΑΜΕΑ, καθώς για την Δημοτική αρχή θέτει στο κέντρο των πρωτοβουλιών του την στήριξη των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων ώστε όλοι οι άνθρωποι να είναι ίσοι και να απολαμβάνουν στο μέγιστο τα πολιτιστικά αγαθά που τους παρέχει ο τόπος τους. Στα πλαίσια αυτά ο Δήμος Λίμνης Πλαστήρα για το 2020 έχει προγραμματίσει τις παρακάτω πρωτοβουλίες :

- Προγραμματίσει να φιλοξενήσει το Διεθνές Φεστιβάλ Σύγχρονου Χορού Ατόμων με Αναπηρία,
- Προγραμματίσει την Συνδιοργάνωση Ημερίδων και άλλων ενημερωτικών εκδηλώσεων,
- Προγραμματίζει την κατασκευή δύο παιδικών χαρών φιλικών στα παιδιά ΑΜΕΑ σε (Μορφοβούνι και Κερασιά),
- Προγραμματίζει έργα ώστε να καταστούν προσβάσιμες οι κατασκηνώσεις Νεράιδας στα παιδιά ΑΜΕΑ,
- Μείωσε ήδη τα δημοτικά τέλη στις οικογένειες ΑΜΕΑ και τις ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες κατά 50%.

Τα ανωτέρω αποτελούν μέρος των τεκμηρίων για την στήριξη των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων, ενώ σχεδιάζονται σε συνεργασία με τους Συλλόγους ΑΜΕΑ Καρδίτσας και άλλες δράσεις, όπως για παράδειγμα. «το κέντρο Αυτόνομης Διαβίωσης στη λίμνη Πλαστήρα για τα ΑΜΕΑ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Πολιτισμός και στρατηγικές ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα

4.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ

Με δεδομένο ότι ο γενικός ορισμός της πολιτιστικής ανάπτυξης, είναι πως αυτή αποτελεί τη διαδικασία ποιοτικής αναβάθμισης της ζωής των κατοίκων μιας συγκεκριμένης περιοχής, η οποία βασίζεται τόσο στη συμμετοχή των πολιτών κατοίκων, όσο και στο υπάρχον πολιτιστικό φαινόμενο της περιοχής, η οριοθέτηση ενός στρατηγικού σχεδίου για την ανάπτυξη πολιτιστικής πολιτικής σε μια ευρύτερη περιοχή αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Στα πλαίσια αυτά και προκειμένου ο σχεδιασμός που προτείνεται στην συνέχεια σε σχέση με την ανάπτυξη πολιτιστικής πολιτικής για τον Δήμο Λίμνης Πλαστήρα να οριοθετηθεί με βάση ορισμένες προτεραιότητες θα πρέπει να ολοκληρωθούν συγκεκριμένες δράσεις. Τέτοιες δράσεις είναι:

α) Η καταγραφή , η ανίχνευση των πολιτιστικών και κοινωνικών αναγκών και των ιδιαιτεροτήτων του Δήμου συνολικά αλλά και Τοπικών Κοινοτήτων ειδικά.

β) Ο σχεδιασμός της πολιτιστικής δράσης που πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπ' όψη τις ιδιοτυπίες της περιοχής και να αξιοποιεί αυτές τις ιδιαιτερότητες.

γ) Η ύπαρξη εξειδικευμένου προσωπικού , που να μπορεί να αναλαμβάνει με πληρότητα και επάρκεια , αλλά και να συλλάβει , να σχεδιάσει και να υλοποιήσει τα προγράμματα που εκπονούνται.

δ) Η πραγματοποίηση κάποιων πιο σύνθετων και πιο φιλόδοξων από άποψη ποιότητας προγραμμάτων και με δεδομένη τη στενότητα των πόρων που έχουν γενικά οι Δήμοι και οι Κοινότητες , είναι απαραίτητο να γίνεται με πολύ καλό προγραμματισμό και άψογη διαχείριση των πόρων, καθώς και με την αξιοποίηση δια- δημοτικών και δια- περιφερειακών συνεργασιών.

Ο Στρατηγικός σχεδιασμός εκτός από τις δράσεις που θα πρέπει να ολοκληρωθούν με βάση συγκεκριμένες προτεραιότητες είναι απαραίτητο να προσδιορισθεί με βάση τα πραγματικά πολιτιστικά χαρακτηριστικά και τις δυνατότητες της περιοχής, αποφεύγοντας να ακολουθήσει πρακτικές παρεμβάσεις και στρατηγικές οι οποίες προσδιορίζονται ως ακατάλληλες και μη αποτελεσματικές. Τέτοιου είδους

στρατηγικές, οι οποίες θα πρέπει να αποφεύγονται στα πλαίσια του στρατηγικού σχεδιασμού για την πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής του Δήμου Λ. Πλαστήρα είναι:

• **Η Στρατηγική της Περιχαράκωσης.**

Η στρατηγική του περιχαράκωμένου τρόπου ανάπτυξης συνίσταται σε μια εσφαλμένη αντίληψη αυτονομίας και διαφύλαξης της ιδιαιτερότητας, η οποία οδηγεί στην μη διαμόρφωση σχέσεων και συνεργασιών μεταξύ φορέων διαχείρισης του πολιτισμού. Εφαρμόζοντας μια τέτοια στρατηγική, οι φορείς που την εφαρμόζουν προτιμούν να δρουν και να αναπτύσσονται σε ένα απομονωμένο περιβάλλον αποφεύγοντας μορφές σχέσεων και συνεργασιών με τον φόβο ότι έτσι μπορούν να αλλοιώσουν τα φυσιογνωμικά τους χαρακτηριστικά, να διαφοροποιήσουν τους σκοπούς τους και να διαταράξουν τη δομή και τη λειτουργία τους.

• **Η Στρατηγική του Ενδοτισμού.**

Διαμετρικά αντίθετη στρατηγική παρέμβασης είναι η Στρατηγική του Ενδοτισμού. Οι φορείς που ακολουθούν την στρατηγική του «Ενδοτισμού» αποδέχονται, ότι σε ένα επίπεδο συνεργασιών ο ισχυρότερος πόλος θέτει τις προτεραιότητες και επιβάλλει τις προτεραιότητες και τους στόχους. Η Στρατηγική του Ενδοτισμού συνήθως υιοθετείται από φορείς και οργανώσεις οι οποίοι έχουν σκοπό να αντλούν κύρος, χρήματα, ακόμα και ιδεολογικές κατευθύνσεις και οργανωτικές συνήθειες από ισχυρούς φορείς του δημόσιου, του ιδιωτικού τομέα με αντάλλαγμα την απώλεια της δυνατότητάς τους να αυτό-προσδιορίζονται και να υπάρχουν αυτοτελώς. Ο ιδεολογικός, οικονομικός ή και οργανωτικός έλεγχος που είναι δυνατόν να ασκούνται από τον «ισχυρότερο πόλο» στις περισσότερες «αδύναμες» οργανώσεις και φορείς, δημιουργεί σχέσεις σημαντικής εξάρτησης.

• **Η Στρατηγική της του Αναρχου Πλουραλισμού.**

Αν ο πρώτος τύπος στρατηγικής «περιχαράκώνει» και ο δεύτερος «υποτάσσει», στον τρίτο τύπο στρατηγικής οι οργανώσεις και φορείς διαμορφώνουν σχέσεις και συνεργασίες με άλλους φορείς και οργανώσεις, χωρίς όμως συγκεκριμένους όρους και αρχές με αποτέλεσμα τον συνεχή επαναπροσδιορισμό και την αναδιάρθρωση της στρατηγικής. Η υιοθέτηση της συγκεκριμένης στρατηγικής συνήθως οδηγεί σε κακή διαχείριση και κατακερματισμό των χαρακτηριστικών τους κάτω από την πίεση μιας

επιφανειακής σύγκλισης ετερόκλητων αντιλήψεων και επιδιώξεων, η οποία συνήθως καλύπτεται κάτω από την υιοθέτηση μιας υποτιθέμενης ποικιλομορφίας, η οποία όμως περιλαμβάνει αντιφατικούς σκοπούς και αντίθετα συμφέροντα. Το αποτέλεσμα είναι η διαμόρφωση μιας στρατηγικής χωρίς δομή καθορισμένους κοινούς στόχους που συνήθως οδηγεί στον σχεδιασμό μιας άναρχης πολιτιστικής πολιτικής και στην υποβάθμιση των πολιτιστικών αγαθών.

• Η Στρατηγική του Ανταγωνισμού.

Η διαμετρικά αντίθετη στρατηγική από εκείνη του «Άναρχου Πλουραλισμού» είναι η Στρατηγική του «Ανταγωνισμού». Μία τέτοια τύπου στρατηγική χαρακτηρίζεται από στοιχεία έντασης και ανταγωνισμού σε όλα τα επίπεδα διαμόρφωσης της στρατηγικής και κυρίως στον καθορισμό των σκοπών και των στόχων της στρατηγικής. Η Στρατηγική του ανταγωνισμού και της σύγκρουσης έχει σαν πεδίο αντιπαράθεσης την αναδιανομή της ισχύος και της δύναμης, μεταξύ των φορέων που συνεργάζονται με στόχο την ανακατανομή του χώρου που καταλαμβάνουν καθώς και του τρόπου που συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη.

Το συμπέρασμα που εξάγεται είναι ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην διαμόρφωση στρατηγικής για την πολιτιστική της ανάπτυξη θα πρέπει να ακολουθεί ένα μείγμα Στρατηγικής το οποίο να αποτελεί σύνθεση και των τεσσάρων τύπων, σε μια προσπάθεια διαμόρφωσης ισορροπίας στην οποία θα συμπυκνώνονται οι υφιστάμενοι συσχετισμοί δύναμης μεταξύ των φορέων και οργανώσεων που συμμετέχουν στον σχεδιασμό της στρατηγικής, και θα επιτυγχάνεται ένα ελάχιστο επίπεδο συναίνεσης, και θα αναδεικνύεται ο στρατηγικός προσανατολισμός της συγκεκριμένης προσπάθειας.

4.2 ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ

4.2.1 Ανάλυση SWOT

Στην συνέχεια παρουσιάζεται η ανάλυση SWOT του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα με στόχο να αναδειχθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής μέσα από την αποτύπωση των Αδυναμιών, των Δυνατοτήτων, των Απειλών και των Ευκαιριών που παρουσιάζει η ευρύτερη περιοχή, έτσι ώστε να μπορέσει να υπάρξει μια συγκριτική διερεύνηση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων από την εφαρμογή της προτεινόμενης Στρατηγικής για την ανάπτυξη Πολιτιστικής Πολιτικής για τα επόμενα χρόνια.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ
<ul style="list-style-type: none"> • Πλούσια φυσική ομορφιά – οικολογική και βιολογική ποικιλότητα • Προστατευόμενη περιοχή του δικτύου «Natura» • Πλούσιο υδρογραφικό δίκτυο • Πλεονεκτική γεωγραφική θέση • Αξιοποιήσιμοι φυσικοί πόροι • Πλούσιοι πολιτιστικοί πόροι • Υπαρξη αξιόλογων ιστορικών και θρησκευτικών μνημείων • Ποικιλία πολιτιστικών εκδηλώσεων, σημαντικά ήθη έθιμα και παραδόσεις • Στοιχεία τοπικής παράδοσης και αρχιτεκτονικής (παραδοσιακά σπίτια, γεφύρια κλπ.) • Ιδιαίτερα ανεπτυγμένος τριτογενής τομέας • Υπαρξη σημαντικού αριθμού τουριστικών υποδομών. Κατά την τελευταία περίοδο παρατηρείται η δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων υψηλής ποιότητας • Υπαρξη υποδομών εναλλακτικού τουρισμού, ιδιαίτερη ανάπτυξη των μορφών εναλλακτικού τουρισμού Αυξανόμενη ζήτηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού • Υπαρξη οίνου ΠΟΠ, και άλλων παραδοσιακών προϊόντων, αυξανόμενη 	<ul style="list-style-type: none"> • Έλλειψη κοινόχρηστων χώρων στους οικισμούς • Προβλήματα κυκλοφορίας και στάθμευσης εντός των οικισμών • Υψηλό ποσοστό ανέργων (11,4%) • Έλλειψη ισορροπίας στην ανάπτυξη των Τοπικών Κοινοτήτων • Μη ανεπτυγμένος δευτερογενής τομέας • Απουσία οργανωμένου οδικού δικτύου και ενιαίου φορέα προβολής και προώθησης δράσεων προς την κατεύθυνση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και του πολιτισμού. • Οι οργανωμένοι χώροι αναψυχής παρουσιάζονται ελάχιστοι, παρά το εξαιρετικά πλούσιο φυσικό δυναμικό.. • Η τουριστική ζήτηση χαρακτηρίζεται σε συγκεκριμένες περιοχές από έντονη εποχικότητα και η οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα από σημειακή συγκέντρωση, με αποτέλεσμα την υπολειτουργία των τουριστικών καταλυμάτων και χώρων αναψυχής όλη σχεδόν την υπόλοιπη περίοδο. • Οι όροι και περιορισμοί της υφιστάμενης ΖΟΕ της λίμνης Πλαστήρα, η οποία θεσμοθετήθηκε για την προστασία του περιβάλλοντος, θεωρείται ότι είναι υπερβολικοί και

<p>ζήτηση παραδοσιακών τοπικών προϊόντων</p> <ul style="list-style-type: none"> •Σημαντική και στοχευμένη Αξιοποίηση Εθνικών και Κοινοτικών Πόρων •Προσπάθειες δικτύωσης επιχειρήσεων •Δυνατότητα αξιοποίησης τουριστικών πόρων •Η περιοχή φαίνεται να διαθέτει σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης οικοτουριστικών δραστηριοτήτων, λόγω του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος, της ποικιλίας των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας. •Η ευρύτερη περιοχή της λίμνης Πλαστήρα ως τουριστικός προορισμός σημειώνει, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, αυξανόμενη ζήτηση. • Ιδιαίτερα κατά τα τελευταία χρόνια, σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα παρατηρείται βελτίωση των τεχνικών υποδομών. •Η έλλειψη βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων συμβάλλει στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος. •Την τελευταία κυρίως δεκαετία καταβάλλονται σημαντικές προσπάθειες για δημιουργία ή/και ενίσχυση των υφιστάμενων δικτύων συνεργασίας μεταξύ των οικισμών, αλλά και με την πόλη της Καρδίτσας 	<p>αποτελούν τροχοπέδη ακόμη και για την ήπια ανάπτυξη, ενώ σημαντικές είναι οι επιπτώσεις στην αγορά γης.</p> <ul style="list-style-type: none"> •Η στάση του τοπικού πληθυσμού σε καινοτόμες δράσεις εμφανίζεται επιφυλακτική • Η ανάγκη ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτινων πόρων της περιοχής για την αντιμετώπιση φαινομένων λειψυδρίας και ρύπανσης •Η ανάγκη βελτίωσης των κοινόχρηστων χώρων των οικισμών, όπως χώροι πρασίνου, πλατείες, παιδικές χαρές κλπ. •Η ανάγκη βελτίωσης της κατάστασης του οδικού δικτύου της περιοχής •Η ανάγκη ολοκλήρωσης των αποχετευτικών δικτύων λυμάτων στους οικισμούς και των εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων •Η ανεπαρκής ανάδειξη και προβολή των πολιτιστικών μνημείων και της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής του Δήμου •Η ανάγκη αναβάθμισης και συντήρησης αθλητικών εγκαταστάσεων •Η ανάγκη προβολής, προώθησης και πιστοποίησης των τοπικά παραγόμενων προϊόντων ως προϊόντα ποιότητας (ΠΟΠ, Βιολογικά προϊόντα κλπ.) •Η ελλιπής σύνδεσης του τουρισμού με τα τοπικά παραγόμενα προϊόντα και τον πολιτισμό.
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> •Η ζήτηση μορφών εναλλακτικού τουρισμού φαίνεται να αυξάνεται με αξιοποίηση φυσικών και πολιτιστικών πόρων και των τοπικών προϊόντων. •Υπάρχει η δυνατότητα τουριστικής σύνδεσης με γειτονικές περιοχές. •Η ελκυστικότητα της περιοχής αποτελεί μία από τις σημαντικότερες ευκαιρίες της, λόγω της άμεσης γεινίασης με την πόλη της Καρδίτσας και της μικρής χρόνο-απόστασης για τις ημερήσιες μετακινήσεις. •Η αξιοποίηση και ο συνδυασμός των υπαρκτών δυνατοτήτων της περιοχής, όπως δραστηριότητες που έχουν σχέση με τις τοπικές παραγωγικές και 	<ul style="list-style-type: none"> •Περιβαλλοντική επιβάρυνση που προκαλείται από τις τουριστικές δραστηριότητες •Η ελλιπής ενημέρωση και πληροφόρηση των τουριστών που επισκέπτονται την περιοχή αναφορικά με τις τουριστικές και πολιτιστικές δραστηριότητες στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν. •Υψηλό ποσοστό ατόμων ηλικίας 65+ (24,1%) •Χαμηλό ποσοστό πτυχιούχων Ανώτατων Σχολών (3,1%) •Έλλειψη υποδομών και δομών για τη στήριξη ειδικών πληθυσμιακών ομάδων Έλλειψη σε δομές και υποδομές υγείας και κοινωνικής πολιτικής

<p>πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, με δραστηριότητες που σχετίζονται με νέες μορφές εναλλακτικού τουρισμού δημιουργούν διασυνδέσεις μεταξύ διαφορετικών τομέων.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Είναι δυνατή η ανάπτυξη νέας δασικής παραγωγής με παράλληλη αξιοποίηση των δασών ως σημαντικού φυσικού τουριστικού πόρου. • Η ανάδειξη θέσεων θέας που θα προσφέρουν παρατήρηση και αναψυχή. • Υπάρχει η δυνατότητα ανάδειξης χώρων αναψυχής σε δασικές περιοχές, όπως οι γέφυρες, οι πέτρινες ή ξύλινες κατασκευές για τη διευκόλυνση των επισκεπτών, οι καταρράκτες, οι σπηλιές καθώς και όλες οι φυσικές ομορφιές που διαθέτει η περιοχή της λίμνης Πλαστήρα. • Οι ευκαιρίες ενίσχυσης και παραπέρα ανάπτυξης εναλλακτικών δράσεων μέσα από εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα μπορούν να αξιοποιηθούν. • Υπάρχει η δυνατότητα κατασκευής νέων τουριστικών καταλυμάτων ποιότητας στους οικισμούς που διαθέτουν την αναγκαία και κατάλληλη έκταση, κυρίως στην ανατολική γεωγραφική περιφέρεια της περιοχής, η οποία χρειάζεται περισσότερο ενίσχυση στον τομέα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η μη ομαλή ενσωμάτωση των ειδικών πληθυσμιακών ομάδων • Η επιφυλακτική στάση που πιθανόν υιοθετεί η τοπική κοινωνία στις καινοτομίες. • Η υποβάθμιση τοπικών πόρων από υπερεκμετάλλευση τους για την επίτευξη βραχυχρόνιου κέρδους • Η διαχείριση της λίμνης Πλαστήρα ως ταμιευτήρα και όχι ως οικοσύστημα. • Η αδυναμία ουσιαστικής αναθεώρησης των όρων και περιορισμών της υφιστάμενης Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου λίμνης Πλαστήρα, οι οποίοι είναι υπερβολικοί και αποτελούν τροχοπέδη ακόμη και για την ήπια ανάπτυξη. • Ο ελλιπής σχεδιασμός υπό το πρίσμα των αρχών της αειφορίας, που θα προάγει το πρότυπο του εναλλακτικού τουρισμού. • Η γενικότερη οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται η Ελλάδα. • Ο έντονος ανταγωνισμός που αναπτύσσεται λόγω ανάδειξης αντίστοιχων περιοχών σε ολόκληρη την Ελλάδα • Η μη ύπαρξη ολοκληρωμένης και ενιαίας πολιτιστικής πολιτικής για την ανάδειξη του πολιτισμού της περιοχής <ul style="list-style-type: none"> • Ο κίνδυνος καταστροφής του δασικού πλούτου του Δήμου και κατά επέκταση του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής από πυρκαγιές και φυσικές καταστροφές
---	--

4.2.2 Συμπεράσματα από την ανάλυση SWOT

Τα βασικά συμπεράσματα που εξάγονται από την ανάλυση SWOT, συνοπτικά περιγράφονται ως εξής:

- Η περιοχή του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα διαθέτει εξαιρετικά χαρακτηριστικά τόσο σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον όσο και σε σχέση με τον Πολιτισμό και την παράδοση και δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι αποτελεί ένα από τους γνωστότερους και σημαντικότερους προορισμούς αγροτουρισμού και εναλλακτικών μορφών τουρισμού με συνεχώς αυξανόμενη επισκεψιμότητα.
- Τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της επίσης είναι εξαιρετικά καθώς διαθέτει πλούσιο πολιτισμό, ιστορία και παράδοση με πολύ σημαντικά μνημεία.
- Με αυτά τα δεδομένα είναι σαφές πως ο πολιτισμός μπορεί να αποτελέσει τον βασικό πυλώνα ανάπτυξης της περιοχής καθώς μπορεί να ενισχύσει σημαντικά την τουριστική ανάπτυξη της και να υποστηρίξει την δυνατότητα για βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη με επιπτώσεις στα κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της τοπικής κοινωνίας.
- Τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή για την ανάδειξη του πολιτισμού ως βασικού πυλώνα ανάπτυξης περιγράφονται και ως οι κύριες αδυναμίες για την διασφάλιση βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης για την περιοχή.
- Για την διαχείριση των συγκεκριμένων προβλημάτων απαιτείται εφαρμογή στρατηγικού σχεδιασμού για μια ολοκληρωμένη ενιαία πολιτιστική πολιτική η οποία θα αξιοποιεί όλα τα πολιτιστικά αγαθά του τόπου και θα μεγιστοποιεί τα αποτελέσματα των διαθέσιμων πολιτιστικών πόρων προς όφελος της τοπικής κοινωνίας.
- Η συγκεκριμένη πολιτιστική πολιτική θα πρέπει να κινηθεί σε τρεις άξονες
 - α) διαμόρφωση κοινωνικής συνοχής και κινητοποίηση του τοπικού πληθυσμού,
 - β) ενίσχυση υποδομών,
 - γ) ολοκληρωμένη και ενιαία πολιτιστική πολιτική με συγκεκριμένες και στοχευμένες πρωτοβουλίες δράσεις και ενέργειες.

4.3 ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ.

Βασικό συμπέρασμα της συγκεκριμένης εργασίας είναι ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι σαφές πως παίζει πρωταρχικό ρόλο, στην πολιτιστική ανάπτυξη τοπικών περιοχών, και στην διαμόρφωση των συνθηκών για την εφαρμογή της πολιτιστικής αποκέντρωσης, η οποία έχει αναδειχθεί ως κορυφαία παράμετρος, και αναγκαίος όρος για την συνολική πολιτιστική ανάπτυξη και την πνευματική αναγέννηση ολόκληρης της χώρας.

Βασικό πρόβλημα στην προσπάθεια αυτή αποτελεί περιορισμένη οικονομική αυτονομία των τοπικών κοινωνιών. Η έλλειψη επαρκών δημοτικών πόρων καθιστούν ανίκανες πολλές τοπικές αρχές να αναλάβουν , να επεκτείνουν και να υποστηρίξουν νέες αρμοδιότητες και λειτουργίες που αφορούν την προώθηση νέων πολιτιστικών πολιτικών, που θα επιφέρουν διαρθρωτικές αλλαγές στην διαχείριση των πολιτιστικών αγαθών και θα ενισχύσουν την κοινωνική συμμετοχή και την ανάπτυξη των τοπικών οικονομιών.

Το γεγονός αυτό καθιστά απαραίτητη μια νέα προσέγγιση στον σχεδιασμό πρωτοβουλιών , έτσι ώστε να επιτευχθεί τόσο η κοινωνική συμμετοχή, όσο και η μεγιστοποίηση της αξιοποίησης των πολιτιστικών αγαθών και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της κάθε περιοχής, με την ελάχιστη δυνατή χρήση πόρων Το αποτέλεσμα, αυτής της προσέγγισης θα είναι οι τοπικές κοινωνίες να βρίσκονται σε τέτοια θέση που να τους επιτρέπει να επιχειρήσουν μία τοπική ανάπτυξη, πάνω σε στέρεες βάσεις προσαρμοσμένες στη πραγματικότητα της έλλειψης πόρων.

Με βάση τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι είναι απαραίτητο να εφαρμοστεί ένας βασικός στρατηγικός σχεδιασμός ο οποίος θα μεγιστοποιεί την κοινωνική συμμετοχή και θα ελαχιστοποιεί την χρήση πόρων , ιδίως οικονομικών , από την πλευρά των τοπικών αρχών, σε μια προσπάθεια πλήρους ανάδειξης και χρήσης των πολιτιστικών αγαθών της περιοχής. Ταυτόχρονα είναι απαραίτητο η Στρατηγική να είναι προσανατολισμένη στην προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού επισκεπτών, αλλά και

επενδύσεων που θα υποστηρίξουν σημαντικά την ελαχιστοποίηση της χρήσης οικονομικών πόρων από την πλευρά του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα.

Ελαχιστοποιώντας την χρήση των οικονομικών πόρων η Δημοτική αρχή θα πρέπει να μεγιστοποιήσει τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά της σχεδιαζόμενης πολιτιστικής πολιτικής της, με διακριτά μέσα και πόρους. Στα πλαίσια αυτά δράσεις και ενέργειες που σχετίζονται με την μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας της πολιτιστικής πολιτικής είναι :

- Η Πολιτιστική Πολιτική να αποτελέσει βασική προτεραιότητα, στο γενικότερο σχεδιασμό του Δήμου.
- Η ολοκλήρωση του στρατηγικού σχεδιασμού της πολιτιστικής πολιτικής θα πρέπει να γίνει με βάση την ξεκάθαρη αποτύπωση του τοπικού οράματος για τον πολιτισμό και την ανάπτυξη της περιοχής, σε συνδυασμό με την καταγραφή και συγκέντρωση όλων των απαραίτητων στοιχείων που αφορούν στον τομέα του πολιτισμού.
- Στα πλαίσια του γενικότερου σχεδιασμού θα πρέπει να υπάρξει πολιτική απόφαση για την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και την διάθεση του κατάλληλου και ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου.
- Η οριοθέτηση στόχων και δεικτών μέτρησης επιτυχίας της πολιτιστικής πολιτικής και του σχεδιασμού (επισκέπτες, κόστος, δημοσιότητα, πρωτοτυπία, χορηγίες κ.ά.).
- Ο πολύ αυστηρός καθορισμός των προϋπολογισμών και ιδιαίτερα του ύψους των οικονομικών πόρων που θα διατεθούν από την πλευρά του Δήμου για την υλοποίηση του προγραμματισμού στον τομέα του πολιτισμού.
- Ο πολύ αυστηρός χρονικός προγραμματισμός υλοποίησης ενεργειών και δράσεων που σχετίζονται με την γενικότερη πολιτιστική πολιτική.
- Η κινητοποίηση και η εμπλοκή όλων των τοπικών κοινωνικών εταίρων, συλλογικοτήτων, ενώσεων και άλλων στην κοινή προσπάθεια εφαρμογής της πολιτιστικής πολιτικής.
- Κομβικό στοιχείο της επιτυχίας είναι η αξιοποίηση όλων των πόρων και μέσων που διαθέτει η περιοχή, όπως και η ανάδειξη του συνόλου των στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς, της καλλιτεχνικής δημιουργίας και των

χαρακτηριστικών στοιχείων της καθημερινότητας της περιοχής (ήθη και έθιμα, τοπικά προϊόντα κ.ά.).

Στα πλαίσια αυτά, και με βάση τα παραπάνω, προτείνεται ο Δήμος Λίμνης Πλαστήρα να υλοποιήσει ένα συγκροτημένο και συνολικό στρατηγικό σχέδιο για την διαμόρφωση της πολιτιστικής του πολιτικής το οποίο θα πρέπει να περιλαμβάνει τους παρακάτω άξονες:

Άξονας πρώτος: Διαμόρφωση της κοινωνικής συνοχής, και της κοινωνίας της συνεργασίας και της αλληλοϋποστήριξης

Ένα από τα βασικότερα στοιχεία που έχει αναδειχθεί από την ανάλυση που προηγήθηκε είναι ότι βασική προϋπόθεση για την ανάδειξη του Πολιτισμού σε βασικό πυλώνα ανάπτυξης των τοπικών περιοχών, αποτελεί η κινητοποίηση των κατοίκων και η συμμετοχή τους στην διαμόρφωση και στην εφαρμογή της εκάστοτε πολιτιστικής πολιτικής. Στόχος του συγκεκριμένου άξονα στρατηγικής είναι η κινητοποίηση των κατοίκων της περιοχής έτσι ώστε η διαμόρφωση της πολιτιστικής πολιτικής να βασίζεται στην δημιουργία των συνθηκών εκείνων που θα φέρουν σε συνεργασία όσο γίνεται μεγαλύτερο μέρος του τοπικού πληθυσμού με κεντρικό στόχο την διαμόρφωση κοινωνικής συνοχής και αλληλοϋποστήριξης. Μια σειρά πρωτοβουλίες προς αυτή την κατεύθυνση μπορούν να συγκροτήσουν συνέργειες και σχέσεις μεταξύ των κατοίκων και των τοπικών δυνάμεων με αποτέλεσμα να:

- Εγκαθιδρύσουν ένα νέο πλαίσιο κοινωνικής συνοχής μέσα από μια ποικιλία δράσεων που συνδυάζουν παραδοσιακές πρακτικές, οικονομική και υλική βοήθεια, με την ανάπτυξη νέων θεσμών και την χρήση καινοτόμων μεθόδων για την ενίσχυση κοινωνικής συμμετοχής και συνεργασίας, στα πλαίσια ανάδειξης των χαρακτηριστικών της περιοχής.
- Συνεισφέρουν στη διαμόρφωση μιας νέας αντίληψης για την απασχόληση, η οποία να μην συμβάλλει στην αντιμετώπιση της ανεργίας, αλλά ταυτόχρονα προσδιορίζει και μια άλλη προσέγγιση στην έννοια της κοινωνικής συμμετοχής, και της τοπικής κοινωνικής συνεργασίας.
- Προάγουν την ιδέα της μη εμπορευματοποιημένης πολιτιστικής δραστηριότητας και της ανάδειξης νέων αξιών, σε σχέση με την αξιοποίηση των πολιτιστικών αγαθών, εμπλουτίζοντας την έννοια της ανάπτυξης με το

πολύτιμο στοιχείο της «ανθρώπινης κοινωνικής ευημερίας», που περιλαμβάνει στοιχεία που δεν σχετίζονται απαραίτητα με την οικονομική διάσταση της ανάπτυξης.

Με βάση αυτές τις πρωτοβουλίες θα πρέπει να επιχειρηθεί μία ουσιαστική παρέμβαση στη καθημερινότητα των κατοίκων της περιοχής του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα καθώς με τον τρόπο αυτό:

- Θα προσδώσει στους κατοίκους το πολύτιμο συναίσθημα «του ανήκειν» μετατρέποντας τους έτσι σε κοινωνούς της όλης προσπάθειας την οποία και θα μπορέσουν να υποστηρίξουν και ως ανιχνευτές των νέων αναγκών της τοπικής κοινωνίας.
- Θα αναβαθμίσει τον τρόπο ζωής τους καθώς η συμμετοχή στην κοινή προσπάθεια για ανάδειξη της περιοχής προσφέρει σημαντικές εμπειρίες που βασίζονται στην αμοιβαιότητα και την αλληλεπίδραση.
- Θα διαμορφωθεί απευθείας σχέση των κατοίκων με τα κοινωνικά και οικονομικά δρώμενα στην περιοχή τους, χωρίς διαμεσολαβήσεις, και έτσι θα μπορούν πολύ πιο εύκολα να συμμετέχουν, να αυτό-οργανώνονται να εκφράζονται, να αποφασίζουν και να διεκδικούν ως μέλη της ευρύτερης τοπικής κοινωνίας. την δυνατότητα που πρέπει να παρέχεται στον καθένα για πολιτισμική έκφραση και δημιουργικότητα.
- Θα τους δοθεί η ευκαιρία να έχουν την δυνατότητα των υπηρεσιών και των ευκαιριών που πρέπει να προσφέρονται εξίσου σε όλους καθώς και να απολαύσουν συγκεκριμένα αποτελέσματα από τις δράσεις πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ελευθερίας.

Άξονας Δεύτερος: Υποδομές

Τα φυσικά χαρακτηριστικά της περιοχής σε συνδυασμό με μια σειρά από πρωτοβουλίες που αναπτύχθηκαν και αναπτύσσονται, και στοχεύουν στην πολιτιστική ανάδειξη της περιοχής μπορούν να εγγυηθούν μια σημαντική ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας του Νομού και μια εξίσου σημαντική ενίσχυση τόσο της τοπικής όσο και της γενικότερης οικονομίας του. Στα πλαίσια του Δεύτερου Άξονα της

προτεινόμενης Στρατηγικής θα πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες για μια ισορροπημένη τουριστική ανάπτυξη η οποία δεν θα παραβιάζει και θα αναδεικνύει το φυσικό, και πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής.

Προς την κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να γίνουν σημαντικές ενέργειες για την ολοκλήρωση υποδομών οι οποίες θα μπορούν να υποστηρίξουν, αφενός την αναμενόμενη αύξηση των επισκεπτών, καθώς και των εκδηλώσεων που θα πραγματοποιούνται σε μόνιμη βάση, στην περιοχή, και αφετέρου θα διαφυλάττουν και θα αναδεικνύουν την ευρύτερη περιοχή. Ο σχεδιασμός και η ολοκλήρωση των υποδομών θα πρέπει να λειτουργήσει υποστηρικτικά και συμπληρωματικά στην διαμορφούμενη πολιτιστική πολιτική. Στα πλαίσια αυτά προτείνεται:

- Να συμπληρωθεί και να ολοκληρωθεί η υπάρχουσα βασική υποδομή της αποχέτευσης σε ολόκληρη την περιοχή, και ιδιαίτερα σε ότι αφορά δημοτικά διαμερίσματα και οικισμούς.
- Να βελτιωθεί το οδικό δίκτυο σε όλο το εύρος του Δήμου ώστε να γίνει εύκολη η μετακίνηση και η πρόσβαση σε όλες τις περιοχές του Δήμου ακόμη και στις πιο απομακρυσμένες, και καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου.
- Να βελτιωθεί το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο με την δημιουργία υποδομών για ελεύθερη διασύνδεση με το διαδίκτυο (Wi-Fi) σε όλες τα ιστορικά πολιτιστικά και θρησκευτικά μνημεία και σε όλες τις περιοχές φυσικού κάλους. Ταυτόχρονα είναι απαραίτητο να υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση στο διαδίκτυο σε όλα τα χωριά του Δήμου.
- Να καθαρισθούν και να αποκαλυφθούν καλντερίμια και μονοπάτια καθώς και παλαιά κτίρια σε μια προσπάθεια διατήρησης και ανάδειξης της παραδοσιακής μορφής των χωριών και τοποθεσιών της περιοχής.
- Να ανοίξουν ακόμη περισσότεροι δασικοί δρόμοι για να προσεγγισθούν περισσότερα μέρη φυσικού κάλους που ανήκουν στην περιοχή, καθώς και να βελτιστοποιηθεί η πρόσβαση σε όλα τα ιστορικά, θρησκευτικά και πολιτιστικά μνημεία της ευρύτερης περιοχής.
- Να ενισχυθεί το σύστημα πυροπροστασίας της περιοχής με την κατασκευή περισσότερων παρατηρητηρίων, σε επιλεγμένα σημεία για να ελέγχεται η περιοχή από πυρκαγιές ή για να ελέγχεται γενικότερα η περιοχή. Στα σημεία

που θα επιλεγούν θα πρέπει να υπάρχει ελεύθερη σύνδεση με το διαδίκτυο καθώς και κάμερες.

- Να πραγματοποιηθούν εκπαιδευτικές σειρές και σεμινάρια ώστε να εκπαιδευτούν άτομα από την περιοχή ικανά να οδηγούν τους τουρίστες σε ολόκληρη την περιοχή, αλλά και να ελέγχουν τις δραστηριότητες των επισκεπτών, ιδιαίτερα σε περιοχές υψηλής πολιτιστικής αξίας. Η δράση αυτή κρίνεται ιδιαίτερης σημασίας καθώς θα συνεισφέρει σημαντικά στη διαμόρφωση της κοινωνικής συνοχής και στην υποκίνηση του τοπικού πληθυσμού για συμμετοχή στην γενικότερη πολιτιστική πολιτική.
- Να ολοκληρωθεί το χιονοδρομικό κέντρο καθώς και όλα τα έργα που σχετίζονται μ' αυτό.
- Να συνεχισθεί και να ολοκληρωθεί η αναστήλωση και η συντήρηση των πολυάριθμων βυζαντινών αρχαιολογικών μνημείων καθώς και όλων των υπολοίπων μνημείων ιστορικής και θρησκευτικής αξίας.
- Ειδικότερα, η ανάπλαση ιστορικών κέντρων πόλεων, η ίδρυση ιστορικών και λαογραφικών μουσείων, η καθιέρωση εορταστικών εκδηλώσεων με την θεσμοθέτησή τους, η ανάδειξη τοπόσημων σε πολλές περιοχές, η σηματοδότηση πολιτιστικών διαδρομών, η σύνδεση του σχεδιασμού για το περιβάλλον με τον πολιτισμό σε τοπικό επίπεδο, η ανάδειξη των τοπικών παραδοσιακών επαγγελμάτων, η αναβίωση και ο εκσυγχρονισμός παλαιών εορτών και εθίμων είναι μια ενδεικτική αναφορά στο πλήθος των ενεργειών και δράσεων, που θα πρέπει να υποστηριχθούν με τις αντίστοιχες υποδομές.
- Να σχεδιαστεί από την αρχή ένα ολοκληρωμένο και καλά οργανωμένο Γραφείο Τουριστικής Πληροφόρησης του Δήμου με προσανατολισμό την σωστή πληροφόρηση, και καθοδήγηση των επισκεπτών – τουριστών της περιοχής το οποίο θα παρέχει όλες τις κατηγορίες πληροφόρησης και υποστήριξης τόσο των επισκεπτών που βρίσκονται στην περιοχή, όσο και αυτών που σχεδιάζουν να βρεθούν στην περιοχή. Συνοπτικά το Γραφείο Πληροφόρησης θα μπορεί να παρέχει:
 - Πληροφορίες διαμονής και πρόσβασης, όπου αναλυτικά περιλαμβάνονται: Διαμονή όπως ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, camping's, μετακινήσεις – δρομολόγια μέσω μαζικής μεταφοράς,

τρένων, ΚΤΕΛ, ακτοπλοϊκών και αεροπορικών συνδέσεων, χώροι στάθμευσης, γραφεία ενοικιάσεως αυτοκινήτων, πρόγνωση καιρού.

- Πληροφορίες δραστηριοτήτων στην περιοχή όπως: Εκδηλώσεις, χώροι πολιτισμού, χιονοδρομικά κέντρα, πληροφορίες θρησκευτικού τουρισμού, περιγραφές περιοχών, προτάσεις για διαδρομές με αυτοκίνητο, ποδήλατο και πεζοπορία στην πόλη, τοπική κουζίνα.
- Άλλες χρήσιμες πληροφορίες, όπως: Μεσιτικά γραφεία για εκείνους που θέλουν να μείνουν περισσότερο, χρήσιμα τηλέφωνα, γυναικείοι συνεταιρισμοί, συνεδριακοί χώροι, λαϊκές αγορές, εκπαιδευτικοί φορείς.
- Ταυτόχρονα το Γραφείο Πληροφόρησης μπορεί να λειτουργεί σαν σημείο συγκέντρωσης πληροφοριών και στοιχείων που μπορούν να αξιοποιούνται στην εκπόνηση μελετών και στην διαμόρφωση των πολιτικών του Δήμου σε μόνιμη βάση.

Η ολοκλήρωση βασικών υποδομών, όπως περιγράφονται στον συγκεκριμένο άξονα της προτεινόμενης στρατηγικής αναμένεται να διαφοροποιήσει κατά πολύ το μέρος της ανάλυσης SWOT που παρουσιάστηκε σε προηγούμενη παράγραφο, σε ότι αφορά το κομμάτι των ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ - ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ καθώς και των ΑΠΕΙΛΩΝ που περιγράφονται στην ανάλυση, με αποτέλεσμα οι αντίστοιχες ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΥΚΑΙΡΕΙΕΣ να πολλαπλασιαστούν, δημιουργώντας ένα συνολικά ευνοϊκότερο περιβάλλον για την διαμόρφωση και την υποστήριξη εφαρμογή μιας πραγματικά ολοκληρωμένης πολιτιστικής πολιτικής για την ευρύτερη περιοχή του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα.

Άξονας τρίτος :

Στόχοι – Δράσεις και Ενέργειες Πολιτιστικής Πολιτικής.

Η ανάδειξη της δημόσιας αξίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, της καλλιτεχνικής δημιουργίας, και της παράδοσης της καθημερινότητας κάθε τόπου που αποτελούν στοιχεία του τοπικού πολιτισμού, σύμφωνα με το τρίτο άξονα του προτεινόμενου στρατηγικού σχεδιασμού πρέπει να αποτελέσουν μια σειρά ενεργειών και δράσεων με τη μορφή τοπικής πολιτιστικής πολιτικής. Στόχος είναι η προτεινόμενη πολιτιστική πολιτική να έχει χαρακτήρα, αφενός μόνιμο, με εκδηλώσεις δραστηριότητες, δράσεις

και ενέργειες που θα γίνονται σε μόνιμη βάση κάθε χρόνο με στόχο την σταδιακή καθιέρωση τους και την ανάδειξη της τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας, και αφετέρου χαρακτήρα διαδραστικό με εκδηλώσεις και δραστηριότητες επετειακού χαρακτήρα και συγκεκριμένης θεματολογίας, όπως για παράδειγμα ο εορτασμός των 200 χρόνων από το 1821.

Στα πλαίσια αυτά οι βασικοί στόχοι της πολιτιστικής πολιτικής θα πρέπει να διαμορφωθούν ως εξής:

Στόχος 1: Διασύνδεση των πολιτιστικών αγαθών της ευρύτερης περιοχής

Ένα από τα βασικότερα προβλήματα που παρουσιάζει η περιοχή σε σχέση με την πολιτιστική της πολιτική είναι ότι οι πολιτιστικοί πόροι και τα αγαθά της δεν συνδέονται με έναν ικανοποιητικό και ενιαίο τρόπο μεταξύ τους, αλλά αξιοποιούνται και προβάλλονται αποσπασματικά. Η ενιαία αντιμετώπιση των πολιτιστικών αγαθών και των πολιτιστικών πόρων, η διαμόρφωση σχέσεων διασύνδεσης μεταξύ τους, και η δημιουργία «ολοκληρωμένων πολιτιστικών προϊόντων», αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη μιας επιτυχημένης πολιτιστικής πολιτικής.

Στόχος 2: Η ολοκλήρωση διασύνδεσης του πολιτισμού και του τουρισμού της περιοχής

Μια επιτυχημένη πολιτιστική πολιτική θα πρέπει να περιλαμβάνει δράσεις και ενέργειες για την ολοκληρωμένη διασύνδεση του πολιτισμού με τον τουρισμό της περιοχής. Για να αποτελέσουν μοχλό τοπικής ανάπτυξης, τα πολιτιστικά αγαθά και οι πόροι, δεν απαιτείται μόνο, η διασύνδεση τους με μια ενιαία προσέγγιση, αλλά απαιτείται και η ολοκληρωμένη διασύνδεση τους με τον τουρισμό της περιοχής. Ο τουρισμός είναι ο τομέας που κατά βάση αναδεικνύει τον πολιτισμό κάθε περιοχής και διαμορφώνει, τα πολιτιστικά αγαθά της σαν βασικούς πυλώνες τοπικής ανάπτυξης. Κρίνεται λοιπόν απαραίτητο να υπάρξει πρόβλεψη στον στρατηγικό σχεδιασμό για την διαμόρφωση της πολιτιστικής πολιτικής για την ουσιαστική διασύνδεση πολιτισμού και τουρισμού στην περιοχή του Δήμου Πλαστήρα.

Στόχος 3: Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων- Διαμόρφωση τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας

Η προστασία, η ανάδειξη και η αξιοποίηση των πολιτιστικών αγαθών αποτελεί στρατηγική κατεύθυνση για το Δήμο Λίμνης Πλαστήρα και έχει ήδη αναφερθεί πολλαπλά στην παρούσα εργασία. Στα πλαίσια αυτά ένα μεγάλο μέρος της πολιτιστικής πολιτικής, μέσω εύστοχων ενεργειών, θα πρέπει να αφορά στην προστασία ανάδειξη και αξιοποίηση όλων των πολιτιστικών αγαθών της ευρύτερης περιοχής.

Στόχος 4: Χωρική και χρονική διεύρυνση της τουριστικής δραστηριότητας

Παρόλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και την ομορφιά που παρουσιάζει η περιοχή καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου, η κίνηση επισκεπτών και η τουριστική επισκεψιμότητα παρουσιάζει εποχικότητα με την χειμερινή περίοδο να αποτελεί την κύρια περίοδο έντονης δραστηριότητας, και κυρίως τα Σαββατοκύριακα, στις αργίες και στις γιορτές. Παράλληλα σημαντικό μέρος των εκδηλώσεων και των πολιτιστικών δρώμενων λαμβάνουν χώρα συνήθως το καλοκαίρι όπου η επισκεψιμότητα είναι χαμηλή και αφορά κυρίως σε επισκέπτες που έλκουν την καταγωγή τους από την περιοχή. Κρίνονται λοιπόν απαραίτητες ενέργειες για την διεύρυνση της τουριστικής περιόδου με σκοπό την προσέλκυση επισκεπτών και τουριστών καθ' όλη την διάρκεια του έτους και κυρίως στις περιόδους των έντονων πολιτιστικών δραστηριοτήτων στην ευρύτερη περιοχή. Αυτό απαιτεί από την πλευρά του Δήμου μια καλά οργανωμένη χωρική και χρονική ανάπτυξη της πολιτιστικής του δραστηριότητας η οποία θα πρέπει να προβλεφθεί και να συμπεριληφθεί στον στρατηγικό σχεδιασμό της πολιτιστικής πολιτικής του.

Στόχος 5: Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας σε θέματα πολιτισμού, περιβάλλοντος και τουρισμού ως αναπτυξιακών εργαλείων

Η κοινωνία της περιοχής της Λίμνης Πλαστήρα δεν έχει ανταποκριθεί ζεστά σε κάθε κάλεσμα του Δήμου για εθελοντική εργασία, όσον αφορά σε δράσεις που αποσκοπούν στην διαφύλαξη του περιβάλλοντος και της φύσης της περιοχής καθώς και στην

ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της. Είναι απαραίτητο να υπάρξει πρόβλεψη στον σχεδιασμό της πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου για δράσεις και ενέργειες που θα επιδιώκουν την ενημέρωση των κατοίκων και την ευαισθητοποίησή τους σε περιβαλλοντικά θέματα, καθώς και στην ανάπτυξη κουλτούρας μιας γενικότερης διαφύλαξης της περιοχής.

Στόχος 6: Προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού

Η περιοχή της Λίμνης Πλαστήρα αποτελεί την κατ' εξοχήν περιοχή ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού καθώς διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά, για την ανάπτυξη ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων, όπως οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, περιπατητικός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, εκπαιδευτικός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός κ.α. Παρ' όλα αυτά μια ολοκληρωμένη πολιτιστική πολιτική θα πρέπει να έχει την δυνατότητα να εμπλουτίζει συνεχώς το τουριστικό και πολιτιστικό προϊόν της περιοχής με νέες μορφές εναλλακτικών μορφών τουρισμού καθώς και εναλλακτικών δραστηριοτήτων σε μια προσπάθεια προσέλκυσης περισσότερων επισκεπτών ή και ομάδων επισκεπτών. Έτσι η διασύνδεση πολιτισμού και τουριστικού προϊόντος που αναφέρθηκε στον στόχο 2 μπορεί να γίνει ακόμη πιο ισχυρή.

Στόχος 7: Προώθηση τοπικής επιχειρηματικότητας με έμφαση στην ανάδειξη του πολιτισμού

Η προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας έχει ήδη αναφερθεί σαν ένας από τους κύριους στόχους της πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου, και σαν έναν από τους βασικούς τρόπους για την ενίσχυση των κοινωνικών και οικονομικών χαρακτηριστικών της περιοχής. Στα πλαίσια αυτά κρίνεται απαραίτητο ο σχεδιασμός της πολιτιστικής πολιτικής πρέπει να περιλαμβάνει δράσεις και ενέργειες που μπορούν να αποτελέσουν βάση για μια επιτυχημένη ανάπτυξη τοπικής πολιτιστικής επιχειρηματικότητας.

Συμπληρωματικά στην συγκεκριμένη στρατηγική ανάπτυξης Πολιτιστικής Πολιτικής προτείνεται να ενταχθούν σαν αυτούσιοι στόχοι, και οι προτάσεις που παρουσιάστηκαν με την πρόταση «Παράδοση στο Μέλλον Ετήσιες Πολυθεματικές Δράσεις Βιωματικής Μάθησης & Εμπειρίας του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα, στα

πλαίσια της πρόσκλησης για σύνθετες πολυθεματικές δράσεις του Υπουργείου Πολιτισμού Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη πρόταση του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα, που υποβλήθηκε το 2019, για πρώτη φορά γίνεται προσπάθεια ώστε οι προτεινόμενες εκδηλώσεις, να επεκταθούν σε ολόκληρο τον χρόνο και να συμπεριλάβουν όλο το φάσμα των μορφών της τέχνης και του πολιτισμού. Σύμφωνα με τις προτάσεις αυτές:

- Ο Τόπος και το Τοπίο αντιμετωπίζονται με όρους σύγχρονους, δίνοντας έμφαση στη Σύγχρονη Δημιουργία και Τέχνη.
- Διευρύνεται η θεματολογία, με την ανάπτυξη νέων μορφών Τέχνης, όπως Ποίηση, Μοντέρνος χορός, Σύγχρονη Τέχνη, Φωτογραφία, κ.α.
- Ανοίγονται δρόμοι για ευρωπαϊκές πρακτικές όπως Συμπόσια Γλυπτικής, Εικαστικά workshope, χοροθεατρικές performance.
- Συνδέονται με την Εκπαίδευση μέσα από την πλέον δυναμική μέθοδο, την Βιωματική Μάθηση και Εμπειρία.
- Δημιουργούνται υποδομές και θεσμοί που λείπουν σε επίπεδο χώρας, όπως είναι τα Σχολεία Δάσους, οι θερινές Ακαδημίες Ελληνικού Πολιτισμού.
- Ενισχύεται η κινητικότητα Ελλήνων καλλιτεχνών/δημιουργών και συγγραφέων στην Ελλάδα και το εξωτερικό.
- Υποστηρίζονται νέοι καλλιτέχνες και δημιουργοί, συγγραφείς και ποιητές, σύλλογοι και φορείς.
- Προωθείται η δικτύωση προσώπων και φορέων, εξασφαλίζονται συνέργειες, μέσα από τη χρήση καινοτόμων συνεργατικών σχημάτων και ιδεών.
- Δημιουργούνται στην πράξη σύγχρονα μοντέλα πολιτιστικής διοίκησης, σχεδιασμού και παραγωγής πολιτιστικών δράσεων.
- Εξασφαλίζονται οι ευπαθείς κοινωνικά ομάδες και προάγεται η κοινωνική ενσωμάτωση μέσα από την προσβασιμότητα στην πολιτιστική δημιουργία και τη συμμετοχικότητα στην διάθεση των πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών.
- Γίνεται πράξη η Περιφερειακή Ανάπτυξη αξιοποιούνται και διευρύνονται οι τοπικοί πολιτιστικοί θεσμοί, οι οποίοι απουσιάζουν από την Ορεινή κυρίως Ελλάδα.

- Προβάλλεται η ενημέρωση και η συνεργασία με Φορείς του Πολιτισμού, επιτυγχάνεται η ενίσχυση του ενδιαφέροντος του κοινού και τη διεύρυνση της συμμετοχής του.
- Ενισχύεται η φυσιογνωμία της περιοχής λίμνης Πλαστήρα και αποτελεί ισχυρό πόλο εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δράσεων.
- Μέσα από τις δράσεις ημερίδες, συνέδρια, παράγεται επιστημονική Γνώση στον τομέα των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών το οποίο είναι βοηθητικό υλικό για εκπαιδευτικές μονάδες, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.
- Κατ' εξοχήν οι υποδομές που δημιουργούνται έχουν άμεση συνάφεια και σχέση με την Τουριστική Ανάπτυξη και αυτή συμπαρασύρει την ανάπτυξη του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός για την ολοκλήρωση της προτεινόμενης πολιτιστικής πολιτικής με βάση τους παραπάνω στόχους, αναμένεται να επιφέρει σημαντικά αποτελέσματα στην σχέση Πολιτισμού και Ανάπτυξης για την ευρύτερη περιοχή του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα, η οποία αναμένεται να διαμορφώσει σημαντικές διαφοροποιήσεις στα πολιτιστικά και τουριστικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Οι επιπτώσεις αυτές είναι σαφές ότι θα αποτελέσουν την βάση της βιώσιμης και αιεφόρου ανάπτυξης της περιοχής και της ανάδειξης της ως μια κορυφαία τουριστική και πολιτιστική περιοχή της Ελλάδος. Συνοπτικά τα αναμενόμενα αποτελέσματα από τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της προτεινόμενης πολιτιστικής πολιτικής περιγράφονται ως εξής :

- Η περιοχή της Λίμνης Πλαστήρα θα αποτελέσει έναν αυτοτελή ισχυρό και μοναδικό στο είδος του πόλο έλξης επισκεπτών με εκπαιδευτικό και πολιτιστικό χαρακτήρα και θα ενισχυθεί η εξωστρέφεια της ευρύτερης περιοχής.
- Θα ενισχυθεί η επωνυμία της περιοχής (brand name), και θα δώσει δίνει πρόσθετη αξία στην Λίμνη Πλαστήρα, την οποία θα αναβαθμίσει σε κορυφαίο τουριστικό προορισμό.
- Θα συνεισφέρει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, και θα μετατρέψει την Λίμνη Πλαστήρα και την ευρύτερη περιοχή, από προορισμό του Σαββατοκύριακου, σε προορισμό όλων των εποχών και όλων των ημερών, με

αντίστοιχη αύξηση του χρόνου παραμονής των επισκεπτών στην περιοχή, με θετικά οικονομικά αποτελέσματα για τις όλες επιχειρήσεις.

- Θα δημιουργήσει συνθήκες νέων οικονομικών ευκαιριών για τις υπάρχουσες επιχειρήσεις, θα προσθέσει νέες θέσεις εργασίας, θα προσελκύσει νέες επενδύσεις.
- Θα προάγει την επιστημονική γνώση και τις διεθνείς επιστημονικές συνεργασίες των Ελληνικών Πανεπιστημίων με Πανεπιστήμια του εξωτερικού. Ταυτόχρονα θα υπάρξει υποστήριξη συμποσίων, συναντήσεων, ημερίδων στον τομέα των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών καθώς και η δημιουργία υλικών και άυλων δράσεων που παράγουν Γνώση, Εμπειρία και δίνουν προστιθέμενη αξία στον Πολιτισμό.
- Θα διαμορφωθούν συνθήκες για την προσέλκυση του ενδιαφέροντος Ελλήνων και ξένων πνευματικών δημιουργών διαφορετικών μορφών Τέχνης/καλλιτεχνών / συγγραφέων /από τα αστικά κέντρα προς την περιφέρεια. Η ενίσχυση της κινητικότητας Ελλήνων και διεθνών πνευματικών δημιουργών με το καλλιτεχνικό τους αποτύπωμα στη Λίμνη Πλαστήρα, δημιουργεί προστιθέμενη αξία στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.
- Κατ' επέκταση θα υπάρξει στήριξη του έργου των νέων καλλιτεχνών/δημιουργών και συγγραφέων, μέσα από διαδικασίες ανάδειξης της δουλειάς τους, μέσα από διεθνείς συνεργασίες και προβολή μέσω του Δήμου και των πολιτιστικών του δραστηριοτήτων.
- Θα διαμορφωθούν συνθήκες προώθησης της δικτύωσης, διαφορετικών ειδών Τέχνης, που συμπορεύονται και αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους, όπως είναι ο Λόγος (ποιητικός και πεζός) τα Εικαστικά, ο Σύγχρονος Χορός, κ.α.
- Θα υποστηριχθεί ιδιαίτερα η ενίσχυση σύγχρονων μορφών Τέχνης, και ο σχεδιασμός δράσεων για την προσέλκυση κυρίως νέων από την Ελλάδα και το εξωτερικό, με στόχο την σύνδεση του Πολιτισμού με την Τουριστική Ανάπτυξη.
- Θα αποτελέσει προτεραιότητα η στόχευση στις ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες και προαγωγή της κοινωνικής ενσωμάτωσης, της προσβασιμότητας και της συμμετοχικότητας στα πολιτιστικά αγαθά.
- Θα υπάρξει καλύτερη ενημέρωση και συνεργασία με τους Φορείς με στόχο την ενίσχυση του ενδιαφέροντος του κοινού και τη διεύρυνση της συμμετοχής του.

- Θα υπάρξουν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις και δράσεις για την υποστήριξη πρωτοβουλιών που προωθούν τη συνεργασία με άλλες μορφές οικονομικής δραστηριότητας όπως η σύνδεση με την πρωτογενή παραγωγή και τον δευτερογενή τομέα της παραλίμνιας περιοχής.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σ' ένα έντονα ανταγωνιστικό και μεταβαλλόμενο περιβάλλον τόσο σε τοπικό – εθνικό επίπεδο όσο και σε διεθνές, περιοχές που στο παρελθόν αντιμετώπισαν σημαντικά προβλήματα επιβίωσης, αξιοποιώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, κυρίως μέσω του τουρισμού και κατ' επέκταση μέσω του πολιτισμού, προσπαθούν να ισχυροποιήσουν τη θέση τους και να έχουν όσο το δυνατόν περισσότερη οικονομική τοπική ανάπτυξη.

Η συγκεκριμένη μεταπτυχιακή εργασία διαπραγματεύτηκε την σχέση του Πολιτισμού με την τοπική οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα. Η ανάλυση που προηγήθηκε κατέδειξε με σαφήνεια τους λόγους για τους οποίους ο Πολιτισμός και η αξιοποίηση του μέσα από μια συγκεκριμένη πολιτιστική πολιτική μπορεί να δημιουργήσει συνθήκες βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης για τη ευρύτερη περιοχή της Λίμνης Πλαστήρα.

Το βασικό ερώτημα που τέθηκε στην συγκεκριμένη εργασία είναι κατά πόσο ο Πολιτισμός και τα πολιτιστικά αγαθά της περιοχής μπορούν να αποτελέσουν βασικό πυλώνα ανάπτυξης και πως η ανάπτυξη αυτή μπορεί να επηρεάσει τα οικονομικά, κοινωνικά, και δημογραφικά, χαρακτηριστικά της περιοχής. Ταυτόχρονα διερευνήθηκε κατά πόσο ο στρατηγικός σχεδιασμός για την διαμόρφωση μιας συγκεκριμένης πολιτιστικής πολιτικής μπορεί να οδηγήσει στη ανάδειξη της περιοχής του Δήμου Πλαστήρα σε ένα κορυφαίο προορισμό με ιδιαίτερα πολιτιστικά χαρακτηριστικά τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν όλο τον χρόνο.

Τα βασικά συμπεράσματα που εξάγονται από την συγκεκριμένη εργασία είναι:

1. Ο πολιτισμός σε όλες τις εκφάνσεις του καθώς και οι πολιτικές που αναπτύσσονται γύρο από την ανάδειξη του, έχουν σημαντική επίπτωση στην

οικονομική και τη κοινωνική ανάπτυξη ολόκληρων περιοχών ή και ολόκληρων κρατών.

2. Ο πολιτισμός με την ευρεία έννοια , προσδιορίζει μεν την ιδιαίτερη σχέση των τοπικών κοινωνιών με την πολιτιστική και ιστορική τους ταυτότητα, αλλά ταυτόχρονα μπορεί να διαμορφώσει συνθήκες βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης.
3. Ο Πολιτισμός συνήθως ταυτίζεται με οικονομικές δραστηριότητες όπως ο τουρισμός καθώς η οικονομική διάσταση του Πολιτισμού πηγάζει από την επισκεψιμότητα που παρουσιάζουν περιοχές λόγω των ιδιαίτερων πολιτιστικών τους χαρακτηριστικών. Στα πλαίσια αυτά είναι απαραίτητο για τις τοπικές κοινωνίες να διαμορφώσουν συγκεκριμένες πολιτικές για την υποστήριξη της πολιτιστικής τους διάστασης.
4. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί τον καταλληλότερο φορέα για την διαμόρφωση και την άσκηση πολιτιστικής πολιτικής, αφού βρίσκεται πιο κοντά στην τοπική κοινωνία και είναι σε θέση να αντιλαμβάνεται τις ανάγκες, και τις απαιτήσεις του τοπικού πληθυσμού.
5. Ο σχεδιασμός μιας πολιτιστικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο μπορεί να αποτελέσει σημαντικό πλεονέκτημα για την οικονομική ανάπτυξη για την ευρύτερη περιοχή ενός Δήμου.
6. Ο Δήμος Λίμνης Πλαστήρα και η ευρύτερη περιοχή της Λίμνης Ν. Πλαστήρα αποτελεί μια από τις σημαντικότερα αναπτυσσόμενες αγροτουριστικές περιοχές με ιδιαίτερη ανάπτυξη τα τελευταία τριάντα χρόνια. καθώς αποτελεί τον σημαντικότερο πόλο έλξης επισκεπτών στον Νομό Καρδίτσας.
7. Ο Πολιτισμός αποτελεί για τον Δήμο Λίμνης Πλαστήρα έναν τομέα στον οποίο βασίζει διαχρονικά μεγάλο μέρος των προσπαθειών για την διατήρηση της δυναμικής που μπορεί να αναπτυχθεί μέσα από τον αρμονικό συνδυασμό προβολής του πολιτιστικού αποθέματος, της περιοχής και του φυσικού της περιβάλλοντος.
8. Στα πλαίσια των πρωτοβουλιών προκειμένου να διαμορφωθεί μια νέα πολιτιστική πολιτική, σχεδιάζεται ένα ολοκληρωμένο ρεαλιστικό σχέδιο παρεμβάσεων. Σκοπός της προσπάθειας αυτής είναι μια πολιτική που θα ενισχύσει την επαφή των επισκεπτών με τα μνημεία της Φύσης αλλά και με τα ιστορικά θρησκευτικά και ιστορικά μνημεία της περιοχής μας.

Ταυτόχρονα η υπό διαμόρφωση πολιτική σχεδιάζει την ένταξη της καθημερινής ζωής των κατοίκων, την παραγωγή αγαθών, τις πολιτιστικές εκδηλώσεις, τα ήθη και τα έθιμα, τα πανηγύρια, και όλα όσα χαρακτηρίζουν την ταυτότητα της περιοχής, σε ένα ευρύτερο πολιτιστικό προϊόν.

9. Για την διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης πολιτιστικής πολιτικής είναι απαραίτητο ο βασικός στρατηγικός σχεδιασμός να μεγιστοποιεί την κοινωνική συμμετοχή που θα ελαχιστοποιεί την χρήση πόρων , ιδίως οικονομικών , από την πλευρά των τοπικών αρχών, σε μια προσπάθεια πλήρους ανάδειξης και χρήσης των πολιτιστικών αγαθών της περιοχής. Ταυτόχρονα είναι απαραίτητο η Στρατηγική να είναι προσανατολισμένη στην προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού επισκεπτών, αλλά και επενδύσεων που θα υποστηρίξουν σημαντικά την ελαχιστοποίηση της χρήσης οικονομικών πόρων από την πλευρά του Δήμου Λίμνης Πλαστήρα.
10. Στα πλαίσια αυτά προτείνεται ένας συγκεκριμένος στρατηγικός σχεδιασμός διαμόρφωσης της πολιτιστικής πολιτικής του δήμου Λίμνης Πλαστήρα με στόχο την ανάδειξη των πολιτιστικών χαρακτηριστικών της περιοχής σε βασικό παράγοντα της τοπικής, βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αθανασόπουλος, Δ., (1994) «Η Κουλτούρα των Μέσων, Μαζική Κοινωνία και Πολιτιστική Βιομηχανία», επιμ. Λιβιεράτος Κ., Φραγκούλης Τ., 3η έκδοση Αλεξάνδρεια, Αθήνα.

Αναπτυξιακή Καρδίτσας ΑΝ.ΚΑ Α.Ε., (1997). Πρόγραμμα LIFE: Περιοχή Λίμνης Πλαστήρα. Μια πιλοτική αειφορική τουριστική παρέμβαση. 1993-1997. Αναπτυξιακή Καρδίτσας Α.Ε., Πανεπιστήμιο Αθηνών (τομέας Οικολογίας και Ταξινόμησης), Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Λίμνης Πλαστήρα, Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ν. Καρδίτσας (ΤΕΔΚ), Δήμος Καρδίτσας, Σοφάδων, Παλαμά, Μουζακίου, Δημοτική Επιχείρηση Τουρισμού Αναψυχής Καρδίτσας (ΔΕΤΑΚ).

Αναπτυξιακή Καρδίτσας ΑΝ.ΚΑ ΑΕ (2001).Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη (ΕΜΠ) Περιοχής Λίμνης Ν. Πλαστήρα Ν. Καρδίτσας.

Βενιζέλος, Ε., (1999), «Διαχρονία και Συνεργεία, Μια πολιτική Πολιτισμού», Β' εκδ. εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα.

Βρύζας, Κ., (2005), «Παγκόσμια Επικοινωνία, Πολιτιστικές Ταυτότητες», εκδ. Gutenberg, Αθήνα.

Γασπαρινάτος Κ, Ιωαννίδης Ι, Καλογήρου Α. « Πολιτιστική Πολιτική και τοπική Περιφερειακή ανάπτυξη» Αθήνα ΕΣΤΑ (2009).

Γκάντζιας Γ. « Πολιτιστικές βιομηχανίες. Διαδικασίες Υπηρεσίες Αγαθά» Εκδόσεις Κριτική , Αθήνα (2006)

Δαράκη Π. « Πολιτισμός και Τοπική Αυτοδιοίκηση» Εκδόσεις Πατάκη , Αθήνα (1995)

Ειδικό χωροταξικό πλαίσιο για τον τουρισμό (2008). Σχέδιο κοινής υπουργικής απόφασης. Αθήνα: Υπουργείο Χωροταξίας, Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων. Διαθέσιμο σε: <http://www.minenv.gr/download/2008/kya.tourismos.esxaa.pdf> (Ανακτήθηκε 3 Ιουνίου, 2013).

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2015-2019

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ LEADER+ : Αναπτυξιακή Καρδίτσας (2003)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ LEADER+ : Αναπτυξιακή Καρδίτσας (2004)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ LEADER+ : Αναπτυξιακή Καρδίτσας (2005)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ LEADER+ : Αναπτυξιακή Καρδίτσας (2006)

Ζορμπά, Μ., (2006), «Ποια Πολιτιστική Πολιτική; Νέα Πολιτιστικά Φαινόμενα και Πρακτικές – Μεταρρυθμίσεις στην Πολιτική Πολιτισμού», Μεταρρύθμιση, Αθήνα.

Θεοδώρου, Ι., (2001), «Οι Επιχειρήσεις και τα Νομικά Πρόσωπα των ΟΤΑ», εκτύπωση Β. Μπούρης, Καλαμαριά- Θεσσαλονίκη.

Ιωαννίδης, Ι., (2007), «Πολιτιστική Πολιτική, Διαχείριση και Νομικά Πρόσωπα», στο Γασπαρινάτος, Ιωαννίδης και Καλογήρου, εκδ. Εθνικής Σχολής Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Ειδική Φάση Σπουδών, Α' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα.

Κλάδος Γ. «Πολιτισμός και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Το χθες και η πορεία στο αύριο» (1994),

Κόνσολα Ν. «Πολιτιστική ανάπτυξη και πολιτική» Εκδόσεις Παπαζήση (2006)

Κόνσολα.Ν, «Θέματα Πολιτιστικής Πολιτικής».(1998)

Κόνσολα..Ν, «Η Διεθνή προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς».(1995)

Κόνσολα. Ν, «Διεθνής παρουσία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής κληρονομιάς», εκδ.Παπαζήση, Αθήνα. (1985)

Κόνσολα Ν. «Πολιτιστική Δραστηριότητα & Κρατική Πολιτική στην Ελλάδα. Η Περιφερειακή Διάσταση»., Αθήνα, Εκδ. Παπαζήση. (1990),

Λιοναράκης Ν. στο Ραζή Ζ., Μπαχάρας Γ.(επιμ.), «Πολιτισμός & Τοπική Δημοκρατία». (1994),

Μελέτη σχεδίου Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης (Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.) (2008). Δήμος Ιτάμου.

Μελέτη σχεδίου Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης (Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.) (2008). Δήμος Νεβρόπολης Αγράφων.

Μελέτη σχεδίου Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης (Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.) (2007). Δήμος Πλαστήρα.

Μητούλα, Ρ., κ. ά., (2008), «Βιώσιμη Ανάπτυξη, έννοιες διεθνείς και Ευρωπαϊκές διαστάσεις», Αθήνα: Rosili.

Μπιανκίни, Φρ., Πάρκινσον (επιμ.) (1994), «Πολιτιστική Πολιτική και Αναζωογόνηση των Πόλεων», εκδ. ΕΕΤΑΑ, Αθήνα.

Μπιτσάνη Ε. « Πολιτισμός και Τοπική Αυτοδιοίκηση» Καλαμάτα (2001)

Μπιτσάνη Ε. «Πολιτιστική Διαχείριση και Περιφερειακή Ανάπτυξη. Σχεδιασμός Πολιτιστικής πολιτικής και πολιτιστικού προϊόντος. Έννοια Πολιτισμού και κουλτούρας. Εκδόσεις Διόνικος (2004)

Παπαγιάννης Π. «Ο Δημόσιος Τομέας & οι Δημοτικές Επιχειρήσεις». (1987),

Παχάκη, Καλ., Φ., Αγγελίδου, Ζ. Ν., Αναστασάκου, Β., Δεδαγιάν, Εμμ., Κουνάρης, Σ., Λέρτα, Π., Μπαλτζάκης, Στ., Χειμωνίτη- Τερροβίτη, (2000), «Ο πολιτισμός ως κλάδος

οικονομικής δραστηριότητας», Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα.

Πιέρρος Φ- Μιχαλοπούλου- Δωρή Π.- Τσαγκάρη Ε. «Προγράμματα και Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας», εκδ. Παπαζήση. (1993)

ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΔΗΜΟΥ ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ στην πρόσκληση ΥΠΠΟΑ για σύνθετες πολυθεματικές δράσεις «Παράδοση στο Μέλλον» Ετήσιες Πολυθεματικές Δράσεις Βιωματικής Μάθησης & Εμπειρίας στο Δήμο Λίμνης Πλαστήρα (14-10-2019)

Ολοκληρωμένο Τοπικό πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης Δήμου Πλαστήρα (2005).

Ουσκατέσκου, Χ.,(1986), «Συνοπτική Θεωρία και Ιστορία του Πολιτισμού», εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα

Σηφάκη Ε., Σηφάκης Γ., (2007), «Πολιτιστικό μάρκετινγκ και νέες τεχνολογίες στην υπηρεσία των πολιτιστικών οργανισμών», Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου Νέες Τεχνολογίες & Μάρκετινγκ, Ιεράπετρα – Κρήτη.

Σκιά Χ. «Διδακτορική διατριβή με τίτλο Ανάλυση της Διαδικασίας της Πολιτιστικής Ανάπτυξης σε Τοπικό Επίπεδο.», Καλαμάτα. (1998)

Σκούτα, Σ., (2000), «Η Χάραξη Πολιτιστικής Πολιτικής είναι υπόθεση όλων μας. Το παράδειγμα της Φινλανδίας» Τετράδια Αυτοδιοίκησης.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2006), Απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με τη σύναψη της σύμβασης της UNESCO για την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας της πολιτιστικής έκφρασης. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://ec.europa.eu/culture/portal/action/diversity/pdf/st08668.EL06.pdf> (18/03/2014).

Τσαούσης Γ. Δ. «Προβλήματα Ιστορίας & Ιστορικής Μεθοδολογίας», Θεμέλιο, Αθήνα. (1983)

Φιοραβάντες, Β., (2004), «Θεωρία Πολιτισμού II. Τέχνη, Κουλτούρα, Αισθητική. Ο Άνθρωπος αντιμέτωπος με την παγκοσμιοποίηση». Αθήνα: Ψηφίδα.

Χαρίτου.Α «Η Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Ανάπτυξη, στο: Τοπική Αυτοδιοίκηση- Ανάπτυξη», τευχ.2. (1992)

Ξένη Βιβλιογραφία

Belias D., Velissariou E., Kyriakou D., Koustelios A., Sdrolias L., Mantas Ch., (2016), “Sustainable Tourism in Greece: Problems for Sustainable Tourism Development”, Πρακτικά του 4^{ου} Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου Οικονομικής των Φυσικών Πόρων και του Περιβάλλοντος: Κλιματική Αλλαγή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 4-5 Νοεμβρίου, σσ. 508-514

Belias D., Velissariou E., Koustelios A., Varsanis K., Kyriakou D., Sdrolias L., (2017a), “Integrating Total Quality Management philosophy in the Greek tourism sector”, Kavoura A., Sakas D. P., Tomaras P., (Eds.), Strategic Innovative Marketing, Part IV, Springer International Publishing, Cham, Switzerland, pp. 71-76

Belias D., Velissariou E., Kyriakou D., Vasiliadis L., Sdrolias L., Aspridis G., Koustelios A., (2017b), “Knowledge Management in Greek tourism”, Journal of Tourism Research, Vol. 15, pp. 115-130

Belias D., Velissariou E., Kyriakou D., Vasiliadis L., Sdrolias L., Aspridis G., Koustelios A., (2017c), “The use of social media as a tool for acquiring knowledge and collaborative environment in Tourism: The Case of Greece”, Journal of Tourism Research, Vol. 16, pp. 102-112

Belias D., Velissariou E., Kyriakou D., Varsanis K., Vasiliadis L., Mantas C., Sdrolias L., Koustelios A., (2017d), “Tourism consumer behavior and alternative tourism: The case of agrotourism in Greece”, Katsoni V. and Velander K., (Eds.), Innovative Approaches to Tourism and Leisure: Culture, Places and Narratives in a Sustainability Context, Springer International Publishing, Cham, Switzerland, pp. 465-478

Belias D., Velissariou E., Vasiliadis L., Kyriakou D., Mantas C., Varsanis K., Sdrolias L., Koustelios A., Tselios D., (2018a), “Tourism & Destination Marketing the case of Greece”, Kavoura A., Sakas D. P., Tomaras P., (Eds.), Strategic Innovative Marketing, Part?, Springer International Publishing, Cham, Switzerland, pp. 67-74

Belias D., Rossidis I., Velissariou E., Amiradis Ch., Tsiotas D., Sdrolias L., (2018b), “Successful and Efficient Knowledge Management in the Greek Hospitality Industry: Change the Perspective!”, Academic Journal of Interdisciplinary Studies, Vol. 7, No. 1, pp. 185-191

Deffier A., Konstantakopoulos D., Psycharis Y., (2003), “Culture and Regional Economic Development in Europe. Cultural, Political, and Social Perspectives”, University of Thessaly Press, Volos

Dvořáková - Líšková Z., Dvořák P., Mezerová A., Cudlínová E., Škodová - Parmová D., Sdrolias L., (2015), “The impact of clusters on the socio-economic development of regions in the Czech Republic-Vliv Klastřů na Socioekonomický Rozvoj Regionů v České Republice”, Hesková M. (Eds.), Competitiveness Regions and the Companies in Unifying Europe - Konkurenceschopnost Regionů a Firem ve Sjednocující se Evropě, Konrad Adenauer Stiftung & College of European and Regional Studies (Vysoká Škola Evropských a Regionálních Studií), České Budějovice, Czech Republic, pp. 33-41

Dvořáková-Líšková Z., Škodová-Parmová D., Sdrolias L., Aspridis G., (2019), “Regional Policy and its Financial Instruments”, Škodová-Parmová D. and Dvořáková-Líšková Z., (Eds.), Regions in Context, 1st Edition, Faculty of Economics, University of South Bohemia, České Budějovice, Czech Republic, pp. 9-23

Gordon J. and Beilby-Orrin H., (2006), “International measurement of the Economic and Social importance of culture”, Statistics Directorate OECD, Paris

Ipsilandis P., Sdrolias L., Chouliaras I., (2005), “Innovation and Tradition: Synergy instead of Conflict—A Study on Organizational Aspects”, Proceedings of the International Conference on the Impact of European Integration on the National Economy, Babeş-Bolyai University of Cluj-Napoca, Cluj-Napoca, Romania, 28-29 October, pp.1-13

Kakkos N., Aspridis G., Sdrolias L., Belias D., (2014), “The evaluation of quality of the cultural product supplied of the Municipal Cultural and Public Benefit Enterprise of Karditsa - Greece (DI.K.E.K.): A systemic approach and research”, Journal of Tourism Research, Vol. 9, pp. 187-197

Karagiannis S., Anthopoulos L., Aspridis G., Sdrolias L., Polykarpidis A., (2014), “Green Urban Space Capitalization for Mild ICT Based Touristic Activities: The Case of Pafsilipo Park in Karditsa, Greece”, Journal of Environmental and Tourism Analyses, Vol. 2, Is. 1, pp. 83-96

Kokkosis H. and Parpairis, A., (2000), “Tourism and the Environment: Some Observations on the Concept of Carrying Capacity”, Kluwer Academic Publishers, Amsterdam

Kyriakou D., Sdrolias L., Aspridis G., Koustelios A., Blanas N., Belias D., (2015a), “Domestic Tourism: Is this a chance for regional development of Thessaly under financial crisis?”, Proceedings of the 1st International Conference of Development and Economy, Technological Educational Institute (T.E.I) of Peloponnese, Kalamata, Greece, 2-4 October, pp. 265-274

Kyriakou D., Sdrolias L., Koustelios A., Blanas N., Belias D., Vasiliadis L., (2015b), “Destination Re-Branding Through Experiential Tourism: An Alternative Solution for

Greek Tourism”, Proceedings of the International Scientific Conference Era-10, Technological Educational Institute (T.E.I) of Piraeus, Piraeus, Greece, 23-25 September, pp.73-82

Kyriakou D., Belias D., Velissariou E., Koustelios A., Varsanis K., Sdrolias L., (2016), “The total Product in tourism sector: Back to basics”, Proceedings of the 11th Annual International Conference in Management of International Business and Economic Systems (MIBES), Technological Educational Institute (T.E.I) of Thessaly, Heraklion, Crete, Greece, 22-24 June, pp. 273-283

Leventi Th., Sdrolias L., Kakkos N., Ipsilandi I., (2006), “Strategies and Policies of Regional Development of Non-Saturated Touristic Areas: Evidence from Greece”, Proceedings of the 1st Annual International Conference in Management of International Business and Economic Systems (MIBES), Technological Educational Institute (T.E.I) of Larissa, Larissa, Greece, 4-5 November, pp.1-10

Loupa Ch., Sdrolias L., Poullos Th., Kolokotronis D., Passias Ch., (2005), “Tourist Development of non-satiated Regions: A research for the case of the coastline of Larissa’s prefecture”, Proceedings of the International Conference on Tourism Development and Planning, Technological Educational Institute (T.E.I) of Patras, Patras, Greece, 11-12 June, pp.1-10

Loupa Ch., Sdrolias L., Kolokotronis D., (2009), “Comparison of the Tourist Development in the Areas of Rhodes and Larissa’s Coasts: The Tourists’ View”, Proceedings of the 4th International Scientific Conference “Planning for the Future-Learning from the Past: Contemporary Developments in Tourism, Travel & Hospitality”, University of the Aegean, Rhodes, Greece, 3-5 April, pp.1-8

Philips M., (2014), “Cultural resources strategy for sustainable Regional Development”
Polyzos S. and Sdrolias L., (2006), Strategic Method of Confrontation of Tourist Competition: The Case of Greece, Journal of Travel and Tourism Research, Vol.6, No.1, pp. 12-28

Polyzos S., Tsiotas D., Sdrolias L., (2013), “Greek regional productivity at the period of the economic crisis: Obtaining information by using Shift–Share analysis”, Mibes Transactions On Line Journal (MTOL Journal), Vol. 7, pp. 92-109

Rossidis I., Belias D., Velissariou E., Tsiotas D., Vasiliadis L., Sdrolias L., (2019), “Tourism & Destination Branding: The Case of Greek Islands”, Kavoura A., Kefallonitis E., Giovanis A., (Eds.), Strategic Innovative Marketing and Tourism, Springer International Publishing, Cham, Switzerland, pp. 93-100

RURAL TOURISM EUROPEAN ROUTES. Development Agency of Karditsa (2002)

Sdrolias L., Loupa Ch., Vasilopoulos G., Vounatsou M., (2005), “Effective Strategic Methods of Confrontation of Tourist Competition : The case of Greece”, Proceedings of the International Conference on Theoretical Advances of Tourism Economics, University of Evora, Evora, Portugal, 18-19 March, pp.1-16

Sdrolias L., Binioris S., Aspridis G., Kakkos N., (2014a), “Re-communication process of approach of the Municipal Cultural and Public Benefit Enterprise of Karditsa - Greece (DI.K.E.K.) with the cultural common”, Journal of Tourism Research, Vol. 9, pp. 144-158

Sdrolias L., Škodová-Parmová D., Karagiannis S., Ladias Ch., Korres G., (2014b), “The Strategy of Increasing Customers’ Loyalty in Non-Prominent Greek Tourist Destinations”, Proceedings of the 5th International Conference on International Business (ICIB 2014), University of Macedonia, Thessaloniki, Greece, 23- 25 May, pp.127-137

Sdrolias L., Semos A., Dvořáková - Líšková Z., Škodová - Parmová D., Cudlínová E., Rolinek L., Lapka M., Šulista M., (2015), “Systemic approaches and development strategies of the Greek rural households under the pressure of the economic crisis”, Hesková M. (Eds.), Competitiveness Regions and the Companies in Unifying Europe - Konkurenceschopnost Regionů a Firem ve Sjednocující se Evropě, Konrad Adenauer Stiftung & College of European and Regional Studies (Vysoká škola Evropských a Regionálních Studií), České Budějovice, Czech Republic, pp. 60-70

Sdrolias L., Kakkos N., Škodová-Parmová D., Rolinek L., Cudlínová E., Aspridis G., Dvořáková - Líšková Z., Kazantzi V., (2016), “Cultural product and cultural communication as a dynamic bipolar interaction and creative contribution to the structural recompiled of the local Cultural Units: The case of the Municipal Cultural and Public Benefit Enterprise of Karditsa (DI.K.E.K)-Greece”, Katsoni V. and Stratigea A. (Eds.), Forms and Norms of Tourism and Culture in the Age of Innovation, Part I, Springer International Publishing, Cham, Switzerland, pp. 41-67

Sdrolias L., Nousia A., Hyz A., Belias D., Škodová-Parmová D., Rolinek L., Dvořáková-Líšková Z., Koffas S., Kyriakou D., (2017), “Governmental, Entrepreneurial and Social Dys-functions and Responsibilities in Terms of Tourism Development Strategy Implementation in Greece: Quo Vadis?”, Katsoni V. and Velander K., (Eds.), Innovative Approaches to Tourism and Leisure: Culture, Places and Narratives in a Sustainability Context, Springer International Publishing, Cham, Switzerland, pp. 479-492

Sdrolias L., Tsiotas D., Kalantzi O., Kakkos N., Koffas S., Spanos V., (2019), “The Sociological Approach to Greek Tourism in the Period of Economic Crisis”, Kavoura A., Kefallonitis E., Giovanis A., (Eds.), Strategic Innovative Marketing and Tourism, Springer International Publishing, Cham, Switzerland, pp. 541-550

Swarbrook J., (1997), “Sustainable tourism management”, CABI Publishing, New York

Theodoropoulos H. and Fafalliou E., (2003), “The local aspects of regional and employment strategies”, University of Piraeus, Vol. 2

Thorby D., (2001). “Economies and culture”, Cambridge University Press

Tsiotas D., Sdrolias L., Belias D., (2019a), “The network paradigm as a modeling tool in regional economy: The case of interregional commuting in Greece”, Škodová-Parmová D. and Dvořáková-Líšková Z., (Eds.), *Regions in Context*, 1st Edition, Faculty of Economics, University of South Bohemia, České Budějovice, Czech Republic, pp. 145-177

Tsiotas D., Aspridis G., Gavardinas I., Sdrolias L., Škodová-Parmová D., (2019b), “Gravity modeling in Social Science: The case of interregional commuting in Greece”, *Evolutionary and Institutional Economics Review (EIER)*, Vol. 16, Is. 1, pp. 139-158

Tsiotas D., Sdrolias L., Aspridis G., Škodová-Parmová D., *Dvořáková-Líšková Z.*, (2021), “Size distribution analysis in the study of urban systems: Evidence from Greece”, *International Journal of Computational Economics and Econometrics*, Vol. 11, No. 1, pp. 12-36

UNESCO, (1994), “Rethinking development. World decade for cultural development”, Paris

Ιστοσελίδες

www.plastiras-ota.gr

www.limniplastira.net

www.plan.gr/prog-Leader2013

www.statistics.gr

<http://www.tavropos.com/>

<http://www.karditsanews.gr>

<http://www.karditsa-net.gr/>

<http://www.odigoslimnisplastira.gr/>

<http://www.diadromesactionsports.gr/index.html>

<http://www.karditsa.gr/>

<http://www.mykarditsa.gr/>

<http://www.magicways.gr/index.php>

<http://www.itamos.gr/>

<http://www.limniplastira.net/index>

<http://www.karditsa.gr/Tourismos.aspx>

<http://www.mykarditsa.gr/plastiraslake/>

<http://www.e-karditsa.gr/index.php>

<http://www.karditsa-net.gr/index.asp>

<http://www.plastiras-ota.gr/>

<http://www.karditsalive.net/>

<http://www.anka.gr/portal/>